

อารยธรรมบมก

แสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก



คณะผู้จัดทำ

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อารยธรรมบท ชุดที่ ๑
สำหรับแจกเป็นธรรมทานเคราะห์ จัดทำถวายพระศาสนา โดย
โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก มูลนิธิอุทยานธรรม
ผู้ก่อปรกิจ และเจ้าภาพทุกท่าน
Email : tripitaka@uttayarndham.org

ที่ปรึกษา: ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์
รวบรวมและเรียบเรียง: ญัฐกร ทับทอง
จัดทำและเผยแพร่: พิณีกาญจน์ ลาภานันท์ นิตินาถชาติศิริวัฒนา
วิสุทธิ ปรมารณพิลาส ชัยชาญ รักษารงาน
พิสูจน์อักษร: กนิษฐา พรหมสาขา ณ สกลนคร ญัฐฐา เจียรวงศ์
ภาพประกอบ/ออกแบบปก: มลฤดี ตั้งสกุลพิทักษ์

© มูลนิธิอุทยานธรรม

345 หมู่ 3 ต.สามร้อยยอด อ.สามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์ 77120
Email : info@uttayarndham.org Website : www.uttayarndham.org

สารบัญ

แสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก	iv
บทนำ	v
ทางแห่งการบรรลุสุขอันไพบูรณ์	6
จิตที่ตั้งไว้ผิด	10
คน โง่คิดว่าตนว่าฉลาด	14
กรรมอันทำให้เดือดร้อนภายหลัง	17
เสมือนแมลงภู่เขยเกสรดอกไม้	23
ผู้ถึงฝั่งมีน้อย	33
ผู้ปรารถนาวิวิฎฐะ	36
ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ	40
ธรรมเป็นเหตุให้อายุยืน	53
ผู้ต้องเศร้า โศก ใน โลกทั้งสอง	59
ผู้บันเทิง ใน โลกทั้งสอง	63
เพลิงแห่ง โลก	70
ผู้ซึ่งต้องเข้าห้องบ่อย ๆ	86

สารบัญ (ต่อ)

การนินทาและสรรเสริญ	90
ขุद्रากของตน	96
ผู้มีปัญญาคุ้มครองธรรม	99
ความชั่วไม่ทำลายดีกว่า	102
โทษฆ่าคนทรมานปัญญา	105
สัตบุรุษย่อมปรากฏในที่ไกล	111
สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี	119
ความ โศกเกิดจากกาม	122
ควรทำความเพียรในวันนี้	127
ผู้สมนามว่าภิกษุ	132
ฟังตัดกระแสตัณหา	137
ประมวลธรรมบท	141
ท้ายเล่ม	166

หมายเหตุ : ข้อตอนจากหนังสือ ธรรมบท ทางแห่งความดี เล่มที่ ๑ – ๔
โดย อาจารย์วศิน อินทสระ

แสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก

ธรรมะของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมที่บริบูรณ์ กว้างขวาง เหมาะกับคนทุกวิชาชีพ ทุกจริต การละเลยธรรมะของพระศาสดา ทำให้เกิดการตีความธรรมะไปตามจริตและอวิชชาของตน ธรรมจึงแคบลง บิดเบือนไปที่ละน้อย ซึ่งพระผู้มีพระภาคทรงเรียกว่าสังฆธรรมปฏิรูป อันเป็นเหตุแห่งความเสื่อมของพระธรรม

แสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก คือ โครงการพระไตรปิฎกเสียง จัดทำขึ้นโดยมูลนิธิอุทยานธรรม เพื่อมุ่งธำรงธรรมของพระศาสดา และรักษาธรรมบริสุทธิ์ให้คงอยู่คู่โลกสืบไป โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ ต้องการให้พุทธศาสนิกชนทุกเพศ ทุกวัย เข้าถึงคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยตรง ด้วยรูปแบบสื่อเสียง เพื่อให้เกิดอรรถรสและธรรมรส

มูลนิธิฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า พุทธชนทั้งหลายจะใช้สื่อพุทธธรรมนี้อย่างแพร่หลายในชีวิตประจำวัน เพื่อเหนี่ยวนำให้เกิดอริยชนเพิ่มมากขึ้น

ติดต่อสอบถามเกี่ยวกับ โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก
มูลนิธิอุทยานธรรม tripitaka@uttayarndham.org

บทนำ

อารยธรรมบท เป็นบทธรรมและความเป็นมาของฆราวาสอริยะ และ คฤหัสถ์สัมมาชนในสมัยพุทธกาล ที่แสดงคติ จุติ อุบัติ วิธีการเจริญธรรม และอานิสงส์ที่แต่ละท่านได้รับ เป็นแบบเรียนการดำเนินชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ที่ชัดเจน

โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก มูลนิธิอุทยานธรรม จึงได้จัดทำ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อารยธรรมบท ชุดที่ ๑ ขึ้น เพื่อให้ท่านได้ศึกษา เหตุปัจจัยแห่งความเป็นไป อุปสรรค และความสำเร็จของชีวิตรูปแบบต่าง ๆ และ นำมาจัดระเบียบวิธีอารยะแห่งชีวิตของตน ให้คุ้มค่าสูงสุด เจริญทั้งทางโลก และทางธรรม รุ่งเรือง ในมรรค ผล สวรรค์ นิพพาน ยิ่ง ๆ ขึ้นไป



ทางแห่งการบรรลุสุขอันไพบูรณ์

พวกชนพาลผู้มีปัญญาทรา

ย่อมประกอบเนื่อง ๆ ซึ่งความประมาท

ส่วนผู้มีปัญญา ย่อมรักษาความไม่ประมาทไว้

เหมือนทรัพย์อันประเสริฐ

ท่านทั้งหลายอย่าตามประกอบความประมาท

อย่าตามประกอบความเซยชิดด้วยความยินดีในกาม

เพราะว่าผู้ไม่ประมาทแล้ว เฟ่งพินิจอยู่

ย่อมบรรลุสุขอันไพบูรณ์



พาลนักชัทร

สมัยหนึ่งในพระนครสาวัตถี ได้มีงานนักชัทร พวกชนพาลผู้มีปัญญา
ทราม เอาเถ้าและโคมัยทาร่างกาย เทียบกล่าววาจาของอัสตบुरुษไปตลอด
๗ วัน เห็นใคร ๆ เป็นญาติก็ตาม เป็นสหายก็ตาม เป็นบรรพชิตก็ตาม มิได้มี
ความละอาย จะยื่นกล่าววาจาของอัสตบुरुษอยู่ที่ประตูเรือนทุก ๆ เรือน

ชนทั้งหลายไม่อาจฟังอัสปปุริสวาทของพวกเขาได้ จึงส่งทรัพย์ให้กึ่งบาท
บ้าง บาทหนึ่งบ้าง กหาปณะหนึ่งบ้างตามกำลัง พวกเขาได้ทรัพย์แล้ว ก็หลีก
ไป

ก็ในกาลนั้น พระนครสาวัตถีมีอริยสาวกประมาณ ๕ โกฏิ ท่านเหล่านั้น
ส่งข่าวไปถวายพระศาสดาว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้ากับภิกษุสงฆ์
อย่าเสด็จเข้าไปสู่พระนคร จงประทับอยู่แต่ในพระวิหารตลอด

Audio 1

๗ วัน”

ก็ตลอด ๗ วัน นั้น ท่านเหล่านั้นจัดข้าวยาและภัตส่งไปสู่พระวิหารเพื่อ
ภิกษุสงฆ์ แม้นตนเองก็ไม่ออกจากเรือน

ก็ครั้นเมื่องานนักษัตรเสร็จสิ้นลงแล้ว อริยสาวกเหล่านั้นนิมนต์ภิกษุสงฆ์มี
พระพุทธเจ้าเป็นประมุข ให้เสด็จเข้าไปยังพระนคร ถวายทานใหญ่ นิ่ง ณ ส่วน
ข้างหนึ่งแล้ว กราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ๗ วัน ของพวกข้าพระองค์ล่วงไปได้โดยยากอย่าง
ยิ่ง เมื่อพวกข้าพระองค์ได้ยินวาจาของพวกพาล มิใช่ของสัตบุรุษ หูทั้งสองเป็น
ประหนึ่งจะแตกทำลาย ใคร ๆ ก็ไม่ละอายแก่ใคร ๆ เพราะเหตุนั้น พวกข้า
พระองค์จึงไม่ปรารถนา ให้พระองค์เสด็จเข้ามาภายในพระนคร ถึงพวกข้า
พระองค์ก็ไม่อาจออกจากเรือน”

พระศาสดาทรงสดับถ้อยคำของอริยสาวกเหล่านั้นแล้ว ตรัสว่า

“กิริยาของพวกผู้มีปัญญาทรามย่อมเป็นเช่นนี้ ส่วนผู้มีปัญญาทั้งหลาย
รักษาความไม่ประมาทไว้ เหมือนทรัพย์อันเป็นสาระ ย่อมบรรลुสมบัติ คือ
อมตมหานิพพาน”

ดังนั้นแล้ว ได้ทรงภาษิตพระคาถาเหล่านี้ว่า

“

พวกชนพาล ผู้มีปัญญาทราม
ย่อมประกอบเนื่อง ๆ ซึ่งความประมาท

ส่วนผู้มีปัญญา ย่อมรักษาความไม่ประมาทไว้
เหมือนทรัพย์อันประเสริฐ
ท่านทั้งหลายอย่าตามประกอบความประมาท
อย่าตามประกอบความเซยชิดด้วยความยินดีในกาม
เพราะว่าผู้ไม่ประมาทแล้ว เฟ่งพินิจอยู่
ย่อมบรรลुสุขอันไพบูรณ์

”

ในกาลจบคาถา ชนเป็นอันมากได้เป็นอริยบุคคลมีพระโสดาบันเป็นต้น
เทศนามีประโยชน์แก่มหาชนแล้ว ดังนี้แล



จิตที่ตั้งไว้ผิด

จิตซึ่งตั้งไว้ผิดแล้ว
พึงทำเช่นนั้นให้เลวทราม
ยิ่งกว่าความพินาศฉิบหายที่โจรเห็นโจร
หรือคนจ้องเวรเห็นคนจ้องเวรทำนั้น

จิตตวรรค



บันทึกโศปาลกะ:

นายโคบาลชื่อ นันทะ ในกรุงสาวัตถี เป็นคนมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีสมบัติมาก ดูแลฝูงโคของอนาถบิณฑิกคฤหบดีอยู่

เขาถือเอาปัญญาโครสคือนมสด นมส้ม นมข้น เนยข้น เนยใส มาสู่เรือนของท่านอนาถบิณฑิกคฤหบดี ได้พบพระศาสดา ฟังธรรม แล้วทูลวิงวอนพระศาสดาให้เสด็จมาสู่เรือนของตน

พระศาสดาทรงรอดความแก่กล้าแห่งญาณของเขาอยู่ จึงยังไม่เสด็จไป ต่อมาทรงทราบว่าญาณของเขาแก่กล้าแล้ว พระศาสดาเสด็จจาริกไปพร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่แวดล้อม ทรงแวะประทับนั่งที่โคนต้นไม้แห่งหนึ่ง ใกล้เรือนของเขา

Audio 2

เขาไปสู่ที่ประทับของพระศาสดา ถวายบังคมกระทำ

ปฏิสันถาร นิมนต์พระศาสดา แล้วได้ถวายปัจจัย โครสถานอันประณีตแก่ภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธานตลอด ๗ วัน

ในวันที่ ๗ พระศาสดาทรงกระทำอนุโมทนาเสร็จแล้ว ตรัสอนุပ္พพิกขาต่าง ๆ โดยทานกถา เป็นต้น ในเวลาจบกถา เขาตั้งอยู่ใน โสดาปัตติผล รับบาตรของพระศาสดา ตามส่งเสด็จพระศาสดาไปไกล พระศาสดาทรงรับสั่งให้กลับ ด้วยพระดำรัสว่า

“อุบาสก จงหยุดเถิด”

เขาถวายบังคมพระศาสดาแล้วกลับไป ลำดับนั้น นายพรานคนหนึ่งได้แทงเขาจนเสียชีวิต พวกภิกษุผู้มาข้างหลังเห็นเหตุการณ์ จึงไปกราบทูลพระศาสดาว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นายโคบาลชื่อนันทะ ถวายมหาทาน ตามส่งเสด็จแล้วกลับไป เขาถูกนายพรานฆ่าตายเสียแล้ว ก็เพราะความที่พระองค์เสด็จมาในที่นี้ ถ้าว่าพระองค์จักมิได้เสด็จมาแล้วไซ้ ความตายจักไม่ได้มีแก่เขาเลย”

พระศาสดาตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เมื่อเรามากก็ตาม มิได้มากก็ตาม ชื่อว่า อุบายเป็นเครื่องพ้นจากความตายของนายนันทะนั้น แม้ผู้ไปอยู่สุตฺตฺติศใหญ่ ๔ สุตฺตฺติศน้อย ๔ ย่อมไม่มีด้วยว่า จิตเท่านั้นซึ่งตั้งไว้ผิดแล้ว ในภายในของสัตว์เหล่านี้ ย่อมทำความพินาศ ฉิบหาย ที่พวกโจรหรือพวกคนจองเวรจะทำให้ไม่ได้”

ดังนั้น ตรัสพระคาถานี้ว่า

“

จิตซึ่งตั้งไว้ผิดแล้วพึงทำเขานั้น ให้เลวทราม
ยิ่งกว่าความพินาศฉิบหายที่ โจรเห็น โจร
หรือคนจองเวรเห็นคนจองเวรทำนั้น

”

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอริยผลทั้งหลาย มี โสดาปัตติผล
เป็นต้น เทศนามีประโยชน์แก่มหาชนแล้ว ก็กรรมที่อุบาสกได้ทำไว้ในระหว่าง
ภาพ พวกภิกษุมิได้ทูลถาม เพราะฉะนั้น พระศาสดาจึงมิได้ตรัสบอกกรรมนั้น
ดังนี้แล



คนโง่สำคัญคุณว่าฉลาด

บุคคลโง่

ย่อมสำคัญความที่แห่งตนเป็นคนโง่
บุคคลนั้นจะเป็นบัณฑิตเพราะเหตุนี้ได้บ้าง

ส่วนบุคคลใดเป็นคนโง่

มีความสำคัญว่าตนเป็นบัณฑิต
บุคคลนั้นแล เราเรียกว่า คนโง่

พาวรรค



โจรผู้ทำลายปม

โจร ๒ คนนั้นเป็นสหายกัน ไปสู่พระเชตวันกับมหาชนเพื่อต้องการฟังธรรม โจรคนหนึ่งตั้งใจฟังธรรมกถา โจรอีกคนหนึ่งมองดูของที่ตนต้องการขโมย ในบรรดาโจรทั้งสองนั้น โจรผู้ฟังธรรมได้บรรลุโสดาปัตติผล โจรอีกคนหนึ่งได้ทรัพย์ประมาณ ๕ มาสก ที่ขอดไว้ที่ชายผ้าของอุบาสกคนหนึ่ง ทรัพย์นั้นได้เป็นค่าอาหารในเรือนของเขา แต่ไม่ได้เป็นค่าอาหารในเรือนของโจรผู้โสดาบัน

ครั้งนั้น โจรผู้สหายกับภรรยาของตน ได้เย้ยหยันโจรผู้โสดาบันนั้นว่า

“ท่านไม่มีค่าอาหารในเรือนของตน เพราะความที่ตนฉลาดเกินไป”

สหายผู้โสดาบันคิดว่า

“เจ้าคนนี้ย่อมสำคัญความที่ตนเป็นบัณฑิต ด้วยความเป็น

Audio3

พาลที่เดียวหนอ”

เพื่อจะกราบทูลความเป็นไปนั้นแด่พระศาสดา จึงไปสู่พระเชตวันกับหมู่ญาติ
แล้วกราบทูลเรื่องราว

พระศาสดา เมื่อจะทรงแสดงธรรมแก่เขา จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“

บุคคลใด โง่ ย่อมสำคัญความที่แห่งตนเป็นคน โง่
บุคคลนั้นจะเป็นบัณฑิตเพราะเหตุนั้นได้บ้าง
ส่วนบุคคลใดเป็นคน โง่ มีความสำคัญว่าตนเป็นบัณฑิต
บุคคลนั้นแล เราเรียกว่า คน โง่

”

ในกาลจบเทศนา มหาชนพร้อมด้วยหมู่ญาติของ โจรผู้โสดาบันบรรลุ
โสดาปัตติผลแล้ว ดังนี้แล



กรรมอันทำให้เดือดร้อนภายหลัง

บุคคลกระทำความผิดแล้ว
ยอมเดือดร้อนในภายหลัง
เป็นผู้มีหน้าซุ้มด้วยน้ำตา ร้องไห้
เสวยผลของกรรมใดอยู่
กรรมนั้นอันบุคคลกระทำแล้ว ไม่ดีเลย

พาลอรรถ



ชานา

ครั้งนั้น พวกโจรเข้าไปสู่พระนคร โดยท่อน้ำ ทำลายอุโมงค์ในเรือนเศรษฐีผู้หนึ่ง ขนเอาเงินและทองเป็นอันมาก แล้วก็ออกไปโดยทางท่อน้ำนั่นเอง โจรคนหนึ่งได้ทำถุงที่บรรจุทรัพย์พันหนึ่งไว้ที่เกลียวผ้าแล้วไปยังนานั้น แบ่งทรัพย์กันแล้ว ถือเอาทรัพย์นั้นเดินไป ไม่ได้ระวางว่าถุงบรรจุทรัพย์พันหนึ่งได้ตกลงจากเกลียวผ้า

ในวันนั้น เวลาใกล้รุ่ง พระศาสดาทรงตรวจดูสัตว์โลก ทรงเห็นชานานั้น ผู้เข้าไปในภายในชาย คือพระญาณของพระองค์ แล้วทรงใคร่ครวญอยู่ว่า

“เหตุอะไรหนอแล จักมี”

ได้ทรงเห็นเหตุนี้ว่า

“ชานาคนนี้จักไปนาเพื่อไถนาแต่เช้าตรู่ แม้พวกเจ้าของ

Audio 4

ทรัพย์ไปตามรอยเท้าของ โจรทั้งหลายแล้ว เห็นถุงที่บรรจุทรัพย์พันหนึ่ง ในนา
ของชาวนานั้นแล้ว ก็จับจับชาวนานั้น เว้นเราเสีย คนอื่นชื่อว่าผู้เป็นพยานของ
ชาวนานั้นจักไม่มี แม้อุปนิสัยแห่ง โสดาปัตติมรรคของชาวนานั้นก็มีอยู่ เราไป
ในที่นั้น ย่อมควร”

ฝ่ายชาวนานั้นไปนาเพื่อไถนาแต่เช้าตรู่ พระศาสดามีพระอาณนทเถระเป็น
ปัจฉาสมณะ ได้เสด็จไปในที่นั้น ชาวนาเมื่อเห็นพระศาสดา เข้าไปถวายบังคม
พระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วกลับมาไถนาต่อ พระศาสดาไม่ตรัสอะไร ๆ กับเขา
เสด็จไปยังที่ ๆ ถุงบรรจุทรัพย์พันหนึ่งตก ทอดพระเนตรเห็นถุงนั้นแล้ว จึงตรัส
กะพระอาณนทเถระว่า

“อาณนท เธอเห็นไหม อสรพิษ”

พระอาณนทเถระทูลว่า

“เห็น พระพุทธเจ้าข้า อสรพิษร้าย”

ชาวนาได้ยินถ้อยคำนั้นคิดว่า

“ที่นี่เป็นที่เที่ยวไปในเวลาหรือมิใช่เวลาแห่งเรา ได้ยินว่า อสรพิษมีอยู่ใน
ที่นั้น”

เมื่อพระศาสดาตรัสคำมีประมาณเท่านั้น แล้วหลีกไป เขาจึงเอาด้ามปฏัก
เดินไปด้วยตั้งใจว่า จักฆ่าอสรพิษนั้น เห็นถุงบรรจุทรัพย์พันหนึ่ง แล้วคิดว่า

“คำนั้นจักเป็นคำอันพระศาสดาตรัสหมายเอาถุงบรรจุทรัพย์พันหนึ่งนี้”

จึงนำถุงบรรจุทรัพย์พันหนึ่งนั้นกลับไป เพราะเขาเป็นคนไม่ฉลาด จึงซ่อน
มันไว้ในที่สมควรแห่งหนึ่ง กลบด้วยฝุ่น แล้วกลับไปไถนาอีก

ครั้นถึงเวลาเช้า คนในบ้านเศรษฐีเมื่อทราบว่า โจรส โมยทรัพย์ จึงเดินตามรอยเท้าไป ถึงนานั้นแล้ว เห็นที่ ๆ พวกโจรแบ่งทรัพย์กัน ได้เห็นรอยเท้าของชานา คนเหล่านั้นไปตามแนวรอยเท้าของชานานั้น เห็นที่ซ่อนถุงทรัพย์ที่ชานาซ่อนเอาไว้ คຸ້ຍຜູ້ນອອກ พบถุงทรัพย์ พวกเขา โบายชานาด้วยท่อนไม้ แล้วนำไปแสดงแก่พระราชา พระราชาทรงสดับความเป็นไปนั้นแล้ว จึงรับสั่งให้ประหารชีวิตชานานั้น พวกราชบุรุษมัดชานานั้น ให้มีแขนโพล่หลัง เขียนด้วยหวาย นำไปสู่ตะแลงแกง ชานานั้นเดินไปพลางกล่าวไปว่า

“เห็นไหม อานนท์ อสรพิษ เห็น พระพุทธเจ้าข้า อสรพิษร้าย”

พวกราชบุรุษถามเขาว่า

“แกกล่าวถ้อยคำของพระศาสดาและพระอานนทเถระเท่านั้น ทำไม?”

“เมื่อเราได้เฝ้าพระราชาก็จึงจับบอก”

ราชบุรุษนำเขาไปสู่สำนักของพระราชา กราบทูลความเป็นไปนั้นแต่พระราชาราช

ลำดับนั้น พระราชาตรัสถามชานานั้นว่า

“เพราะเหตุไร เจ้าจึงกล่าวอย่างนั้น”

ชานานั้นกราบทูลว่า

“ข้าแต่สมมติเทพ ข้าพระองค์ไม่ใช่โจร”

แล้วก็กราบทูลเรื่องนั้นทั้งหมดแต่พระราชา จำเดิมแต่เวลาที่ตนออกไปเพื่อต้องการจะไถนา พระราชาทรงสดับถ้อยคำของชานานั้นแล้ว ตรัสว่า

“พนาย ชาวานานี้อ้างพระศาสดาผู้เป็นบุคคลเลิศใน โลกเป็นพยาน เราจะยกโทษแก่ชวานานี้ยังไม่สมควร เราจักรู้สิ่งที่ควรกระทำในเรื่องนี้”

ดังนั้นแล้ว ทรงพาชวานานี้ไปยังสำนักของพระศาสดาในเวลาเย็น
ทูลถามพระศาสดาว่า

“ข้าแต่พระผู้มีพระภาค พระองค์ได้เสด็จไปสู่ที่ไถนาของชวานานี้กับพระอานนท์เถระหรือ”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า

“ขอถวายพระพร มหาบพิตร”

“พระองค์ทอดพระเนตรเห็นอะไรในเวลานั้น”

“อุทธรณ์พินหนึ่ง มหาบพิตร”

“ทอดพระเนตรเห็นแล้วได้ตรัสคำอะไร”

“เรากล่าวว่า อานนท์ เธอเห็นไหม อสรพิษ”

“พระพุทธเจ้าข้า ถ้าบุรุษนี้จักไม่ได้กระทำการอ้างพระองค์แล้วไซ้ร้ เขาจักไม่ได้ชีวิตแต่เขากล่าวคำที่พระองค์ตรัสแล้ว จึงได้ชีวิต”

พระศาสดาทรงสดับพระราชดำรัสนั้นแล้ว ตรัสว่า

“ขอถวายพระพร มหาบพิตร แมตถาคตกล่าวคำมีประมาณเท่านั้นนั่นเองแล้วก็ไป ความเดือดร้อนในภายหลังย่อมมี เพราะกระทำความใด กรรมนั้นผู้ชื้อว่าเป็นบัณฑิตไม่พึงกระทำ

ดังนั้น เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“

บุคคลกระทำความผิดแล้ว ย่อมเดือดร้อนในภายหลัง
เป็นผู้มีหน้าซุ้มด้วยน้ำตา ร้องไห้ เสวยผลของกรรมใดอยู่
กรรมนั้นอันบุคคลกระทำแล้ว ไม่ดีเลย

”

ในเวลาจบเทศนา อุบาสกชวานาบรรลु โสดาปัตติผลแล้ว แม้ภิกษุผู้
ประชุมกันเป็นอันมาก ก็บรรลุอรุณผลทั้งหลาย มี โสดาปัตติผลเป็นต้น ดังนี้แล



เสมือนแมลงภู่เซยเกสรดอกไม้

มุณีพึงเที่ยวไปในบ้านเหมือนแมลงภู่
ไม่ทำดอก สี และกลิ่นให้ชอกช้า
ถือเอาแต่รสแล้วบินไป

บุปพวสศ



โกสิยเศรษฐีผู้มีความตระหนี่

ในที่ไมไกลจากกรุงราชคฤห์ มีนิคมชื่อสักกะ เศรษฐีคนหนึ่งชื่อ โกสิยะ มีสมบัติ ๘๐ โกฏิ ประจำอยู่ในนิคมนั้น เขาเป็นผู้ตระหนี่ ไม่ให้หยดน้ำมันแม้เพียงหยดเดียวแก่ผู้อื่น ทั้งไม่บริโภคเอง สมบัติของเขานั้น ไม่อำนวยการประโยชน์แก่บุตรและภรรยา ไม่อำนวยการประโยชน์แก่สมณะและพราหมณ์ทั้งหลาย คงมีแต่ของที่ไม่ได้ใช้สอยตั้งอยู่ เหมือนสระ โบกขรณี ที่ผีเสื้อน้ำหวางแหน ด้วยประการฉะนี้แล

วันหนึ่ง ในเวลาจวนสว่าง พระศาสดาเสด็จออกจากสมาบัติอันประกอบด้วยความกรุณาใหญ่ ทรงตรวจดูหมู่สัตว์ผู้เป็นเผ่าพันธุ์ที่พออนำเนนนำในการตรัสรู้ได้ในสากลโลกธาตุ ได้ทรงเห็นอุปนิสัยโสดาปัตติผลของเศรษฐีพร้อมทั้งภรรยา ซึ่งห่างออกไป ๔๕ โยชน์

Audio 5

ก็ในวันวาน เศรษฐีนั้นไปเข้าเฝ้าพระเจ้ามครแล้ว ระหว่างทางเดินกลับบ้าน เขาได้เห็นชาวบ้านคนหนึ่งกำลังกินขนมเบี๋อง เขาเกิดอยากกินขนมเบี๋องเป็นอย่างยิ่ง กลับถึงบ้านแล้วคิดว่า

“ถ้าเราบอกว่าเราอยากกินขนมเบี๋องไซ้ร้ คนเป็นอันมากก็จักพากันอยากกินกับเรา เมื่อเป็นเช่นนั้น วัตถุเป็นอันมากของเรา มีงา ข้าวสาร เนย ใส่น้ำอ้อย เป็นต้น ก็จักถึงความหมดไป เราจักไม่บอกแก่ใคร ๆ”

ผ่านไปหลายวัน เขายังอยากกิน แต่ไม่ได้บอกใคร ๆ เพราะกลัวเสียเงินทำให้ร่างกายผ่ายผอม

ภรรยาเห็นความเปลี่ยนแปลงของสามี ได้เข้าไปลูบหลัง แล้วสอบถามว่า

“ท่านไม่สบายหรือ นาย”

เศรษฐีตอบว่า

“ความไม่สบายอะไร ๆ ของฉันไม่มี”

“ก็พระราชาก็รื้อท่านหรือ”

“ถึงพระราชาก็ไม่รื้อฉัน”

“เมื่อเป็นเช่นนั้น ความไม่พอใจอะไร ๆ ที่พวกลูกชาย ลูกหญิง ทาส หรือกรรมกรกระทำแก่ท่าน มีอยู่หรือ”

“แม้สิ่งนั้นก็ไม่มี”

“ก็ท่านมีความอยากในอะไรหรือ”

“ฉันมีความอยาก”

“อยากอะไร นาย”

“ฉันอยากกินขนมเบี๋อง”

“เมื่อเป็นเช่นนั้น ทำไมท่านไม่บอกแก่ดิฉัน ท่านเป็นคนจนหรือ บัดนี้ ดิฉัน จักทอดขนมเบี๋อง ให้พ่อแก่คนที่อยู่ในสลักกรนิคมทั้งสิ้น”

“ประโยชน์อะไรจะต้องเลี้ยงคนพวกนั้น พวกเขาทำงานของตน ก็จักกิน ของตน”

“ถ้ากระนั้น ดิฉันจักทอดขนมเบี๋อง ให้พ่อแก่คนที่อยู่ในตรอกเดียวกัน”

“ฉันรู้ความที่เธอเป็นคนรวยทรัพย์ละ”

“ดิฉันจะทอด ให้พ่อแก่คนทั้งหมดที่อยู่ในที่ ไกล่เรือนนี้”

“ฉันรู้ว่าเธอเป็นคนมีอธยาศัยกว้างขวางละ”

“ถ้ากระนั้น ดิฉันจะทอด ให้พ่อแก่ลูกเมียของท่านเท่านั้น”

“ประโยชน์อะไรที่จะต้องเลี้ยงคนพวกนั้น”

“ก็ดิฉันจะทอด ให้พ่อแก่ท่านและดิฉันหรือ”

“เธอจักทำทำไม”

“ถ้ากระนั้น ดิฉันจะทอด ให้พ่อแก่ท่านผู้เดียวเท่านั้น”

“เมื่อเธอทอดขนมที่นี้ คนเป็นจำนวนมากก็ย่อมหวังที่จะกินด้วย เธอจง ใช้ ข้าวสารหัก เชิงกราน และกระเบี๋อง และจัดเตรียมนํ้านม เนย ใส นํ้าผึ้ง และนํ้า อ้อยหน้อยหนึ่ง แล้วขึ้นไปชั้นบนแห่งปราสาท ๗ ชั้น แล้วทอดเถิด ฉันคนเดียว เท่านั้น จักนั่งกิน ณ ที่นั้น”

นางรับคำ แล้วให้ทาสถือสิ่งของที่ควรถือ เอาขึ้นไปสู่ชั้นบนปราสาท ไล่
ทาสไป แล้วให้เรียกเศรษฐีมา

เศรษฐีนั้นปิดประตู ไล่ลิ้มและสลักทุกประตู ตั้งแต่ประตูชั้นแรกจนถึงประตู
ชั้นที่ ๖ แล้วขึ้นไปยังชั้นที่ ๗ ปิดประตู ฝ่ายภรรยาของเขาติดไฟที่เชิงกราน ยก
ถาดกระเบื้องขึ้นตั้ง แล้วเริ่มทอดขนม

ครั้งนั้น พระศาสดาตรัสเรียกพระมหา โมคคัลลานเถระมาแต่เข้าตรูตรัสว่า

“โมคคัลลานะ ในสักกนิคม ซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลกรุงราชคฤห์ เศรษฐีผู้มีความ
ตระหนี่คนหนึ่งคิดว่า 'เราจักกินขนมเบื้อง' จึงให้ภรรยาทอดขนมเบื้อง
บนปราสาทชั้น ๗ เพราะกลัวคนเหล่านีเห็น เธอจึงไป ณ ที่นั้น แล้วกำราบ
เศรษฐีให้สิ้นพยศ ให้ทั้งสองผิวเมียถือขนม น้านม เนยใส น้ำผึ้ง และน้ำอ้อย
แล้วนำมายังพระเชตวันด้วยกำลังของเธอ วันนี้เรากับภิกษุ ๕๐๐ รูป จักนั่งใน
วิหารนั้นแหละ เพื่อรอกขนม”

พระเถระรับพระดำรัสของพระศาสดา แล้วไปยังนิคมนั้นด้วยกำลังฤทธิ์
ทันที ได้ยืนอยู่ที่ช่องสี่หบัญชรของปราสาทนั้น เหมือนรูปแก้วมณีลอยเด่นอยู่
กลางอากาศเทียว เศรษฐีเมื่อเห็นพระเถระแล้ว หัวใจสั่นสะท้าน ด้วยคิดว่า

“เรามาที่นี่ เพราะกลัวบุคคลทั้งหลายผู้มีรูปร่างนี้นั้นแล แต่สมณะนี้ยังมา
ยืนอยู่ที่ช่องหน้าต่างได้”

เมื่อไม่เห็นสิ่งใดจะจับไล่พระเถระได้ จึงทำเสียงไล่ดูจเสียงก้องเกลือกที่ถูก
โรยลงในไฟ แล้วกล่าวว่า

“สมณะ ท่านยืนอยู่ในอากาศ จักได้อะไร แม้จงกรมแสดงรอยเท้าใน
อากาศซึ่งหารอยมิได้อยู่ ก็จักไม่ได้เหมือนกัน”

พระเถระจึงกรมกลับไปกลับมาในที่นั้นนั่นแล เศรษฐีกล่าวว่า

“ท่านจงกรมอยู่จักได้อะไร แม้นั่งด้วยบัลลังก์ในอากาศก็จักไม่ได้เช่นกัน”

พระเถระจึงนั่งคู้บัลลังก์

“ท่านนั่งในอากาศ จักได้อะไร แม้นายืนที่ขอบหน้าต่างก็จักไม่ได้”

พระเถระได้ยืนอยู่ที่ขอบหน้าต่าง

“ท่านยืนที่ขอบหน้าต่างจักได้อะไร แม้นั่งหวนคว้นแล้ว ก็จักไม่ได้เหมือนกัน”

พระเถระจึงบงคว้นขึ้น ทำให้ปราสาททั้งหลายมีแต่คว้น คว้นได้เสียด
แทงตาทั้งสองของเศรษฐี เศรษฐีไม่กล้ากล่าวกะท่านว่า แม้ท่านให้ไฟ โพลงอยู่
ก็จักไม่ได้ เพราะกลัวไฟจะไหม้เรือน คิดว่า

“สมณะนี้คงต้องการขนมจริง ๆ หากไม่ได้ก็จะไม่ไป เราจะให้ขนมแก่ท่าน
ชั้นหนึ่ง”

แล้วจึงกล่าวกะภรรยาว่า

“นางผู้เจริญ เธอจงทอดขนมชั้นเล็ก ๆ ชั้นหนึ่ง แล้วให้แก่สมณะเถอะ”

นางหยอดแป้งลงในถาดกระเบื้องนิตเดียว แต่เกิดเป็นขนมชั้นใหญ่พอง
ขึ้นเต็มทั่วทั้งถาด เศรษฐีกล่าวว่า

“ชะรอยหล่อนจักหีบแป้งมากไป”

ดังนั้นแล้ว จึงตักแป้งหน้อยหนึ่งด้วยมุกทัฬหี แล้วหยอดลงในกระทะเองที่เดียว แต่ขนมกลับเป็นชิ้นใหญ่กว่าชิ้นแรก ยิ่งทอดชิ้นต่อไปก็ยิ่งใหญ่ขึ้น เขาเบื่อหน่าย จึงกล่าวกะภรรยาว่า

“นางผู้เจริญ เธอจงให้ขนมแก่สมณะนี้ชิ้นหนึ่งเถอะ”

เมื่อนางหยิบขนมชิ้นหนึ่งจากกระเช้า ขนมทั้งหมดกลับติดเนื่องเป็นอันเดียวกัน นางจึงกล่าวกะเศรษฐีว่า

“นาย ขนมทั้งหมดติดเนื่องเป็นอันเดียวกันเสียแล้ว ดิฉันไม่สามารถทำให้แยกกันได้”

“ฉันจักทำเอง”

แต่เขาก็ไม่อาจทำได้ แม้ทั้งสองคนจะจับที่ริมแผ่นขนมทั้งสองข้างแล้วดึงออก ก็ไม่อาจทำให้แยกออกจากกันได้เลย เศรษฐีนั้นปล้ำอยู่กับขนมจนเหงื่อไหลออกจากกาย ความหิวกระหายก็หายไป จึงกล่าวกับภรรยาว่า

“นางผู้เจริญ ฉันไม่มีความต้องการขนมแล้ว เธอจงให้แก่สมณะเถิด”

นางยกกระเช้าขนมถวายพระเถระ พระเถระแสดงธรรมแก่คนทั้งสอง กล่าวคุณพระรัตนตรัย แสดงผลของการให้ทานว่า

“ทานที่บุคคลให้แล้ว ย่อมมีผล ยัญที่บุคคลบูชา ย่อมมีผล”

เศรษฐีฟังธรรมนั้นแล้ว มีจิตเลื่อมใส กล่าวว่า

“ท่านผู้เจริญ ท่านจงมานั่งฉันบนบัลลังก์นี้เถิด”

พระเถระกล่าวว่า

“มหาเศรษฐี พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทับนั่ง ในวิหารกับภิกษุ ๕๐๐ รูป ด้วยตั้งพระหฤทัยว่า ‘จักเสวยขนม’ หากท่านชอบใจ ท่านจงให้ภรรยาถือขนม และวัตถุอื่นมีน้ำนม เป็นต้น พวกเราจักไปสู่สำนักของพระศาสดา”

“ก็บัดนี้ พระศาสดาประทับอยู่ ณ ที่ไหนเล่าขอรับ”

“ประทับอยู่ในพระเชตวันวิหาร ไกล ๔๕ โยชน์จากที่นี่”

“ท่านผู้เจริญ พวกเราจะไป โดยหนทางไกลอย่างนั้นได้อย่างไร โดยไม่ใช้เวลาว่างเลยนาน”

“มหาเศรษฐี เมื่อท่านมีความชอบใจ เราจักนำท่านทั้งสองไปด้วยกำลังของเรา หัวบันไดปราสาทของท่านจักมีในที่นี้ แต่เชิงบันไดจะมีที่ซุ้มประตูพระเชตวัน เราจักนำไปสู่พระเชตวัน โดยกาลเพียงชั่วเวลาลงจากปราสาทชั้นบนไปยังชั้นล่าง”

“ดีละ ขอรับ”

พระเถระทำหัวบันไดไว้ในที่นี้ แล้วอธิษฐานว่า

“ขอเชิงบันไดจงมีที่ซุ้มประตูพระเชตวัน”

บันไดก็ได้เป็นแล้วอย่างนั้นนั่นแล พระเถระให้เศรษฐีและภรรยาถึงพระเชตวันวิหาร เร็วกว่าเวลาที่ลงจากปราสาทชั้นบนไปยังชั้นล่าง

เศรษฐีและภรรยาเข้าไปเฝ้าพระศาสดา ได้ถวายทักษิโณทกแก่ภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข ภรรยาใส่ขนมในบาตรของพระตถาคตเจ้า ทั้งมหาเศรษฐีและภรรยาก็บริโภคนมพอแก่ความต้องการ โดยขนมไม่ปรากฏความ

หมดสิ้นไป แม้จะถวายขนมแก่ภิกษุทุกรูปในวิหารและให้แก่คนอนาถาทั้งหลาย ขนมก็ไม่หมดสิ้นไป เขาทั้งสองจึงกราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขนมยังไม่หมดสิ้นไป”

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า

“ถ้ากระนั้น ท่านทั้งสองจงทิ้งเสียที่ชุ่มประตูประเซตวัน”

เขาทั้งสองก็ทิ้งที่เงื่อมซึ่งไม่ไกลชุ่มประตูประเซตวัน แม้ทุกวันนี้ที่นั่นก็ยังปรากฏชื่อว่า ‘เงื่อมขนมเบ็อง’ เศรษฐีพร้อมด้วยภรรยาเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ยินอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงกระทำอนุโมทนา

ในกาลจบอนุโมทนา สามเณรและภรรยาดำรงอยู่ใน โสดาปัตติผล ถวายบังคมพระศาสดา ขึ้นบันไดที่ชุ่มประตูประเซตวัน สุตบันไดที่ปราสาทของตน ตั้งแต่นั้นมา เศรษฐีได้สละบริจาคตัญย์จำนวน ๘๐ โกฏิ ตามสมควร ถวายในพระพุทธศาสนา

ในเวลาเย็นวันรุ่งขึ้น พวกภิกษุประชุมกันใน โรงธรรม นั่งกล่าวคุณกถาของพระเถระว่า

“ท่านผู้มีอายุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงดูอานุภาพของพระมหาโมคคัลลานะ ท่านเชื่อว่าไม่กระทบกระทั่งศรัทธา ไม่กระทบกระทั่ง โภคะ กำราบ เศรษฐีผู้มีคามตระหนี่ โดยครู่เดียว ทำให้สิ้นพยศ ให้เขาถือขนมนำมาสู่พระเซตวันถวายแด่พระศาสดา ให้ตั้งอยู่ใน โสดาปัตติผล นำอัจฉरร์ย พระเถระมีอานุภาพมาก”

พระศาสดาทรงสดับถ้อยคำของพวกภิกษุ ด้วยพระโสตธาตุอันเป็นทิพย์
เสด็จมาแล้ว ตรัสถามว่า

“ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้พวกเธอนั่งประชุมด้วยเรื่องอะไรกันหนอ”

เมื่อภิกษุเหล่านั้นกราบทูลเรื่องราว พระศาสดาตรัสสรรเสริญพระเถระว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ธรรมดาอันภิกษุผู้กำราบ ไม่กระทบกระทั่งศรัทธา ไม่
กระทบกระทั่ง โภคะ ไม่ให้สกุลชอกช้ำ ไม่เบียดเบียนสกุล เป็นดุษฎีแมลงภู์เคล้า
เอาละอองจากดอกไม้ เข้าไปหาสกุลแล้ว ควรให้รู้พุทฺธคุณ โมคคัลลานะบุตร
ของเราก็คือเป็นเช่นนั้น”

ดังนี้แล้ว ตรัสว่า

“

มุนีพึงเที่ยวไปในบ้าน เหมือนแมลงภู์

ไม่ทำดอก สี และกลิ่นให้ชอกช้ำ ถือเอาแต่รสแล้วบินไป

”

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมาก บรรลุนิพพานทั้งหลาย มี โสดาปัตติผล
เป็นต้น



ผู้ถึงฝั่งมีน้อย

บรรดามนุษย์ ชนผู้ถึงฝั่งมีจำนวนน้อย
ฝ่ายชนนอกนี้ เลาะไปตามตลิ่งอย่างเดียว
ก็ชนเหล่าใดแล ประพฤติสมควรแก่ธรรม
ในธรรมที่เรากล่าวชอบแล้ว
ชนเหล่านั้นล่วงบ่วงมารที่ข้ามได้ยาก
อย่างเอกแล้ว จึงถึงฝั่ง



การฟังธรรม

พวกชนผู้อยู่ถนนสายเดียวกัน ในกรุงสาวัตถี เป็นผู้พร้อมเพรียงกัน ถวายทาน โดยรวมกันเป็นคณะ แล้วจัดการฟังธรรมตลอดคืนยังรุ่ง แต่ไม่อาจฟังธรรมตลอดคืน ยังรุ่งได้ บางพวกเป็นผู้อาศัยความยินดีในกามก็กลับไปเรือนเสียก่อน บางพวกเป็นผู้อาศัยโทสะก็ไปแล้ว แต่บางพวกง่วงงุนเต็มที่ นั่งสัปหงกอยู่ในที่นั้นนั่นเอง ไม่อาจจะฟังได้

ในวันรุ่งขึ้น พวกภิกษุยังสนทนากัน ในโรงธรรมถึงเรื่องนั้น พระศาสดาเสด็จมา ตรัสถามว่า

“ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ พวกเธอนั่งสนทนากันด้วยเรื่องอะไรหนอ”

เมื่อภิกษุทั้งหลายกราบทูลให้ทรงทราบแล้ว จึงตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ธรรมดาสัตว์เหล่านี้ อาศัยภพแล้ว เลยช่องอยู่ในภพนั่นเอง โดยตาชด้น ผู้ถึงฝั่งมีจำนวนน้อย”

Audio 6

เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรม ได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ว่า

“

บรรดามนุษย์ ชนผู้ถึงฝั่งมีจำนวนน้อย
ฝ่ายชนนอกนี้เลาะไปตามตลิ่งอย่างเดียว
ก็ชนเหล่าใดแล ประพฤติสมควรแก่ธรรม
ในธรรมที่เรากล่าวชอบแล้ว
ชนเหล่านั้นล่วงบ่วงมารที่ข้ามได้ยากอย่างเอกแล้ว จึงถึงฝั่ง

”

ในเวลาจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอริยมผลทั้งหลายมี โสดาปัตติผลเป็นต้น
ดังนี้แล



ผู้ปรารถนาวิวิฏฐะ

นายโคบาลย่อมต้อนรับโคทั้งหลาย
ไปสู่ที่หากินด้วยท่อนไม้ จันใด
ชราและมีจจุ่มต้อนรับอายุ
ของสัตว์ทั้งหลายไป จันนั้น

กัณทอรรค



อุโบสถกรรม

ในวันอุโบสถวันหนึ่ง หญิงประมาณ ๕๐๐ คน ในนครสาวัตถี เป็นผู้รักษาอุโบสถ ได้ไปสู่วิหาร

นางวิสาขาเข้าไปหาหญิงแก่ ๆ ในพวกหญิงเหล่านั้น แล้วถามว่า

“ແ່ນະແມ່ທັງหลาย พวกท่านเป็นผู้รักษาอุโบสถ เพื่ออะไร”

หญิงแก่เหล่านั้นตอบว่า

“พวกฉันปรารถนาทิพยสมบัติ จึงรักษาอุโบสถ”

เมื่อถามพวกหญิงกลางคน หญิงเหล่านั้นตอบว่า

“พวกฉันรักษาอุโบสถ ก็เพื่อต้องการพ้นจากการอยู่กับหญิงร่วมสามี”

Audio 7

เมื่อถามพวกหญิงสาว ๆ พวกเขาตอบว่า

“พวกฉันรักษาอุโบสถ เพื่อต้องการได้บุตรชายในการมีครรภ์ครั้งแรก”

เมื่อถามพวกหญิงสาวน้อย พวกเขาตอบว่า

“พวกฉันรักษาอุโบสถ เพื่อต้องการไปสู่สกุลผิวแต่ในวัยสาว ๆ”

นางได้ฟังถ้อยคำแม่ทั้งหมดของหญิงเหล่านั้นแล้วก็พาพวกเขาไปสู่สำนัก
พระศาสดา กราบทูลความประสงค์ของหญิงเหล่านั้นตามลำดับ

พระศาสดาทรงสดับค่านั้นแล้วตรัสว่า

“วิชาชา ธรรมดาสภาวะธรรมทั้งหลายมีชาติเป็นต้นของสัตว์เหล่านี้ เป็น
เช่นกับนาย โคบาลที่มีท่อนไม้ในมือ ชาติส่งสรรพสัตว์ไปสู่สำนักชรา ชราส่ง
ไปสู่สำนักพยาธิ พยาธิส่งไปสู่สำนักมรณะ มรณะย่อมตัดชีวิต ดุจบุคคลตัด
ต้นไม้วด้วยขวาน แม้เมื่อเป็นอย่างนั้น ปวงสัตว์ยังไม่ปรารถนาวิวิฎฐะ (พระ
นิพพาน) มัวแต่ปรารถนาวิวิฎฐะเท่านั้น”

ดังนั้นแล้ว เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“

นายโคบาลย่อมต้อน โคทั้งหลายไปสู่ที่หากินด้วยท่อนไม้ ฉัน ไค
ชราและมัจจุยอมต้อนอายุของสัตว์ทั้งหลายไป ฉันนั้น

”

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอริยผลทั้งหลายมีโสดาปัตติผล
เป็นต้น ดังนี้แล



ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ

ยศย่อมเจริญโดยยิ่งแก่คนผู้มีความขยัน
มีสติ มีการทำงานสะอาด
มีปกติใคร่ครวญแล้วจึงทำ
สำรวมแล้ว เลี้ยงชีพโดยธรรม และไม่ประมาท

อัปปมาทวรรค



กุ่มกโมสก

ในนครราชคฤห์ อหิวาตกโรคเกิดขึ้นในเรือนของราชคหเศรษฐี สัตว์
ดิรัจฉานตั้งแต่แมลงวันจนถึง โคตายก่อน ถัดมาก็ทาสและกรรมกร จากนั้นก็
เจ้าของเรือนเศรษฐีและภรรยานั้นก็ป่วยเป็นโรคแล้ว พวกเขาอดดูบุตรซึ่งยืน
อยู่ที่ไกล ๆ นัยน์ตานองด้วยน้ำตา กล่าวกะบุตรว่า

“พ่อเอ๋ย ตัวเจ้าไม่ต้องห่วงใยเราทั้งสอง จงหนีไปเสีย โดยด่วน มีชีวิตอยู่
แล้วจึงกลับมาชูดเอาทรัพย์ ๔๐ โกลิที่เราทั้งสองฝังเก็บไว้ เพื่อเลี้ยงชีวิต”

บุตรนามว่ากุ่มกโมสกฟังคำของมารดาและบิดานั้นแล้วร้องไห้ ไหว้มารดา
บิดา แล้วหนีไปสู่ป่า อาศัยอยู่ที่นั่นตลอด ๑๒ ปี แล้วจึงกลับมาอยู่ที่อยู่ของ
มารดาบิดา

Audio 8

ครั้งนั้น ใคร ๆ จำเขาไม่ได้ เพราะเขาจากไปเมื่อยังเป็นเด็ก

แต่กลับมาในวัยหนุ่ม มีผมและหนวดขึ้นรุงรัง เขาไปสู่ที่ฝังศพตามที่บิดาบอกไว้ พลังคิดว่า

“ใคร ๆ ย่อมจำเราไม่ได้ ถ้าเราจักขุดศพขึ้น ใช้สอยไซ้ ชนทั้งหลายพึงคิดว่าคนเข็ญใจผู้หนึ่งขุดศพขึ้น พึงจับเราแล้วทำร้ายเรา ถ้ากระไรเราพึงทำการรับจ้างอยู่ที่นี้ก่อน

ที่นั่น เขาถุงผ้าเก่าผืนหนึ่ง เทียวถามว่า

“ใคร ๆ ต้องการคนงานรับจ้างบ้าง”

พวกผู้ว่าจ้างเห็นเขาแล้ว กล่าวว่

“ถ้าเจ้าทำงานให้พวกเราได้ พวกเราก็จักให้ค่าจ้างสำหรับซื้ออาหาร”

“งานอะไรที่พวกท่านจักให้ทำ”

“การปลูกและการตัดเดือน ถ้าเจ้าทำได้ เจ้าจงลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ เทียวบอกพ่อทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงลุกขึ้น จงเตรียมเกวียนทั้งหลาย จงเทียมโคผู้ ในเวลาที่สัตว์พาหนะต่าง ๆ มีช้างและม้าเป็นต้นไปกินหญ้า แม่ทั้งหลาย แม้พวกท่านจงลุกขึ้นต้มยาคุ หุงอาหาร”

“ได้จ้ะ”

ลำดับนั้น พวกผู้ว่าจ้างได้ให้เรือนหลังหนึ่งแก่เขา เขาได้การทำงานนั้นทุกวัน อยู่มาวันหนึ่ง พระราชาทรงพระนามว่าพิมพิสาร ได้ทรงสดับเสียงของเขาแล้ว ก็ท้าวเธอเป็นผู้ทรงทราบเสียงร้องของสัตว์ทั้งปวง เพราะฉะนั้น จึงตรัสว่า

“นั่นเป็นเสียงของคนผู้มีทรัพย์มาก”

ขณะนั้น นางสนมของท้าวเธอคนหนึ่งยืนเฝ้าอยู่ ณ ที่ใกล้ คิดว่า

“พระราชาก็ไม่ตรัสเหลวไหล เราควรรู้จักชายนี้”

นางจึงส่งชายผู้หนึ่งไปสืบ ด้วยคำว่า

“ไปเถิด พ่อ ท่านจงไปสืบเรื่องบุรุษนั้น แล้วกลับมาบอกฉัน”

เขารีบไปพบกุมภ โฆสกแล้ว ก็กลับมาบอกว่า

“เขาเป็นคนที่กำพร้าคนหนึ่ง ทำงานรับจ้างชนผู้ว่าจ้างทั้งหลาย”

พระราชาทรงสดับถ้อยคำของบุรุษนั้นแล้ว ก็ทรงดูक्षणภาพ ในวันที่ ๒ ก็ดี ในวันที่ ๓ ก็ดี ครั้นทรงสดับเสียงของกุมภ โฆสกนั้นแล้ว ก็ตรัสอย่างนั้นเหมือนกัน

นางสนมนั้นก็คิดอย่างนั้นเหมือนกัน จึงส่งบุรุษไปหลายครั้ง พวกเขากลับมาบอกว่าเป็นคนกำพร้า นางจึงคิดว่าพระราชามั้ทรงสดับคำว่า นั้นคนกำพร้า ก็ไม่ทรงเชื่อ ตรัสย้าอยู่ว่า นั้นเสียงบุรุษผู้มีทรัพย์มาก ในข้อนี้ต้องมีเหตุ ควรที่เราจะรู้จักชายนั้นตามความจริง”

นางสนมนั้นจึงกราบทูลพระราชาวา

“ข้าแต่สมมติเทพ ถ้าพระองค์ประทานทรัพย์หนึ่งพัน ให้ข้าพระบาท ข้าพระบาทจักพาธิดา แล้วนำทรัพย์นั้นมาสู่ราชสกุลให้จงได้”

พระราชารับสั่ง ให้พระราชทานทรัพย์พันหนึ่งแก่นาง นางให้ธิดานุ่งผ้า ค่อนข้างเก่าผืนหนึ่ง ออกจากพระราชมณเฑียรพร้อมกับธิดานั้น ทำเหมือนคนเดินทาง ไปสู่ที่อยู่คนรับจ้าง เข้าไปสู่เรือนหลังหนึ่ง พูตว่า

“แม่จำ ฉันทังสองเดินทางมาเหน็ดเหนื่อย จักขอพักในเรือนนี้สักวันสองวัน แล้วจักไป”

หญิงเจ้าของเรือนพูดว่า

“แม่ ผู้คนในเรือนมีมาก แม่ไม่อาจพักในเรือนนี้ได้ เรือนของนายกุมภ โฆสกันนั้นแยะว่าง เชิญแม่ไปขอพักในเรือนนั้นเถิด”

นางไปที่เรือนของกุมภ โฆสกันนั้น แล้วกล่าวว่า

“นายจำ ฉันทังสองเป็นคนเดินทาง จักขอพักอยู่ในเรือนนี้สักวันสองวัน”

แม้ถูกเขาห้ามแล้วตั้งหลายครั้ง ก็ยังพูดอ้อนวอนว่า

“นายจำ ฉันทังสองจักขอพักอยู่ชั่ววันนี้วันเดียว พอเช้าตรู่ก็จักไป”

นางได้พักอยู่ในเรือนของกุมภ โฆสกันนั้น วันรุ่งขึ้น ในเวลาเขาจะไปป่า จึงพูดว่า

“นายจำ ขอนายจงมอบค่าอาหารไว้ แล้วค่อยไป ฉันทังจัดแจงหุงต้มไว้เพื่อนาย”

เขากล่าวว่า “อย่าเลย ฉันทังจักหุงต้มกินเองก็ได้”

นางจึงรบเร้าหลายครั้ง เขาจึงมอบทรัพย์ของเขาให้ไป นางได้ซื้อ โภชนะ และข้าวสารเป็นต้น มาจากร้านตลาด หุงข้าวสุก ให้ละมุนละไมดี และปรุงแกงกับ ๒-๓ อย่าง ซึ่งมีรสอร่อยอย่างหุงต้มในราชสกุล ให้แก่กุมภ โฆสกันผู้กลับมาจากป่า เมื่อเขาบริโภคแล้วก็มิจิตเบิกบาน นางได้พูดว่า

“นายจำ ฉันทังสองเมื่อยล้า ขอพักอยู่ในเรือนนี้สักวันสองวันเถอะ”

“ได้จ้ะ”

ที่นั่น นางก็ปรุงอาหารอย่างอร่อยตลอดเวลาเย็นทั้งวันรุ่งขึ้น ให้แก่เขา ครั้นทราบความที่เขามีจิตเบิกบานแล้ว ก็วิงวอนอีกว่า

“นายจ๋า ฉันทั้งสองจักอยู่ในเรือนนี้แล สัก ๒-๓ วัน”

ดังนี้แล้ว อยู่ในเรือนนั้น เอาศีลตราอันคมตัดฐานเตียง เมื่อเขามา พอนั่งลงเท่านั้น เตียงก็ยวบลง เขากล่าวว่า

“ทำไมเตียงนี้จึงขาดไปอย่างนี้”

“นายจ๋า ฉันไม่อาจห้ามพวกเด็กหนุ่ม ๆ ได้ พวกเขามาประชุมกันที่นี่”

“เพราะเธอทั้งสอง ทุกข์นี้จึงเกิดแก่ฉัน เพราะในกาลก่อน ฉันจะไปไหน ก็ปิดประตูแล้วจึงไป”

“จะทำอย่างไรได้ละ ฉันไม่อาจห้ามได้”

นางตัดฐานเตียง โดยทำนองนี้แล สิ้น ๒-๓ วัน แม้ถูกเขาดำหนดิเตียงว่ากล่าวอยู่ ก็คงกล่าวแก้ตัว อย่างนั้นแล้วตัดเชือกที่เหลือ เว้นเชือกเส้นเล็ก ๆ ไว้เส้น ๒ เส้น

วันนั้น เมื่อเขาพอนั่งลงเท่านั้น ฐานเตียงก็ตกลงไปที่พื้นดิน ศีรษะของเขาได้ฟุบลงรวมเข้ากับเขาทั้งสอง เขาลุกขึ้นได้ ก็พูดว่า

“ฉันจะทำอะไรได้ บัดนี้ จักไปไหนได้ พวกแก่ทำให้ฉันไม่มีเตียงนอนเสียแล้ว”

นางสนมปลอบว่า

“จ๊กทำอย่างไรได้แล้ว ฉันทไม่อาจห้ามเด็ก ๆ ที่คุ้นเคยได้ ช่างเถอะ อย่า
วุ่นวายไปเลย นายจ๊กไปไหนในเวลานี้”

ดังนี้แล้ว เรียกธิดามาบอกว่า

“แม่หนู เจ้าจงจัดที่นอนสำหรับพี่ชายของเจ้า”

ธิดานั้นนอนที่ข้างหนึ่ง แล้วพูดว่า

“นายคะ เชิญนายมานอนตรงนี้”

แม่นางสนมก็กล่าวกะกุ่มภ โฆสกนั้นว่า

“เชิญท่านไปนอนกับน้องสาวเถิด”

เขานอนบนเตียงเดียวกับธิดานางสนมนั้น ได้ทำความเชยชิดกัน ในวันนั้น
เอง นางกุมาริการ้องให้ มารดาจึงถามว่า

“เจ้าร้องให้ทำไมเล่า แม่หนู”

“กรรมเกิดแล้ว แม่”

“ช่างเถอะ แม่หนู เราจะทำอะไรได้ เจ้าได้สามีคนหนึ่งก็ดี กุ่มภ โฆสกนี้ได้
หญิงผู้บำเรอเท่าคนหนึ่งก็ดี ย่อมสมควร”

ดังนี้แล้ว ได้ทำกุ่มภ โฆสกให้เป็นบุตรเขย

โดยกาลล่วงไป ๒-๓ วัน นางสนมนั้นก็ส่งข่าว กราบทูลแต่พระราชาวา

“ข้าแต่สมมติเทพ ขอฝ่าละอองธุลีพระบาท จงรับสั่งให้ทำการโฆษณาว่า
ขอทวยราษฎร์จงจัดทำมหรสพในย่านถนนที่คนรับจ้างอยู่ ก็คนใดไม่จัดทำ
มหรสพในเรือน ย่อมต้องเสียค่าสินไหม”

พระราชารับสั่งให้ทำอย่างนั้น คราวนั้น แม่ยายพูดกะเขาว่า

“พ่อเอ๋ย เราจำต้องจัดทำหรรสพ ในถนนของคนรับจ้างตามพระราชานัติ เราจะทำอย่างไร”

“ฉันแม้ทำการรับจ้างอยู่ ก็แทบจะไม่สามารถเป็นอยู่ได้ จักจัดทำหรรสพ อย่างไรได้เล่า”

“พ่อเอ๋ย ธรรมดาบุคคลผู้อยู่ครองเรือนทั้งหลาย ย่อมรับเอา แม่หนี้ไว้ พระเจ้าอยู่หัวทรงบังคับ จะไม่ทำตามไม่ได้ อันเราอาจพ้นจากหนี้ได้ด้วยอุบาย อย่างใดอย่างหนึ่ง ไปเถิดพ่อ จงนำกหาปณะ ๑ หรือ ๒ กหาปณะ มาจากที่ไหน ก็ได้”

เขาตำหนิติเตียนพลาบไปนำกหาปณะ ๑ กหาปณะจากที่ฝั่งทรัพย์ ๔๐ โกฎินางก็ส่งกหาปณะนั้นไปถวายแด่พระราชชา แล้วจัดทำหรรสพด้วยกหาปณะของตน โดยกาลล่วงไป ๒-๓ วัน ก็ส่งข่าวไปถวายอย่างนั้นนั่นแลอีก พระราชชา ก็ทรงบังคับอีกว่า

“ทวยราษฎร์จงจัดทำหรรสพ เมื่อ ใครไม่ทำ ต้องเสียค่าสินไหม”

กุมภ โฆสกนั้นถูกแม่ยายกล่าวรบเร้าอยู่เหมือนครั้งก่อน จึงไปนำกหาปณะ มา ๑ กหาปณะ นางก็ส่งกหาปณะนั้นไปถวายแด่พระราชชา โดยกาลล่วงไป ๒-๓ วัน ก็ส่งข่าวไปถวายอีกว่า

“บัดนี้ ขอฝ่าละอองธุลีพระบาททรงส่งบุรุษมา รับสั่งให้เรียกกุมภ โฆสกนี้ ไปเฝ้า”

พระราชชาได้ทรงส่งบุรุษไป

พวกบุรุษไปยังถนนที่คนรับจ้างนั้นอยู่ ถามหาว่า

“คนไหนชื่อกุมภ โฆสก”

เที่ยวตามหา เมื่อพบเขาแล้ว บอกว่า

“มาเถิด พ่อมหาจำเริญ พระราชารับสั่งให้เจ้าไปเฝ้า”

เขากลับ แล้วกล่าวว่า

“พระราชานี้ไม่ทรงรู้จักตัวฉัน”

เขาไม่ปรารถนาจะไป ที่นั่น พวกบุรุษจึงจับตัวเขาจุดลากมา หญิงนั้นเห็น
บุรุษเหล่านั้นแล้ว จึงทำที่ขู่ตะคอกว่า

“เฮ้ย เจ้าพวกหัวดี๋ พวกเจ้าไม่ควรจับลูกเขยของข้า”

แล้วปลอบว่า

“มาเถิดพ่อ อย่างกลัวเลย ฉันเฝ้าพระราชานี้แล้ว จักทูลให้ตัดมือของพวกที่
จับเจ้า”

แล้วพาบุตรไป ถึงพระราชมณเฑียรแล้ว เปลี่ยนเครื่องแต่งกายและเครื่อง
ประดับพร้อมสรรพ ได้ยื่นเฝ้าอยู่ ณ ส่วนข้างหนึ่ง ฝ่ายกุมภ โฆสกถูกจุดคร่านำ
มาถวายจนได้

ขณะนั้น พระราชาตรัสกะเขา ผู้ถวายบังคมแล้ว ยื่นเฝ้าอยู่ว่า

“เจ้าหรือ ชื่อกุมภ โฆสก”

“ข้าแต่สมมติเทพ พระเจ้าข้า”

“เพราะเหตุไร เจ้าจึงปกปิดทรัพย์เป็นอันมากไว้ซ่อน”

“ทรัพย์ของข้าพระองค์จักมีแต่ไหน พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ทำการรับจ้าง เลี้ยงชีวิต”

“เจ้าอย่าทำอย่างนั้น เจ้าจงข้าทำไม”

“ข้าพระองค์มิได้ลวงพระเจ้าข้า ทรัพย์ของข้าพระองค์ไม่มี”

ที่นั่น พระราชาทรงแสดงกหาปณะเหล่านั้นแก่เขา แล้วตรัสว่า

“กหาปณะเหล่านี้ ของใครกัน”

เขาจังกหาปณะได้ คิดว่า

“ตายจริง เราฉิบหายแล้ว อย่างไรก็ตาม กหาปณะเหล่านี้จึงตกมาถึง พระหัตถ์ของพระราชาได้”

เขามองไปรอบ ๆ ก็เห็นหญิงทั้งสองคนนั้นประดับประดาขึ้นเฝ้าอยู่ริม พระทวารห้อง จึงคิดว่า

“กรรมนี้สำคัญนัก ชะรอย พระราชาพึงให้หญิงเหล่านี้ ไปล่อลวงแน่นอน”

ขณะนั้น พระราชาตรัสกะเขาว่า

“พูดไปเถิดผู้เจริญ ทำไม เจ้าจึงทำอย่างนั้น”

เขากราบทูลว่า

“เพราะที่พึงของข้าพระองค์ไม่มี พระเจ้าข้า”

“คนเช่นเรา ไม่ควรเป็นที่พึง ของเจ้าหรือ”

“ข้าแต่สมมติเทพ ถ้าสมมติเทพทรงเป็นที่พึงของข้าพระองค์ ก็เป็นการ
เหมาะสมดี”

“เป็นได้ซิ ผู้เจริญ ทรัพย์ของเจ้ามีเท่าไรล่ะ”

“มี ๔๐ โกฎิ พระเจ้าข้า”

“จะขนมาได้ด้วยอะไร”

“เกวียนหลาย ๆ เล่ม พระเจ้าข้า”

พระราชารับสั่งให้จัดเกวียนหลายร้อยเล่มส่งไป ให้ชนทรัพย์นั้นมา ให้ทำ
เป็นกองไว้ที่หน้าพระลานหลวง รับสั่งให้ชาวกรุงราชคฤห์มาประชุมกัน แล้ว
ตรัสถามว่า

“ในพระนครนี้ ใครมีทรัพย์ประมาณเท่านี้บ้าง”

ทวยราษฎร์กราบทูลว่า “ไม่มี พระเจ้าข้า”

“เราทำอะไรแก่เขา จึงควร”

“ทรงทำความยกย่องแก่เขา สมควร พระเจ้าข้า”

พระราชาก็ทรงตั้งกุมภ โฆสกนั้น ในตำแหน่งเศรษฐิ ด้วยสักการะเป็นอัน
มาก พระราชทานบุตรของหญิงนั้นแก่เขา เสด็จไปสู่สำนักพระศาสดาพร้อม
กับเขา ถวายบังคมแล้ว กราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระองค์จงทอดพระเนตรบุรุษนี้ ชื่อว่าผู้มีปัญญา
เห็นปานนี้ ไม่มี เขาแม้มีสมบัติถึง ๔๐ โกฎิ ก็ไม่ทำอาการเย่อหยิ่งหรืออาการ
สักว่าความทะนงตัว ทำเป็นเหมือนคนกำพร้า นุ่งผ้าเก่า ๆ ทำการรับจ้างที่

ถนนอันเป็นที่อยู่ของคนรับจ้างเลี้ยงชีพ หม่อมฉันรู้ได้ด้วยอุบายชื่อนี้ ก็แลครั้น
รู้แล้ว สั่งให้เรียกมาไล่เลี้ยงให้รับว่ามีทรัพย์แล้ว ให้ชนทรัพย์นั้นมา ตั้งไว้ใน
ตำแหน่งเศรษฐี ไซ้แต่เท่านั้น หม่อมฉันยังให้บุตรแก่เขาด้วย ข้าแต่พระองค์ผู้
เจริญ คนมีปัญญาเห็นปานนี้ หม่อมฉันไม่เคยเห็น”

พระศาสดาทรงสดับเรื่องนั้นแล้ว ตรัสว่า

“มหาบพิตร ชีวิตของบุคคลผู้เป็นอยู่อย่างนั้น ชื่อว่าเป็นอยู่ประกอบด้วย
ธรรม ก็กรรมมีกรรมของ โจร เป็นต้น ย่อมเบียดเบียนบีบคั้นผู้ทำ ใน โลกนี้
ทั้ง ใน โลกหน้า ชื่อว่าความสุขอันมีกรรมนั้นเป็นเหตุ ก็ไม่มี ก็บุรุษทำการ
รับจ้างก็ดี ทำนาก็ดี เลี้ยงชีวิต ในกาลเสื่อมทรัพย์นั้นแล ชื่อว่าชีวิตประกอบ
ด้วยธรรม

อันความเป็นใหญ่ย่อมเจริญขึ้นอย่างเดียวแก่คนผู้ถึงพร้อมด้วยความ
เพียร บริบูรณ์ด้วยสติ มีภาระงานบริสุทธิ์ทางทวารทั้งหลาย มีกายและวาจา
เป็นต้น มีปกติใคร่ครวญด้วยปัญญา แล้วจึงทำผู้สำรวมไตรทวาร มีกายทวาร
เป็นต้น เลี้ยงชีวิต โดยธรรม ตั้งอยู่ในอันไม่เห็นห่างสติเห็นปานนั้น”

ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

“

ยศย่อมเจริญ โดยยิ่ง

แก่คนผู้มีความขยัน มีสติ มีภาระงานสะอาด

มีปกติใคร่ครวญแล้วจึงทำ

สำรวมแล้ว เลี้ยงชีพ โดยธรรม และไม่ประมาท

”

ในกาลจบพระคาถา กุมภ โฆสกดำรงอยู่ใน โสดาปัตติผล ชนแม่เหล่าอื่น
เป็นอันมาก ก็บรรลุอรุณผลทั้งหลาย มี โสดาปัตติผลเป็นต้น เทศนาสำเร็จ
ประโยชน์แก่มหาชนอย่างนี้แล



ธรรมเป็นเหตุให้อายุยืน

ธรรม ๔ ประการ คือ
อายุ วรรณะ สุขะ พละ
ย่อมเจริญแก่บุคคลผู้กราบไหว้เป็นปกติ
ผู้อ่อนน้อมต่อท่านผู้เจริญเป็นนิตย์

สหัสวรรค



อายุวัฒนกุมาร

พราหมณ์ ๒ คน ชาวที่ขลัมพิกนคร บวชในลัทธิภายนอก บำเพ็ญตบะสิ้น
กาล ๔๘ ปี บรรดาพราหมณ์สองคนนั้น คนหนึ่งคิดว่า

“ประเพณีของเราจักเสื่อมเสีย เราจักสึก”

ดังนั้นแล้ว จึงขายบริขารตบะที่ตนทำไว้แก่คนเหล่านี้ เขาได้ภรรยาพร้อม
ด้วยโค ๑๐๐ ตัว และทรัพย์ ๑๐๐ กหาปณะ ต่อมาภรรยาของเขาคลอดบุตร

ส่วนสหายของเขาได้ไปสู่ต่างถิ่น แล้วก็กลับมาสู่นครนี้อีก เขาได้ยืมว่า
สหายนั้นกลับมา จึงได้พาบุตรและภรรยาไปเพื่อต้องการเยี่ยมสหาย ครั้นถึง
แล้วให้มารดาอุ้มบุตรแล้วไหว้ แม่มารดาส่งบุตรให้บิดาอุ้มแล้วก็ไหว้ สหาย
นั้นกล่าวว่า

Audio 9

“ขอท่านจงเป็นผู้มีอายุยืน”

แต่เมื่อมารดาบิดาให้บุตรไหว้ สหายนั้นได้นิ่งเสีย

บิดาได้กล่าวกะสหายนั้นว่า

“ผู้เจริญ ก็เพราะเหตุไร เมื่อผมและภรรยาไหว้ ท่านจึงกล่าวว่า ขอท่านจงเป็นผู้มีอายุยืน ในเวลาที่เด็กนี้ไหว้ ไม่กล่าวคำอะไร ๆ”

“พราหมณ์ อันตรายอย่างหนึ่งของเด็กนี้มีอยู่”

“เด็กจักอยู่ได้นานเท่าไร ขอรับ”

“๗ วัน พราหมณ์”

“วิธีป้องกันมีไหม ขอรับ”

“เราไม่รู้วิธีป้องกัน”

“ก็ใครจะรู้เล่า ขอรับ”

“พระสมณ โคดม ท่านจงไปสำนักของพระสมณ โคดม นั้น แล้วถามเถิด”

“ถ้าผมไปในที่นั้น ก็กลัวการเสื่อมแห่งตบะ”

“ถ้าท่านรักบุตรของท่าน ท่านอย่าคิดถึงการเสื่อมแห่งตบะ จงไปสำนักของพระสมณ โคดม นั้น ถามเถิด”

พราหมณ์นั้นไปสู่สำนักของพระศาสดา ไหว้เองก่อน พระศาสดาตรัสว่า

“ท่านจงมีอายุยืน”

แม้ในเวลาทีภรรยาไหว้ ก็ตรัสแก่นางอย่างนั้นเหมือนกัน แต่ในเวลาที่เขาให้บุตรไหว้ พระศาสดาได้ทรงนิ่ง

เขาทูลถามพระศาสดาโดยนัยก่อนหน้านั้นแล แม้พระศาสดาก็ทรงพยากรณ์
แก่เขาอย่างนั้นเหมือนกัน

ได้ยินว่า พราหมณ์นั้นไม่แทงตลอดพระสัพพัญญุตญาณ จึงเทียบเคียง
มนต์ของตนกับพระสัพพัญญุตญาณ แต่ไม่รู้อุบายเครื่องป้องกัน

พราหมณ์ทูลถามพระศาสดาว่า

“ก็วิธีป้องกันมีอยู่ไหม พระพุทธเจ้าข้า”

“พึงมี พราหมณ์”

“พึงมีอย่างไร”

“ถ้าท่านสามารถทำมณฑปใกล้ประตูเรือนของตน ให้ทำตั้งไว้ตรงกลาง
มณฑปนั้น แล้วปูอาสนะไว้ ๘ หรือ ๑๖ ที่ ล้อมรอบตั้งนั้น ให้สาวกของเรานั่ง
บนอาสนะเหล่านั้น ให้สวดพระปริตรตลอด ๗ วันไม่มีหยุด อันตรายของเด็ก
นั้นพึงเสื่อมไป ด้วยอุบายอย่างนี้”

“พระโคตมผู้เจริญ ข้าพระองค์สามารถทำมณฑปได้ แต่จักได้สาวกของ
พระองค์อย่างไร”

“เมื่อท่านทำกิจเท่านั้นแล้ว เราจักส่งสาวกของเราไป”

“ดีละ พระโคตมผู้เจริญ”

เขาทำกิจนั้นทั้งหมด ใกล้ประตูเรือนของตน แล้วได้ไปยังสำนักของพระ
ศาสดา

พระศาสดาทรงส่งภิกษุทั้งหลายไป ภิกษุเหล่านั้นไปนั่งในมณฑปนั้น
พราหมณ์สามิภรรยาให้เด็กนอนบนตั่ง เหล่าภิกษุสวดพระปริตร ๗ คีน ๗ วัน
ไม่มีหยุด ในวันที่ ๗ พระศาสดาเสด็จมาเอง เมื่อพระศาสดานั้นเสด็จมาแล้ว
พวกเทวดาในจักรวาลทั้งสิ้นประชุมกัน

ในวันนั้น อวรุทธกษัตริย์ซึ่งได้บำรุงท้าวเวสวัณตลอด ๑๒ ปี จึงได้รับพรจาก
ท้าวเวสวัณให้จับกินเด็กนั้นได้ในวันนั้น เพราะฉะนั้น ยักษ์ตนนั้นจึงได้มายืน
คอยอยู่ ก็เมื่อพระศาสดาเสด็จเข้าไปในมณฑป พวกเทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่
ประชุมกัน พวกเทวดาผู้มีศักดิ์น้อยต้องถอยออกไปตลอด ๑๒ โยชน์ แม้อวรุท-
ธกษัตริย์ซึ่งมีศักดิ์น้อย ก็ต้องถอยออกไปเหมือนกัน

พระศาสดาได้ทรงสวดพระปริตรตลอดคืนยังรุ่ง เมื่อ ๗ วันล่วงแล้ว อวรุท-
ธกษัตริย์ไม่ได้เด็ก ในเมื่ออรุณขึ้น สองสามิภรรยานำเด็กมา ให้ถวายบังคม
พระศาสดา พระศาสดาตรัสว่า

“ขอเจ้าจงมีอายุยืนเถิด”

“พระโคดมผู้เจริญ ก็เด็กจะดำรงอยู่นานเท่าไร”

“๑๒๐ ปี พราหมณ์”

สองสามิภรรยาจึงขนานนามเด็กนั้นว่า "อายุวัฒนกุมาร" เมื่ออายุวัฒน-
กุมารเติบโต ได้เที่ยวไปพร้อมกับอุบาสก ๕๐๐ คน

ต่อมาวันหนึ่ง ภิกษุทั้งหลายสนทนากันในโรงธรรมว่า

“ผู้มีอายุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงดู ได้ยินว่า อายุวัฒนกุมารควรตายใน
วันที่ ๗ แต่บัดนี้ อายุวัฒนกุมารจะดำรงอยู่ ๑๒๐ ปี เที่ยวไปพร้อมกับอุบาสก

๕๐๐ คนแวดล้อม เหตุเครื่องเจริญอายุของสัตว์เหล่านี้ เห็นจะมี”

พระศาสดาเสด็จมาแล้วตรัสถามว่า

“ภิกษุทั้งหลาย บัดนี้ พวกเขอนั่งประชุมกันด้วยเรื่องอะไรหนอ”

เมื่อภิกษุทั้งหลายทูลเล่าแล้ว จึงตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย อายุเจริญอย่างเดียวกันเท่านั้นก็หาไม่ ก็สัตว์เหล่านี้ไหว้ท่านผู้มีพระคุณ ย่อมเจริญด้วยเหตุ ๔ ประการ พ้นจากอันตราย ดำรงอยู่จนตลอดอายุทีเดียว”

ดังนี้แล้ว เมื่อจะทรงสืบอนุสนธิแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“

ธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ
ย่อมเจริญแก่บุคคลผู้กราบไหว้เป็นปกติ
ผู้อ่อนน้อมต่อท่านผู้เจริญเป็นนิตย์

”

ในเวลาจบเทศนา อายุวัฒนกุมารตั้งอยู่ใน โสดาปัตติผล พร้อมกับอุบาสก ๕๐๐ คน แม้ชนเหล่าอื่นเป็นอันมาก ก็บรรลुरुยผลทั้งหลาย มี โสดาปัตติผล เป็นต้น ดังนี้แล



ผู้ต้องเคราะห์โลกทั้งสอง

ผู้ทำบาปเป็นปกติ ย่อมเคราะห์โลกนี้
ละไปแล้วย่อมเคราะห์โลกหน้า
ย่อมเคราะห์โลกทั้งสอง
เขาเห็นกรรมเศร้าหมองของตนแล้ว
ย่อมเคราะห์โลก เขาย่อมเดือดร้อน

ยมกวรรค



นายจุนทสุกริก

นายจุนทสุกริกนั้น ฆ่าสุกรเพื่อกินบ้าง ขายบ้าง เลี้ยงชีวิตอยู่ ๕๕ ปี ในเวลาชั่วแวง เขาเอาข้าวเปลือกบรทุกเกี่ยวนไปสู่ชนบท แลกลูกสุกรกับข้าวเปลือก ๑ หรือ ๒ ทะนาน กลับมาแล้ว ล้อมคอก ปลุกผัก เพื่อลูกสุกรเหล่านั้น

ลูกสุกรเหล่านั้น กินผักบ้าง อุจจาระบ้าง ก็เติบโตขึ้น เมื่อเขาต้องการจะฆ่าตัวใด ก็มัดตัวนั้น ให้แน่น ในที่ฆ่า แล้วทุบด้วยค้อนสี่เหลี่ยม เพื่อให้เนื้อสุกรพองหน้าขึ้น เมื่อเนื้อหน้าขึ้นแล้ว ก็ง้างปาก สอดไม้เข้าไปในระหว่างฟัน กรอกน้ำร้อนที่เดือดพล่านเข้าไปในปาก น้ำร้อนนั้นเข้าไปพล่านในท้อง ขับอุจจาระออกมาจนท้องสะอาด จากนั้นเขาจึงราดน้ำร้อนที่ยังเหลือบนหลังสุกรนั้น น้ำนั้นลอกเอาหนังดำออกไป จากนั้นจึงลนขนด้วยคบหญ้า แล้วตัดศีรษะด้วยดาบอันคม รองโลหิตที่ไหลออกด้วยภาชนะ เคล้าเนื้อด้วย โลहितแล้วปิ้ง นั่งรับประทานร่วมกับบุตร

Audio 10

และภรรยา ชายส่วนที่เหลือ

เมื่อเขาเลี้ยงชีวิตโดยทำนองนี้ตลอด ๕๕ ปี ไม่เคยบูชาด้วยดอกไม้เพียงกำ
หนึ่ง ถวายภิกษาเพียงทัพพีหนึ่ง หรือทำบุญอื่น ๆ แต่พระศาสดาครั้งนั้น โรค
อย่างหนึ่งเกิดขึ้นแก่เขา ความเร่าร้อนตั้งอเวจีมหานรกเกิดขึ้นแก่เขาทั้งเป็น

เมื่อความเร่าร้อนปรากฏแก่นายจุนทสุกริกแล้ว อากาธอันสมควรแก่กรรม
ก็เกิดขึ้น เขาร้องเสียงเหมือนหมู คลานไปมาท่ามกลางเรือน ไปทางโน้นบ้าง
ทางนี้บ้าง

ลำดับนั้น พวกคนในเรือนจับเขาไว้ให้มันแล้วปิดปาก ธรรมดาผลแห่ง
กรรม อันใด ๆ ไม่สามารถจะห้ามได้ เขาเที่ยวร้องไปข้างโน้นบ้าง ข้างนี้บ้าง
คนในบริเวณนั้นไม่อาจหลับนอน เขาจึงถูกจับขังไว้ในเรือน ไม่ให้ออกไปข้าง
นอกเรือน

นายจุนทสุกริกเที่ยวร้องไปข้างโน้นบ้าง ข้างนี้บ้าง ภายในเรือนนั่นเอง
ด้วยความเร่าร้อนในนรก เขาเที่ยวไปอย่างนั้นตลอด ๗ วัน ในวันที่ ๘ ก็เสีย
ชีวิต แล้วไปเกิดในอเวจีมหานรก

พวกภิกษุเดินไปทางประตูเรือนของเขา ได้ยินเสียงของเขา คิดว่าเป็น
เสียงสุกร จึงไปเฝ้าพระศาสดา กราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ สุกรทั้งหลายที่นายจุนทสุกริกปิดประตูเรือนฆ่า
วันนี้เป็นวันที่ ๗ แล้ว ในเรือนของเขาคงจักมีงานมงคล ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
เมตตาจิตหรือความกรุณาแม้อย่างหนึ่งของเขาย่อมไม่มี ก็สัตว์ผู้ร้ายกาจ
หยาบช้าเช่นนี้ ข้าพระองค์ทั้งหลายไม่เคยเห็นเลย”

พระศาสดาตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย เขามีได้ฆ่าสุกรตลอด ๗ วัน ผลกรรมเกิดขึ้นแก่เขา ความ
เร่าร้อนดังอเวจีมหานรกเกิดแก่เขาทั้งเป็น ด้วยความเร่าร้อนนั้น เขาร้อง
เหมือนหมู เทียวไปภายในเรือนตลอด ๗ วัน วันนี้ได้สิ้นชีวิต แล้วไปเกิดใน
อเวจี”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เขาทุกข์ทรมานอย่างนี้ใน โลกแล้ว ยังจะไปเกิดใน
ฐานะเป็นที่ทุกข์ทรมานเช่นกันอีกหรือ”

“อย่างนั้นภิกษุทั้งหลาย ชื่อว่าผู้ประมาทแล้ว เป็นคฤหัสถ์ก็ตาม บรรพชิต
ก็ตาม ย่อมเศร้า โศก ใน โลกทั้งสอง โดยแน่แท้”

ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

“

ผู้ทำบาปเป็นปกติ ย่อมเศร้า โศก ใน โลกนี้
ละไปแล้วย่อมเศร้า โศก ใน โลกหน้า
ย่อมเศร้า โศก ใน โลกทั้งสอง
เขาเห็นกรรมเศร้าหมองของตนแล้ว
ย่อมเศร้า โศก เขาย่อมเดือดร้อน

”

ในกาลจบคาถา ภิกษุเป็นอันมากได้เป็นพระโสดาบันเป็นต้น เทศนามี
ประโยชน์แก่มหาชนแล้ว ดังนี้แล



ผู้บันเท็งในโลกทั้งสอง

ผู้ทำบุญไว้แล้วย่อมบันเท็งในโลกนี้
ละไปแล้ว ก็ย่อมบันเท็ง
ย่อมบันเท็งในโลกทั้งสอง
เขาเห็นความหมัดจดแห่งกรรมของตน
ย่อมบันเท็ง เขาย่อมรู้เรื่อง

ยมกวรรค



ธัมมิกอุบาสก

ท่านธัมมิกอุบาสกนี้ เป็นชาวเมืองสาวัตถี เป็นอุบาสกที่มีอุบาสกเป็น
บริวารแวดล้อมประมาณ ๕๐๐ คน และอุบาสกแต่ละคนนั้น ต่างก็มีอุบาสกเป็น
บริวารคนละ ๕๐๐ คน

ธัมมิกอุบาสกผู้นี้ มีบุตรชาย ๗ คน บุตรสาว ๗ คน ในทุก ๆ วัน ตัวเขา
ภรรยา และลูก ๆ จะทำทานประเภทต่าง ๆ แก่ภิกษุสงฆ์ คือ สลากยาคุ สลาก
ภัต ปักขิกภัต สังฆภัต อุโปสถิกภัต อาคันตุกภัต วัสสาวาสิกภัต อย่างละที่
ทั้งหมดเป็นผู้มีศีล มีกัลยาณธรรม มีความยินดีในการให้ทาน

ธัมมิกอุบาสกล่วงกาลผ่านวัยมาตามลำดับ ท่านรู้ว่าอายุสังขารเสื่อมรอบ
แล้ว ช้ำโรคกำเริบขึ้น คิดจะพึงธรรม จึงส่งคนไปสู่อำนาจ
พระศาสดา ด้วยกราบทูลว่า

Audio 11

“ขอพระองค์ได้โปรดส่งภิกษุ ๘ รูปหรือ ๑๖ รูป ประทานแก่ข้าพระองค์
เถิด”

พระศาสดาทรงส่งไปตามคำขอ ภิกษุเหล่านั้นเข้าไปที่บ้านของอุบาสก
นั่งบนอาสนะที่ตบแต่งไว้ ล้อมเตียงนอนของอุบาสก อุบาสกกล่าวต้อนรับว่า

“ท่านผู้เจริญ การเห็นพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย จักเป็นสิ่งที่กระผมได้ โดย
ยาก เพราะกระผมชราแล้ว ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย จงสาธยายพระสูตร ๆ
หนึ่ง โปรดกระผมเถิด”

พวกภิกษุถามว่า

“ท่านประสงค์จะฟังสูตรไหนล่ะ อุบาสก”

“ขอฟังสติปัญญาสูตรที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ไม่ทรงละแล้ว”

ขณะนั้น มีรถ ๖ คัน ตกแต่งอย่างอลังการ เทียมด้วยม้าสินธพหนึ่งพันตัว
ใหญ่ประมาณได้ ๑๕๐ โยชน์ มาจากเทวโลก ๖ ชั้น เทวดาที่ยืนอยู่บนรถเหล่านี้นั้น ต่างร้องเชื้อเชิญว่า

“ข้าพเจ้าจักนำท่านไปยังเทวโลกของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจักนำท่านไปยัง
เทวโลกของข้าพเจ้า ขอท่านผู้เจริญเกิดในที่นี้ เพื่อความยินดีในเทวโลกของ
ข้าพเจ้า เหมือนคนทำลายภาชนะดินแล้วถือเอาภาชนะทองคำ”

อุบาสกไม่ปรารถนาจะให้เทวดาเหล่านั้นทำอันตรายแก่การฟังธรรม จึง
กล่าวว่า

“ท่านทั้งหลาย จงรอก่อน จงรอก่อน”

พวกภิกษุต่างนิ่งสวด เพราะเข้าใจว่าอุบาสกบอกให้หยุด บุตรชาย และบุตรสาวของเขาคิดกันว่า

“บิดาของพวกเราแต่ก่อนเป็นผู้ไม่เคยเบื่อการฟังธรรม แต่บัดนี้กลับห้าม ภิกษุให้หยุดสาธยาย ท่านคงกลัวตาย ใครล่ะจะไม่กลัวตาย”

ดังนั้นแล้ว ได้พากันร้องให้

พวกภิกษุพูดกันว่า “บัดนี้ไม่เป็น โอกาสแล้ว” จึงลุกจากอาสนะหลีกไป

ธัมมิกอุบาสกมัวใส่ใจเทวดา กลับรู้สึกตัวเพราะได้ยินลูก ๆ ร้องให้ ก็ถาม ขึ้นว่า

“เพราะเหตุไร พวกเจ้าจึงร้องให้คร่ำครวญกันเล่า”

ลูก ๆ จึงบอกว่า

“พ่อให้นิมนต์ภิกษุมาแล้ว ฟังธรรมอยู่ กลับห้ามเสียเอง เมื่อเป็นเช่นนั้น พวกผมจึงคิดว่า พ่อคงกลัวตาย ใครล่ะจะไม่กลัวตาย ดังนั้น จึงคร่ำครวญ”

“ก็พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลายไปไหนเสีย”

“พระผู้เป็นเจ้าทั้งหลาย ท่านพูดกันว่า ไม่เป็น โอกาส ลุกจากอาสนะหลีก ไปแล้ว”

“พ่อมิได้พูดกับพระผู้เป็นเจ้า”

“แล้วพ่อพูดกับใคร”

“เทวดาประดับรถ ๖ คัน นำมาจากเทวโลก ๖ ชั้น พักอยู่ในอากาศ ต่างเปล่งเสียงว่า ‘ขอท่านจงยินดีในเทวโลกของข้าพเจ้า ขอท่านจงยินดีในเทวโลกของข้าพเจ้า’ พ่อพูดกับเทวดาเหล่านั้นต่างหาก”

“รถที่ไหน พวกผมไม่เห็น”

“ดอกไม้ที่ร้อยเป็นพวงเพื่อพ่อ มีไหม”

“มี พ่อ”

“เทวโลกชั้นไหน ควรเป็นที่รื่นรมย์”

“ภพดุสิต อันเป็นที่ประทับอยู่ของพระโพธิสัตว์ทุกพระองค์ ของพระพุทธรูปมารดา และของพระพุทธรูปบิดา เป็นที่รื่นรมย์สิ พ่อ”

ถ้ากระนั้น พวกเจ้าจงเสี่ยงทายว่า ขอพวงดอกไม้ จงคล้องที่รถมาจากภพดุสิต ดังนี้แล้ว เหวี่ยงพวงดอกไม้ไปเถอะ”

บุตรเหล่านั้นได้เหวี่ยงพวงดอกไม้ไปแล้ว พวงดอกไม้เหล่านั้นได้คล้องที่แอกรถห้อยลงในอากาศ มหาชนมองเห็นแต่พวงดอกไม้เหล่านั้น แต่ไม่เห็นรถ ธรรมิกอุบาสกได้ถามว่า

“เจ้าทั้งหลายเห็นพวงดอกไม้เหล่านั้นไหม”

“เห็นจ๊ะ”

“พวงดอกไม้เหล่านั้น ห้อยที่รถซึ่งมาจากดุสิต เราจะไปสู่ภพดุสิต พวกเจ้าอย่าได้วิตกไปเลย หากพวกเจ้าปรารถนาจะพบเราที่ดุสิตภพ ก็จงทำบุญทั้งหลายอย่างที่เราทำแล้วเถิด”

ดังนั้นแล้ว เสียชีวิต เกิดผิด โตขึ้นเป็นเทพบุตรบนรถที่มาจากภพดุสิต มีนาง
เทพอัปสร ๑,๐๐๐ นาง แวดล้อม ไปสู่วิมานแก้วสูงใหญ่ประมาณ ๒๕ โยชน์

ภิกษุเหล่านั้นกลับมาถึงพระเชตะวันวิหาร พระศาสดาตรัสถามว่า

“ภิกษุทั้งหลาย อุบาสกได้ฟังธรรมเทศนาแล้วหรือ”

ภิกษุเหล่านั้นทูลว่า

ฟังแล้ว พระพุทธเจ้าข้า แต่อุบาสกได้ห้ามเสีย ในระหว่างนั้นแล้ว ขอท่าน
จงรอก่อน บุตรชายและบุตรสาวของอุบาสกพากันคร่ำครวญ พวกข้าพระองค์
ปรึกษากันว่า บัดนี้ไม่เป็น โอกาส จึงลุกจากอาสนะออกมา”

“ภิกษุทั้งหลาย อุบาสกนั้นหาได้กล่าวกับพวกเธอไม่ ก็เทวดาประดับรถ ๖
คัน นำมาจากเทวโลก ๖ ชั้น เชื้อเชิญอุบาสกนั้น เธอไม่ปรารถนาจะทำ
อันตรายแก่การแสดงธรรม จึงกล่าวกับเทวดาเหล่านั้น”

“อย่างนั้นหรือ พระพุทธเจ้าข้า”

“อย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย”

“บัดนี้เขาเกิดแล้ว ณ ที่ไหน”

“ในภพดุสิต ภิกษุทั้งหลาย”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อุบาสกนั้นเที่ยวชื่นชมในท่ามกลางญาติในโลกนี้
แล้ว เกิดในฐานะเป็นที่ชื่นชมนั้นแลอีกหรือ”

“อย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย เพราะคนผู้ไม่ประมาทแล้วทั้งหลาย เป็นคฤหัสถ์
ก็ตาม เป็นบรรพชิตก็ตาม ย่อมบันเทิงในที่ที่ทั้งปวงทีเดียว”

ดังนั้นแล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

“

ผู้ทำบุญไว้แล้ว ย่อมบันเทิง ใน โลกนี้
ละไปแล้ว ก็ย่อมบันเทิง
ย่อมบันเทิง ใน โลกทั้งสอง
เขาเห็นความหมจดแห่งกรรมของตน
ย่อมบันเทิง เขาย่อมรื่นเริง

”

บุคคลผู้ทำกุศลมีประการต่าง ๆ ย่อมบันเทิง ด้วยความบันเทิงเพราะกรรม
ใน โลกนี้ว่า กรรมชั่ว เราไม่ได้ทำเลย กรรมดี เราทำแล้วหนอ ละไปแล้ว ย่อม
บันเทิง ด้วยความบันเทิงเพราะวิบาก ชื่อว่า ย่อมบันเทิง ใน โลกทั้งสองอย่างนี้

ในกาลจบคาถา ชนเป็นอันมากได้เป็นพระอริยบุคคลมีพระโสดาบัน
เป็นต้น พระธรรมเทศนาได้มีประ โยชน์แก่มหาชน ดังนี้แล



เพลิงแห่งโลก

เมื่อโลกสันนิวาสน์ไฟลุกโพลงอยู่เป็นนิตย์
พวกเธอยังจะร่าเริง บันเทิงอะไรกันหนอ
เธอต้งหลายอันความมืดปกคลุมแล้ว
ทำไมจึงไม่แสวงหาประทีปเล่า

ชราวรรค



หญิงสหายของนางวิสาขา

กุลบุตร ๕๐๐ คน ในพระนครสาวัตถี ได้มอบภรรยาของตนแก่นางวิสาขา มหาอุบาสิกา ด้วยมุ่งหมายว่าภรรยาเหล่านี้จักเป็นผู้อยู่ด้วยความไม่ประมาท

หญิงเหล่านั้น เมื่อไปสวนก็ดี ไปวิหารก็ดี ย่อมไปกับนางวิสาขานั้นแล ในคราวหนึ่ง เมื่อเขา โฆษณางานมหรสพว่า จักมีงานมหรสพเกี่ยวกับสุราตลอด ๗ วัน หญิงเหล่านั้นก็จัดเตรียมสุราเพื่อสามีของตน สามีเหล่านั้นเล่นมหรสพเกี่ยวกับสุราตลอด ๗ วัน ในวันที่ ๘ ได้ออกไปทำงาน

หญิงเหล่านั้นหารู้กันว่า

“พวกเราไม่อาจดื่มสุราต่อหน้าสามี ก็สุราที่เหลือยังมีอยู่ เราทั้งหลายจักดื่มสุรานี้โดยไม่ให้สามีรู้”

Audio 12

ดังนั้นแล้ว จึงไปเรือนของนางวิสาขา กล่าวว่

“แม่เจ้า ดิฉันทั้งหลายปรารถนาจะชมสวน”

นางวิสาขาทอบว่า

“ดีละ แม่ทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น จงทำกิจที่ควรทำ เมื่อเสร็จแล้วจึงออกไป”

นางเหล่านั้นได้ไปพร้อมกับนางวิสาขา ซ่อนสุราไปอย่างมิดชิด เมื่อดื่มจนเมาแล้ว เทียวไปในสวน นางวิสาขาคิดว่า

“หญิงเหล่านี้ทำกรรมไม่สมควร พวกเดียรถีย์จักติเตียนได้ว่า สาวิกาทั้งหลายของพระสมณ โคดม ดื่มสุรา แล้วเทียวไป”

นางจึงกล่าวกะหญิงเหล่านั้นว่า

“นี่แน่แม่ เธอทั้งหลายทำกรรมไม่สมควร พลอยให้เกิดอัปยศแก่ฉันด้วย แม้สามีก็จะโกรธพวกเธอ บัดนี้ พวกเธोजักทำอย่างไรกัน”

หญิงเหล่านั้นตอบว่า

“แม่เจ้า ดิฉันทั้งหลายจกหลงว่าเป็นไข้”

หญิงเหล่านั้นไปถึงเรือนแล้ว ทำท่าลวงว่าเป็นไข้ สามีของพวกนางจับได้ว่าพวกนางแอบดื่มสุราที่เหลืออยู่ จึงได้ทุบตีพวกนางให้ถึงความเสื่อมเสีย

ในคราวมหรสพครั้งต่อมา หญิงเหล่านั้นอยากดื่มสุราเหมือนเคย จึงเข้าไปหานางวิสาขา กล่าววว่า

“แม่เจ้า โปรดพาดิฉันไปชมสวนเถิด”

นางวิสาขาท้าว่า

“ในคราวก่อน เธอทั้งหลายกระทำความอภัยศกแก่ฉัน เธอทั้งหลายไปเอง
เถอะ ฉันจะไม่พาเธอทั้งหลายไป”

“พวกดิฉันจักไม่ทำอย่างนั้น”

แล้วเข้าไปหานางวิสาขา พุดใหม่ว่า

“แม่เจ้า ดิฉันทั้งหลายประสงค์จะทำพุทธบูชา ขอจงพาดิฉันทั้งหลายไป
วิหารเถิด”

“แน่ะแม่ บัดนี้สมควรแท้ เธอทั้งหลายจงไปจัดแจงเตรียมตัวเถอะ”

หญิงเหล่านั้นให้คนถือของหอมและระเบียบดอกไม้ ส่วนตัวเองหิ้วขวดมี
สัณฐานดุจกำมือซึ่งเต็มด้วยสุรา คลุมผ้าผืนใหญ่เข้าไปหานางวิสาขา แล้ว
เข้าไปวิหารพร้อมกับนางวิสาขา นั่ง ณ ส่วนข้างหนึ่ง ต้มสุรา แล้วทิ้งขวดเสีย
ตรงพระพักตร์พระศาสดาในโรงธรรม

นางวิสาขากราบทูลว่า

“พระพุทธเจ้าข้า ขอพระองค์ทรงแสดงธรรมแก่หญิงเหล่านี้”

ฝ่ายหญิงเหล่านั้นมีตัวสันเต็มด้วยความเมา เกิดความคิดว่า จักฟ้อน
จักขับ ลำดับนั้น เทวดาองค์หนึ่ง ซึ่งนับเนื่องในหมู่मार คิดว่า

“บัดนี้ เราจักสิงร่างของหญิงเหล่านี้ แล้วจักแสดงอาการอันแปลกตรง
พระพักตร์พระสมณ โคดม”

แล้วจึงเข้าสิงร่างของหญิงเหล่านั้น บรรดาหญิงเหล่านั้น บางพวกจะเริ่ม
ปรบมือหัวเราะ บางพวกจะเริ่มจะฟ้อน พระศาสดาทรงรำพึงว่า

“นี่อย่างไรกัน”

ทรงทราบเหตุนั้นแล้ว ทรงดำริว่า

“บัดนี้ เราจักไม่ให้เทวดาผู้นับเนื่องในหมู่मारได้ช่อง เพราะเราเมื่อ บำเพ็ญบารมีตลอดกาลเท่านี้ ก็หาได้บำเพ็ญเพื่อมุ่งจะให้พวกเทวดาผู้ นับเนื่องในหมู่मारได้ช่องไม่”

เพื่อจะให้หญิงเหล่านั้นสังเวช จึงทรงเปล่งรัศมีจากพระ โลมาระหว่าง พระ โขนง ทัน โคนนั่นเอง ความมิดมนอนธการได้เกิดขึ้น หญิงเหล่านั้น หวาดหวั่นมรณภัยที่คุกคาม จึงสร้างเมฆ

พระศาสดาทรงหายไป ณ บัลลังก์ที่ประทับนั่ง ประทับยืนอยู่บนยอดเขา สิเนรุ ทรงเปล่งพระรัศมีจากพระอุณา โลม ขณะนั้น แสงสว่างได้มีเหมือน พระจันทร์ขึ้นตั้งพื้นดวง ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสเรียกหญิงเหล่านั้นมา แล้วตรัสว่า

“พวกเธอ เมื่อมาสำนักของเรา ประมาทแล้วมา หาควรไม่ เพราะความ ประมาทของพวกเธอนั่นเอง เทวดาซึ่งนับเนื่องในหมู่मारจึงได้ช่อง ให้พวก เธอทำกายวิการมีหัวเราะเป็นต้น ในที่ซึ่งไม่ควรทำ บัดนี้ พวกเธอควรทำ ความอุตสาหะ เพื่อมุ่งให้ไฟราคะดับไป”

ดังนี้แล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

“

เมื่อโลกสันนิวาสน์ อันไฟลุก โพลงอยู่เป็นนิตย
พวกเธอยังจะร่าเริง บันเทิงอะไรกันหนอ
เธอทั้งหลายอันความมืดปกคลุมแล้ว
ทำไมจึงไม่แสวงหาประทับเล่า

”

ในเวลาจบพระธรรมเทศนา หญิง ๕๐๐ ตั้งอยู่ใน โสดาปัตติผล พระศาสดา
ทรงทราบความที่หญิงเหล่านั้นเป็นผู้ตั้งมั่นอยู่ในอจลศรัทธาแล้ว เสด็จลงจาก
ยอดเขาสิเนรุ ประทับนั่งบนพุทธอาสน์

ลำดับนั้น นางวิสาขาได้กราบทูลพระศาสดาว่า

“พระพุทธเจ้าข้า ขึ้นชื่อว่าสุรานี้ เลวทราม เพราะว่าหญิงเหล่านี้ นั่งตรง
พระพักตร์พระพุทธเจ้าเช่นพระองค์ ยังไม่สามารถจะทำอิริยาบถให้เรียบร้อย
ได้ เริ่มจะลุกขึ้นปรบมือ ทำการหัวเราะ ชับ และฟ้อน”

พระศาสดาตรัสว่า

“นั่นแหละวิสาขา ขึ้นชื่อว่าสุรา นี้เลวทรามแท้ เพราะประชาชนอาศัยสุรานี้
ถึงความพินาศแล้วตั้งหลายร้อย”

“ก็สุรานี้เกิดขึ้นเมื่อไร พระพุทธเจ้าข้า”

เพื่อจะตรัสอุปตติเหตุแห่งสุรานี้แก่นางวิสาขา โดยพิสดาร จึงทรงนำอดีต
นิทานมา แล้วตรัสกุกุมกาดกตั้งต่อไปนี้

กุมภชาดก ว่าด้วย โทษของสุรา

ในอดีตกาล เมื่อพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติในพระนครพาราณสี มีนายพรานป่าผู้หนึ่งชื่อว่าสุระ เป็นชาวแคว้นกาสิ ได้ไปสู่ป่าหิมพานต์เพื่อแสวงหาสิ่งของ ในป่าหิมพานต์นั้นมีต้นไม้ต้นหนึ่งลำต้นตั้งตรง ที่ฐานสูงประมาณชั่วบุรุษหนึ่งได้แตกออกเป็นสามคาคบ ระหว่างคาคบ ๓ แห่งของต้นไม้ นั้น ได้มีโพรงใหญ่ขนาดเท่าตุ่ม เมื่อฝนตกก็เต็มไปด้วยน้ำ ได้มีต้นสมอมะขามป้อม และเถาพริกไทขึ้นล้อมรอบต้นไม้ นั้น ผลแห่งต้นไม้ นั้น ๆ สุกแล้วก็หลุดออกจากชั้วตกลงไปในโพรงนั้น ไกล ๆ ต้นไม้ นั้นมีข้าวสาสิเกิดขึ้นเอง และนกแขกเต้าทั้งหลายมาคาบเอารวงข้าวสาสิจากที่นั้น แล้วก็บินไปจับกินอยู่บนต้นไม้ นั้น เมื่อนกแขกเต้าพากันจิกกินอยู่ เมล็ดข้าวเปลือกก็ดี เมล็ดข้าวสารก็ดี หลุดหล่นลงไป ในโพรงนั้น น้ำในโพรงนั้นถูกแสงแดดแผดเผา ก็เกิดมีรสมีสีแดง ๆ ด้วยประการฉะนี้

ในฤดูร้อน ผุ้ขนกทั้งหลายที่กระหายน้ำ บินมากินน้ำนั้น ก็มีนเมาพลัดตกลงไปที่โคนต้นไม้ ม่อยไปหน่อยหนึ่งแล้วส่งเสียงคุ้ยบินไป ถึงสุนัขป่าและลิง เป็นต้น ก็มีนัยอย่างเดียวกันนี้ พรานป่าเห็นดังนั้นก็ประหลาดใจคิดว่า

“ถ้า น้ำนี้เป็นพิษ สัตว์เหล่านี้คงตาย แต่ที่มันม่อยไปหน่อยหนึ่งแล้วก็บินไป ได้ตามสบาย น้ำนี้คงไม่มีพิษ” เขาจึงลองดื่มน้ำนั้น ก็เกิดมีนเมาและอยากจะกินเนื้อสัตว์ ลำดับนั้น เขาจึงก่อไฟให้โชนขึ้น แล้วฆ่านกที่พลัดตกมาที่โคนไม้ มีนกกะทาและไก่ เป็นต้น อย่างเนื้อที่ถ่านเพลิง มือหนึ่งฟ้อนรำ มือหนึ่งถือเนื้อกัดกิน อยู่ในที่นั้นวันหนึ่งถึงสองวัน

ก็ ณ ที่ใกล้บริเวณนั้น มีดาบสรูปหนึ่งชื่อวรุณะ นายพรานป่าเดินไปยังสำนักพระดาบสนั้น โดยธรรมาอย่างอื่น เขาได้เกิดความคิดว่า

“เราจักต้มน้ำนี้ร่วมกับพระดาบส”

เขาจึงต้มน้ำใส่กระบอกลไม้ไผ่อันหนึ่งจนเต็ม หิ้วไปกับเนื้ออย่าง ถึงบรรณ-
ศาลาแล้วกล่าวชวนว่า “ท่านขอรับ จงลองต้มน้ำนี้ดูเถิด”

แล้วทั้งสองก็บริโภคน้ำนี้ด้วยกัน ด้วยประการฉะนี้ น้ำที่ต้มนั้นจึงเกิด
มีชื่อว่า สุราบ้าง วรुณีบ้าง เพราะนายพรานสุระและพระวรุณดาบสพบเห็นเข้า
ทั้งสุรพรานกับวรุณดาบสคิดได้ว่า มีอุบายทำมาหากินได้อยู่ จึงต้มน้ำใส่
กระบอกลไม้ไผ่จนเต็ม แล้วพากันหาบไปจนถึงปัจฉิมนคร ให้คนกราบทูล
พระราชว่า มีคนทำน้ำดื่มมาเฝ้า พระราชาจึงตรัสสั่งให้คนทั้งสองเข้าเฝ้า
เขาจึงนำน้ำดื่มเข้าไปถวาย พระราชาทรงเสวยได้ สองถึงสามครั้งก็ทรง
มีนเมา แต่น้ำเมานั้น พอเสวยได้เพียงวันสองวันเท่านั้นก็หมด ต่อมา พระราชา
ตรัสถามคนทั้งสองว่า

“น้ำชนิดนี้ มีอยู่ที่อื่นบ้างไหม”

เขาพากันกราบทูลว่า

“ขอเดชะ มีอยู่ พระเจ้าข้า”

“มีอยู่ที่ไหน”

“ที่ป่าหิมพานต์ พระเจ้าข้า”

“ถ้าเช่นนั้น ท่านทั้งสองจงไปเอามา”

ชนทั้งสองก็นำเอามาคราวสองคราว แล้วปรึกษากันว่า

“พวกเราไม่อาจเอามาบ่อย ๆ ได้”

จึงจดจำเครื่องปรุงทั้งปวงไว้ แล้วเอาเปลือกของต้นไม้ นั้น มาใส่ปกลงใน เครื่องปรุงทุกอย่าง ปรุงสุราขึ้นในพระนคร

ชาวพระนครพากันดื่มสุรา จนถึงความประมาทมัวเมา เลຍยากจนเข็ญใจ ไปตาม ๆ กัน พระนครก็ได้เป็นเหมือนเมืองร้าง ด้วยเหตุ นั้น คนทำน้ำดื่ม ทั้ง สองจึงหลบหนีออกจากพระนครนั้น ไปยังเมืองพาราณสี ให้คนกราบทูล พระราชาว่า คนทำน้ำดื่มมาเฝ้า

พระเจ้าพาราณสีตรัสสั่ง ให้คนทั้งสองเข้าเฝ้า แล้วพระราชทานเสบียงแก่ คนทั้งสอง เขาช่วยกันจัดการปรุงสุราขึ้น แม้ในพระนครพาราณสีนั้น ถึง พระนครนั้น ก็พินาศไปเช่นนั้นอีก

เขาทั้งสองจึงหนีออกจากเมืองนั้นไปเมืองสาเกต หนีออกจากเมืองสาเกต ไปยังเมืองสาวัตถี

ครั้งนั้น พระเจ้าสัพพมิตต์ได้เป็นกษัตริย์พระนครสาวัตถี ท้าวเธอทำการ สงเคราะห์แก่คนทั้งสองนั้น แล้วตรัสถามว่า

“พวกเจ้าต้องการสิ่งใดบ้าง”

เขากราบทูลว่า

“ข้าพระองค์ต้องการรากไม้สำหรับปรุง แป้งข้าวสาลี และตุ่มห้าร้อย”

พระราชาตรัสสั่ง ให้ประทานครบทุกอย่าง

พราณสุระและวรุณดาบส ปรุงสุราใส่ตุ่ม ๕๐๐ ใบตั้งไว้แล้ว ด้วยเกรงว่า หนูกจะรบกวน จึงผูกแมวไว้ข้าง ๆ ตุ่ม ตุ่มละหนึ่งตัว แมวเหล่านั้นพากันดื่มสุรา

ที่ไหลลงกันต๋ม จนมีนเมาหลับไป พวกหนูมาแตะหู จมูก หนวด และหางแมว แล้วพากันวิ่งหนีไป

พวกคนสอดแนมคิดว่า

“แมวดื่มสุรา พากันตายหมด”

จึงไปกราบทูลให้พระราชาทรงทราบ พระเจ้าสุทโธทนต์ทรงเห็นว่า คนทั้งสองนี้จักทำยาพิษ จึงตรัสสั่งให้ตัดศีรษะคนทั้งสองเสีย คนทั้งสองพรวดพราดขอร้องว่า

“ขอเดชะ ดื่มสุรามีสอร่อย พระเจ้าข้า”

ครั้งพระราชตรัสสั่งให้ประหารชีวิตคนทั้งสองแล้ว มีพระราชโองการให้ทำลายต๋มเสีย ฝ่ายแมวทั้งหลาย เมื่อฤทธิ์สุราสร้างจางไป ก็ลุกขึ้นวิ่งเล่นได้ พวกราชบุรุษเห็นดังนั้น จึงกราบทูลให้พระราชาทรงทราบ พระราชาทรงพระดำริว่า

“ถ้าน้ำสุราเป็นพิษ แมวคงตาย ชะรอยจะมีรสอร่อย เราจะลองดื่มดู”

แล้วตรัสสั่งให้ประดับตกแต่งพระนคร ให้สร้างมณฑปขึ้นที่หน้าพระลานเสร็จแล้วประทับนั่งบนราชบัลลังก์ ซึ่งยกเศวตฉัตรขึ้นไว้บนมณฑปที่ประดับตกแต่งแล้ว แวดล้อมด้วยหมู่อำมาตย์มุขมนตรี เริ่มจะเสวยสุรา

ครั้งนั้น ท้าวสักกเทวราชทรงตรวจดูสัตว์โลกว่า ชนเหล่าไหนบ้างหนอไม่ประมาทในการบำรุงมารดาบิดา บำเพ็ญสุจริต ๓ ให้เต็มบริบูรณ์ ทอดพระเนตรเห็นพระเจ้าสุทโธทนต์นั้น ประทับนั่งเพื่อจะดื่มสุรา จึงทรงพระดำริว่า

“ถ้าพระเจ้าสัพพมิตต์นี้จะดื่มสุราไซรั สกลชมพูทวีปจักพินาศฉิบหาย เราจักต้องแก้ไข โดยวิธีที่จะให้ท้าวเธองดดื่ม”

แล้วทรงวางหม้อที่เต็มไปด้วยสุรา ใบหนึ่งไว้ที่พระหัตถ์ จำแลงเพศเป็นพราหมณ์ เสด็จมายืนอยู่ในอากาศ ณ ที่เฉพาะพระพักตร์พระเจ้าสัพพมิตต์ แล้วตรัสว่า

“ท่านทั้งหลายจงซื้อหม้อ ใบนี้”

พระเจ้าสัพพมิตตราชทอดพระเนตรเห็นพราหมณ์จำแลง ยืนพูดอยู่บนอากาศอย่างนั้น ทรงสงสัยว่า

“พราหมณ์นี้มาจากไหนกันหนอ”

จึงตรัสถามว่า

“ท่านเป็นใคร มาจากไตรทิพย์หรือ จิงเปล่งรัศมีสว่างไสวอยู่ในนภากาศ เหมือนพระจันทร์ส่องสว่าง ในยามรัตติกาล รัศมีแผ่ชานออกจากตัวท่านดูคล้ายฟ้าแลบในเวหาส ฉะนั้น ท่านเหยียบลมหนาว ในอากาศได้ เดินและยืน ในอากาศได้ ฤทธิ์ของเทวดาทั้งหลายผู้ไม่ต้องเดินไกล ท่านทำให้เป็นที่ตั้ง และให้เจริญดีแล้วเป็นไฉน

ท่านเป็นใครมายืนอยู่ในอากาศ ร้องขายหม้ออยู่ หรือว่าหม้อของท่านนี้ ใช้ประโยชน์อะไรได้ ดูกรพราหมณ์ ขอท่านจงบอกเนื้อความนั้นแก่ข้าพเจ้าเถิด”

ท้าวสักกเทวราชตรัสว่า “ถ้าเช่นนั้นท่านจงฟัง”

เมื่อจะทรงแสดงโทษของสุรา จึงตรัสว่า

“หม้อ ไบน์มิ ใช้หม้อเนย ใส มิ ใช้หม้อน้ำมัน มิ ใช้หม้อน้ำผึ้ง โทษของหม้อ ไบน์มิอยู่มิ ใช้น้อย ท่านจงฟัง โทษเป็นอันมากที่มีอยู่ในหม้อ ไบน์มิ

บุคคลดื่มน้ำชนิด ไตแล้ว เดิน โชเซ ตกลงไปยังบ่อถ้า หลุมน้ำคร่ำ และ หลุม โส โครก ฟังบริ โภคของที่ไม่ควรบริ โภคแม้มากได้ ท่านจงซื้อหม้อนี้ ซึ่ง เต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

บุคคลดื่มน้ำชนิด ไตแล้ว ไม่มีกฎเกณฑ์ในใจ เทียวหย่าเปไป เหมือน โคน กินกากสุรา ฉะนั้น เป็นเหมือนขาดที่ปักฟัง ย่อมพอรำได้ ชับร้องได้ ท่านจง ซื้อหม้อ ไบน์ มิ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

บุคคลดื่มน้ำชนิด ไตแล้ว แก้วเปื้อนกาย เทียวไปตามตรอก ตามถนน ในบ้าน เหมือนซีเปื้อนย มีจิตลุ่มหลง นอนตื่นสาย ท่านจงซื้อหม้อ ไบน์ มิ ซึ่งเต็ม ไปด้วยน้ำชนิดนั้น

บุคคลดื่มน้ำชนิด ไตแล้ว ลูกขึ้น โชเซ โคลงศิระและยกแขนขึ้นร้ายรำ เหมือนรูปหุ่นไม้ ฉะนั้น ท่านจงซื้อหม้อ ไบน์ มิ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

บุคคลดื่มน้ำชนิด ไตแล้ว นอนจนถูกไฟไหม้และกินอาหารที่เหลือเดนสุนัข ได้ ย่อมถึงการถูกจองจำถูกฆ่าและความเสื่อมแห่ง โภคะ ท่านจงซื้อหม้อ ไบน์ มิ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

บุคคลดื่มน้ำชนิด ไตแล้ว พูดคำพูดที่ไม่ควรพูด นั่งพรา ในที่ประชุม ปราศจากผ้าผ่อน เลอะเทอะ นอนจมอยู่ในอาเจียนของตน มีแต่เรื่องฉิบหาย ท่านจงซื้อหม้อ ไบน์ มิ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

บุคคลที่ม่น้ำชนิด ไตแล้ว วางมาเป็นคนสำคัญ นัยน์ตาชุ่นขวาง เข้าใจ
ว่าบ้านเมืองเป็นของเราคนเดียว พระราชาแม่มีมหาสมุทร ๔ เป็นขอบ
ชั้นทสี่มากก็ไม่เสมอเรา ท่านจงซื้อหม้อ ไบนี้ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

บุคคลที่ม่น้ำชนิด ไตแล้ว ถือตัวจัด ก่อการทะเลาะวิวาท ยุยงส่อเสียด มีผิว
พรรณน่าเกลียด เปลือยกายวิ่งไป อยู่อย่างนักเลงเก่า ท่านจงซื้อหม้อ ไบนี้
ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

น้ำชนิดนี้ทำตระกูลทั้งหลาย ใน โลกนี้อันมั่งคั่งบริบูรณ์มีเงินทองตั้งหลาย
พัน ให้ขาดทหายาได้ ท่านจงซื้อหม้อ ไบนี้ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

ข้าวเปลือก ทรัพย์สิน เงินทอง ไร่ นา โค กระบือ ในสกุลโดย่อมพินาศไป
ตระกูลที่มั่งมีทั้งหลายขาดสูญไป เพราะที่ม่น้ำชนิด ไต ท่านจงซื้อหม้อ ไบนี้
ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

บุรุษที่ม่น้ำชนิด ไตแล้ว เป็นคนหยาบช้า ด่ามารดาบิดาได้ แม่ถึงเป็นพ่อ
ผัว ก็พึงหยอกลูกสะแก่ได้ ท่านจงซื้อหม้อ ไบนี้ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

นารีที่ม่น้ำชนิด ไตแล้ว กลายเป็นคนกักขฬะหยาบช้า ด่าพ่อผัว แม่ผัว
และสามีได้ แม่เป็นทาสเป็นคนใช้ พึงรับเป็นสามีของตนได้ ท่านจงซื้อหม้อ ไบ
นี้ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

บุรุษที่ม่น้ำชนิด ไตแล้ว ฆ่าสมณะหรือพราหมณ์ผู้ตั้งอยู่ในธรรมได้ พึงไปสู่
อบายเพราะกรรมนั้นเป็นเหตุ ท่านจงซื้อหม้อ ไบนี้ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

ชนทั้งหลายที่ม่น้ำชนิด ไตแล้ว ประพฤติทุจริตทางกาย ทางวาจา หรือทาง
ใจได้ ย่อมไปสู่นรกเพราะประพฤติทุจริต ท่านจงซื้อหม้อ ไบนี้ ซึ่งเต็มไปด้วย
น้ำชนิดนั้น

ชนทั้งหลายแม้จะยอมสละเงินเป็นอันมาก มาอ่อนวอนบุรุษใดซึ่งไม่เคย
ดื่มสุรา ให้พูดเท็จยอมไม่ได้ บุรุษนั้นครั้งดื่มสุราแล้ว ย่อมพูดเหลวไหล
เหลวไหลได้ ท่านจงซื้อหม้อ ไบน์ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

คนรับ ใช้ดื่มน้ำชนิดใดแล้ว เมื่อถูกเขาใช้ไปในกรณีกิจรีบด่วน ถูกซัก
ถามก็ไม่รู้เนื้อความ ท่านจงซื้อหม้อ ไบน์ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

ชนทั้งหลายดื่มน้ำชนิดใดแล้ว ถึงจะเคยมีความละเอียด ใจอยู่ ก็ย่อมจะ
ทำความไม่ละเอียดให้ปรากฏได้ ถึงแม้จะเป็นคนมีปัญญาก็อดพูดมากไม่ได้
ท่านจงซื้อหม้อ ไบน์ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

ชนทั้งหลายดื่มน้ำชนิดใดแล้ว นอนคนเดียวไม่มีเพื่อน คล้ายลูกสุกรนอน
เดียวตายด้วยชาติกำเนิดอันต่ำ ฉะนั้น อดข้าวปลาอาหาร ย่อมเข้าถึงการนอน
เป็นทุกข์อยู่กับแผ่นดิน สิ้นสง่าราศีและต้องครหานินทา ท่านจงซื้อหม้อ ไบน์
ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

ชนทั้งหลายดื่มน้ำชนิดใดแล้ว ย่อมนอนคอตก หาเป็นเหมือน โคที่ถูกลง
ปลักไม่ ฤทธิสุราย่อมทำให้คนอดทนได้ ไม่กินข้าวกินน้ำ ท่านจงซื้อหม้อ ไบน์
ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

มนุษย์ทั้งหลายยอมเว้นดื่มน้ำชนิดใด อันเปรียบด้วยงูมีพิษร้าย นรชนคน
ใดเล่า ควรจะดื่มน้ำชนิดนั้นอันเป็นเช่นยาพิษมีในโลก ท่านจงซื้อหม้อ ไบน์
ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น

โอรสทั้งหลายของท้าวอันธกเวณฑะ ดื่มสุราแล้วพาหญิงไปบำเรออยู่ที่ริม
ฝั่งสมุทร ประหารกันและกันด้วยสาก ท่านจงซื้อหม้อ ไบน์ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำ
ชนิดนั้น

บุรพเทพ คือ อสุรทั้งหลาย ดื่มน้ำชนิด ไตแล้วเมามาย จนจุดิจากไตรทิพย์ คือดาวดึงส์เทวโลก ยังสำคัญตนาว่าเที่ยง เป็นไปกับด้วยอสุรมายา

ดูกรมหาราชเจ้า บุรุษผู้ฉลาดเช่นกับพระองค์ เมื่อทราบว่น้ำดื่มชนิดนี้ เป็นน้ำเมา หาประโยชน์มิได้ จะดื่มทำไม

ในหม้อ ใบนี้ไม่มีเนยชั้นหรือน้ำผึ้ง พระองค์รู้อย่างนี้แล้ว จงซื้อเสีย

ดูกรท่านสัพพมิตต์ สิ่งที่อยู่ในหม้อนี้ ข้าพเจ้าบอกแก่ท่านแล้วตามความเป็นจริง ดังนี้แล”

พระเจ้าสัพพมิตต์ทรงสดับดังนั้น ก็ทรงทราบโทษของสุรา ดีพระทัย ได้ตรัสชมเชยท้าวสักกเทวราชว่า

“ท่านมิใช่เป็นบิดาหรือมารดาของข้าพเจ้า เป็นคนชนิด ไตชนิดหนึ่งซึ่งเป็นผู้มุ่งเกื้อกูล อนุเคราะห์ ปรรณนาประโยชน์อย่างยิ่งแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจักกระทำตามถ้อยคำของท่าน ในวันนี้

ข้าพเจ้าจักให้บ้านส่วยห้าตำบล ทาสีหนึ่งร้อย โคเจ็ดร้อย และรถเทียมด้วยม้าอาชาไนยสิบคันเหล่านี้แก่ท่าน ขอท่านผู้ปรรณนาประโยชน์ จงเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าเถิด”

ท้าวสักกเทวราชทรงสดับเช่นนั้น เมื่อจะทรงแสดงอัฐภาพของเทพยดา ให้พระเจ้าสัพพมิตต์ทรงรู้จักพระองค์ จึงประทับยืนบนอากาศ ได้ตรัสว่า

“ดูกรพระราชา ทาสี บ้านส่วย โค และรถอันเทียมด้วยม้าอาชาไนย จงเป็นของพระองค์ตามเดิมเถิด เราเป็นท้าวสักกะจอมเทพของชาวไตรทิพย์ พระองค์จงเสวยพระกระยาหาร เนยใส และข้าวปายาส ฟิงเสวยขนมกุมมาส

อัน โอซารส ดูกรพระองค์ผู้เป็นจอมประชาชน พระองค์จงทรงยินดีในธรรม
ใคร ๆ ไม่ติเตียนด้วยอาการอย่างนี้แล้ว จงเข้าถึงสวรรคสถาน”

ท้าวสักกะครั้นทรงประทาน โอวาทแก่พระเจ้าสัพพमितต์ ด้วยประการฉะนี้
แล้ว ก็เสด็จไปยังสถานวิมานของพระองค์ทันที

ฝ่ายพระเจ้าสัพพमितต์ก็ไม่ทรงดื่มสุรา ตรัสสั่งให้ทำลายภาชนะสุราสิ้น
แล้วทรงสมาทานศีล บริจาคทาน ได้เป็นผู้มีสวรรค์เป็นที่ไป ในเบื้องหน้า

ส่วนการดื่มสุราเกิดนิยมกันอย่างกว้างขวางแม้ในชมพูทวีป ติดต่อกัน
เนื่องมาจนบัดนี้

พระบรมศาสดาทรงนำพระธรรมเทศนานี้มาแสดงแล้ว ทรงประชุมชาดก
ว่า

“พระราชาในครั้งนั้น ได้มาเป็นพระอานนท์ ส่วนท้าวสักกเทวราชได้มา
เป็นเราผู้ตถาคต ฉะนี้แล”



ผู้ซึ่งต้องเข้าห้องบ่อย ๆ

ในกาลใดบุคคลเป็นผู้กินมาก มักง่วง
และมักนอนหลับกระสับกระส่าย
ประหนึ่งสุกรใหญ่ที่ถูกปรนเปรอด้วยอาหาร ฉะนั้น
ในกาลนั้น เขาเป็นคนมีนซึม
ย่อมเข้าไปถึงห้องนอนรำป

นาควรรค



พระเจ้าปเสนทิโกศล

สมัยหนึ่ง พระราชาเสวยพระกระยาหารมากจนทรงอ้วน วันหนึ่ง ท้าวเธอเสวยพระกระยาหารเข้าแล้ว ยังไม่ทันได้พักผ่อน ได้เสด็จไปเฝ้าพระศาสดาทรงลำบากพระกาย ทรงพลิกกลับไปกลับมาอยู่บ่อย ๆ ทรงถูกความง่วงครอบงำ เมื่อไม่สามารถจะผทมตรง ๆ ได้ จึงประทับนั่ง ณ ที่สุดข้างหนึ่ง

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกะท้าวเธอว่า

“มหาบพิตร พระองค์ยังไม่ทันได้ทรงพักผ่อนเลย เสด็จมากระมัง”

พระราชาทูลว่า

“ถูกละ พระพุทธเจ้าข้า ตั้งแต่กาลที่บริโภคน้ำแล้ว หม่อมฉันมีทุกข์มาก”

Audio 13

“มหาบพิตร คนบริโภคมากเกินไป ย่อมมีทุกข์อย่างนี้”

แล้วตรัสพระคาถานี้ว่า

“

ในกาลใด บุคคลเป็นผู้กินมาก มั่งงว่ง
และมักนอนหลับกระสับกระส่าย
ประหนึ่งสุกรใหญ่ที่ถูกปรนเปรอด้วยอาหาร ฉะนั้น
ในกาลนั้น เขาเป็นคนมีนชิม ย่อมเข้าไปถึงห้องนอนรำไป

”

ในกาลจบเทศนา พระศาสดาได้ตรัสพระคาถาเพื่อเป็นอุปการะแก่
พระราชาว่า

“

คนผู้มีสติทุกเมื่อ
รู้จักประมาณใน โภชนะที่ได้แล้วนั้น
ย่อมมี โรคภัยไข้เจ็บน้อย แก่ช้า อายุยืน

”

ดังนี้แล้ว โปรดให้อุตตรมาณพเรียนไว้ แล้วทรงแนะนำอุปมาว่า

“เธอพึงกล่าวคาถานี้เฉพาะในเวลา que พระราชาเสวย และพึงให้พระราชา
ทรงลด โภชนะลงด้วยอุปมานี้”

อุตตรมานพได้กระทำเช่นนั้น

สมัยต่อมา พระราชาทรงกระปรีกระเป่า มีพระสรีระเบา ทรงถึงความ
สำราญ ทรงคุ้นเคยกับพระศาสดายิ่งขึ้น ทรงให้อสทิสทานตลอด ๗ วัน

ในเพราะทรงอนุโมทนาทาน มหาชนซึ่งมาประชุม ณ ที่นั้น บรรลุคุณวิเศษ
ใหญ่แล้ว ดังนี้แล



การนินทาและสรรเสริญ

การนินทาและสรรเสริญ นั้นเป็นของเก่า
ไม่ใช่เป็นเหมือนมีในวันนี้
ชนทั้งหลายย่อมนินทาผู้หนึ่งบ้าง ย่อมนินทาผู้พูดมากบ้าง
ย่อมนินทาผู้พูดพอประมาณบ้าง ผู้ไม่ถูกนินทา ไม่มีในโลก
คนผู้ถูกนินทาโดยส่วนเดียว
หรือว่าอันเขาสรรเสริญโดยส่วนเดียว
ไม่ได้มีแล้ว จักไม่มี และไม่มียุอยู่ในบัดนี้
หากว่าวิญญูชนใคร่ครวญแล้วทุก ๆ วัน
สรรเสริญผู้ใดซึ่งมีความประพฤติไม่ขาดสาย
มีปัญญา ผู้ตั้งมั่นด้วยปัญญาและศีล
ใครเล่าย่อมควรเพื่อติเตียนผู้นั้น ผู้เป็นดังแท่งทองชมพูนุก
แม้เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายก็สรรเสริญเขา
ถึงพรหมก็สรรเสริญแล้ว



อตฺลอุบาสก

อตฺลอุบาสกนั้นเป็นอุบาสกชาวกรุงสาวัตถี มีอุบาสกเป็นบริวาร ๕๐๐ คน วันหนึ่งพาพวกอุบาสกเหล่านั้นไปวิหาร เพื่อต้องการฟังธรรม ใครจะฟังธรรมในสำนักพระเวตถะ ไหว้พระเวตถะแล้วนั่ง

ก็ท่านผู้มีอายุนั้น เป็นผู้ยินดีในการหลีกเร้น เทียวไปผู้เดียวเหมือนราชสีห์ ท่านจึงไม่กล่าวอะไรกับอุบาสกนั้น เขาโกรธว่า

"พระเถระนี้ไม่กล่าวอะไร"

จึงลุกขึ้น ไปยังสำนักพระสารีบุตรเถระ ยืนอยู่ ณ ส่วนข้างหนึ่ง พระเถระถามว่า

“พวกท่านมาด้วยต้องการอะไร”

Audio 14

“ท่านขอรับ ผมพาอุบาสกเหล่านี้เข้าไปหาพระเวตถะ เพื่อ

ต้องการฟังธรรม พระเถระไม่กล่าวอะไรแก่ผมนั่นเลย ผมนั่น โกรธท่าน จึงมา
ที่นี่ ขอท่านจงแสดงธรรมแก่ผมเถิด”

“ถ้าอย่างนั้น พวกท่านจงนั่งเถิด อุบาสกทั้งหลาย”

แล้วแสดงอภิธรรมกถาอย่างมากมาย

อุบาสก โกรธ คิดว่า อภิธรรมกถาละเอียดยิ่งนัก สุขุมยิ่งนัก พระเถระแสดง
อภิธรรมอย่างเดียวมากมาย พวกเราต้องการอะไรด้วยพระอภิธรรมนี้

ดังนี้แล้ว ได้พาบริษัทไปยังสำนักพระอานนทเถระ พระเถระถามว่า

“พวกท่านมาด้วยต้องการอะไร”

จึงกล่าวว่า

“ท่านขอรับ พวกผมเข้าไปหาพระเรวตเถระ เพื่อต้องการฟังธรรม ไม่ได้
แม้แต่การสนทนาและปราศรัยในสำนักของท่าน เลย โกรธ แล้วจึงมายังสำนัก
ของพระสารีบุตรเถระ แม้พระเถระนั้น ก็แสดงอภิธรรมอย่างเดียวละเอียดนัก
มากมายแก่พวกผม พวกผม โกรธแม้ต่อพระเถระนั้นว่า พวกเราต้องการอะไร
ด้วยอภิธรรมนี้ แล้วจึงมาที่นี่ ขอท่านจงแสดงธรรมกถาแก่พวกผมเถิด ขอรับ”

“ถ้าอย่างนั้น ขอพวกท่านจงนั่งฟังเถิด”

พระเถระแสดงธรรมแก่พวกเขาแต่น้อย ๆ ทำให้เข้าใจง่าย

พวกเขา โกรธแม้ต่อพระเถระ แล้วก็ไปยังสำนักพระศาสดา ถวายบังคม
แล้วนั่ง ณ ส่วนข้างหนึ่ง

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกะพวกเขาว่า

“อุบาสกทั้งหลาย พวกท่านมาทำไมกัน”

เขากราบทูลว่า

“เพื่อต้องการฟังธรรม พระพุทธเจ้าข้า”

“ก็พวกท่านฟังธรรมแล้วหรือ”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เบื้องต้น พวกข้าพระองค์เข้าไปหาพระเวทเถระ ท่านไม่กล่าวอะไรกับพวกข้าพระองค์ พวกข้าพระองค์ โกรธท่านแล้ว จึงไปหาพระสารีบุตรเถระ พระเถระนั้นแสดงอภิธรรมแก่พวกข้าพระองค์มากมาย พวกข้าพระองค์กำหนดอภิธรรมนั้นไม่ได้ จึง โกรธ แล้วเข้าไปหาพระอานนท์เถระ พระเถระนั้นแสดงธรรมแก่พวกข้าพระองค์น้อยนัก พวกข้าพระองค์ โกรธแม้ต่อท่าน แล้วมาในที่นี้”

พระศาสดาทรงสดับถ้อยคำของเขาแล้ว จึงตรัสว่า

“ข้อนั้น เขาเคยประพฤติกันมาตั้งแต่ โบราณทีเดียว ชนทั้งหลายติเตียน ทั้งคนหนึ่ง ทั้งคนพูดมาก ทั้งคนพูดน้อยทีเดียว ด้วยว่าผู้อันเขาฟังติเตียนอย่าง เดียวเท่านั้น หรือว่าผู้อันเขาฟังสรรเสริญอย่าง เดียวไม่มีเลย

แม้พระราชาทั้งหลาย คนบางพวกก็นินทา บางพวกก็สรรเสริญ

แผ่นดินใหญ่ก็ดี พระจันทร์และพระอาทิตย์ก็ดี ธาตุมีอากาศเป็นต้นก็ดี คนบางพวกก็นินทา บางพวกสรรเสริญ

แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ประทับนั่งแสดงธรรมในท่ามกลางบริษัท ๔ บางพวกก็นินทา บางพวกสรรเสริญ

ก็การนิินทาและสรรเสริญของพวกอัครพาลไม่เป็นประมาณ แต่ผู้ที่ถูก
บัณฑิตผู้มีปัญญาติเตียน จึงถือว่าเป็นอันติเตียน ผู้อันบัณฑิตสรรเสริญแล้ว
ถือว่าเป็นอันสรรเสริญ”

ดังนั้นแล้ว ได้ทรงภาษิตพระคาถาเหล่านี้ว่า

“

การนิินทาและสรรเสริญ นั้นเป็นของเก่า
นั้นไม่ใช่เป็นเหมือนมีในวันนี้
ชนทั้งหลายย่อมนิินทาผู้หนึ่งบ้าง ย่อมนิินทาผู้พูดมากบ้าง
ย่อมนิินทาผู้พูดพอประมาณบ้าง
ผู้ไม่ถูกนิินทา ไม่มีใน โลก
คนผู้ถูกนิินทา โดยส่วนเดียว
หรือว่าอันเขาสรรเสริญ โดยส่วนเดียว
ไม่ได้มีแล้ว จักไม่มี และไม่มีอยู่ในบัดนี้
หากว่าวิญญูชนใคร่ครวญแล้วทุก ๆ วัน
สรรเสริญผู้ใดซึ่งมีความประพฤติไม่ขาดสาย
มีปัญญา ผู้ตั้งมั่นด้วยปัญญาและศีล
ใครเล่าย่อมควรเพื่อติเตียนผู้นั้น ผู้เป็นดั่งแท่งทองชมพูท
แม้เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายก็สรรเสริญเขา
ถึงพรหมก็สรรเสริญแล้ว

”

ในกาลจบเทศนา อุบาสกเหล่านั้นทั้ง ๕๐๐ ดำรงอยู่แล้ว ใน โสดาปัตติผล
ดังนี้แล



บุดรากของตน

นระไดย่อมยังสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป ๑

กล่าวมุสาวาท ๑

ถือเอาทรัพย์ที่บุคคลอื่นไม่ให้ในโลก ๑

ถึงภริยาของผู้อื่น ๑

อนึ่ง นระไดย่อมประกอบเนื่อง ๆ ซึ่งการดื่มสุราและเมรัย

นระนี้เชื่อว่าย่อมขุดซึ่งรากเหง้าของตนในโลกนี้ที่เดียว

บุรุษผู้เจริญ ท่านจงทราบอย่างนี้ว่า

บุคคลผู้มีบาปกรรมทั้งหลาย ย่อมเป็นผู้ไม่สำรวมแล้ว

ความโลภและสภาพมิใช้ธรรม

จงอย่ารบกวนท่านเพื่อความทุกข์ตลอดกาลนานเลย



อุบาสก ๕ คน

อุบาสก ๕ คน คนหนึ่งรักษาสิกขาบท คือ เจตนาเครื่องงดเว้นจากการยังชีวิตสัตว์ให้ตกลงไปอย่างเดียว ส่วนอุบาสกที่เหลือรักษาสิกขาบทข้ออื่น ๆ

วันหนึ่ง อุบาสกเหล่านั้นเกิดทุมเถียงกันว่า

“เรายอมกระทำการที่ทำได้โดยยาก เรายอมรักษาสິงที่รักษาได้โดยยาก”

พวกเขาจึงไปเข้าเฝ้าพระศาสดา ถวายบังคม แล้วกราบทูลเรื่องราวที่ทุมเถียงกัน

พระศาสดาทรงสดับถ้อยคำของอุบาสกเหล่านั้นแล้ว มิได้ทรงกระทำศีลแม้ข้อหนึ่งให้ต่ำต้อย ตรัสว่า

“ศีลทั้งหมดเป็นของรักษาไว้โดยยากทั้งนั้น”

Audio 15

ดังนั้นแล้ว ได้ทรงภาษิตพระคาถาเหล่านี้ว่า

“

นระใด ย่อมยังสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป ๑

กล่าวมุสาวาท ๑

ถือเอาทรัพย์ที่บุคคลอื่นไม่ให้ในโลก ๑

ถึงภริยาของผู้อื่น ๑

อนึ่ง นระใด ย่อมประกอบเนื่อง ๆ ซึ่งการดื่มสุราและเมรัย

นระนี้ชื่อว่า ย่อมขาดซึ่งรากเหง้าของตนในโลกนี้ทีเดียว

บุรุษผู้เจริญ ท่านจงทราบอย่างนี้ว่า

บุคคลผู้มีบาปกรรมทั้งหลาย ย่อมเป็นผู้ไม่สำรวมแล้ว

ความโลภและสภาพมิใช่ธรรม

จงอย่ารบกวนท่านเพื่อความทุกข์ ตลอดกาลนานเลย

”

ในกาลจบเทศนา อุบาสก ๕ คน นั้นตั้งอยู่ใน โสดาปัตติผลแล้ว พระธรรมเทศนาได้มีประโยชน์ แม้แก่ชนผู้ประชุมกันแล้ว ดังนี้แล



ผู้มีปัญญาคุ้มครองธรรม

บุคคลไม่เชื่อว่าตั้งอยู่ในธรรม
เพราะเหตุที่นำคดีไปโดยความพลุนพลัน
ส่วนผู้ใดเป็นบัณฑิต
วินิจฉัยคดีและไม่ใช้คดีทั้งสอง
ย่อมนำบุคคลเหล่านั้นไปโดยความละเอียดลออ
โดยธรรมสม่ำเสมอ
ผู้นั้นอันธรรมคุ้มครองแล้ว เป็นผู้มีปัญญา
เรากล่าวว่า ตั้งอยู่ในธรรม



มหาอำมาตย์ผู้วินิจฉัย

วันหนึ่ง พวกภิกษุเที่ยวบิณฑบาตในบ้าน ใกล้ประตูด้านทิศอุดรของเมือง
สาวัตถี กลับจากบิณฑบาตแล้ว เดินกลับพระเชตวันวิหารจากกลางนคร พอตี
ฝนตกหนัก ภิกษุเหล่านั้นเข้าไปพักที่ศาลาวินิจฉัยความ ได้เห็นพวกมหา
อำมาตย์ผู้วินิจฉัยรับสินบน ทำเจ้าของทรัพย์ไม่ให้เป็นเจ้าของ ทำคนผิดให้
เป็นคนถูก คนถูกให้เป็นคนผิด จึงคิดว่า

“โอ มหาอำมาตย์เหล่านี้ไม่ตั้งอยู่ในธรรม พวกเราเคยคิดว่ามหาอำมาตย์
เหล่านี้วินิจฉัย โดยธรรม”

เมื่อฝนหยุดแล้ว ภิกษุเหล่านั้นมาเข้าเฝ้าพระศาสดา กราบทูลเรื่องราวทั้ง
ปวง

พระศาสดาตรัสว่า

Audio 16

“ภิกษุทั้งหลาย พวกอำมาตย์ผู้วินิจฉัยเป็นผู้ตกอยู่ในอำนาจอคติ มี
ฉันทาคติ เป็นต้น ตัดสินความ โดยผลุนผลัน ไม่เชื่อว่าเป็นผู้ตั้งอยู่ในธรรม
ส่วนพวกที่ไต่สวนความผิด แล้วตัดสินความ โดยละเอียดลออตามสมควรแก่
ความผิดนั้นแหละ เป็นผู้เชื่อว่าตั้งอยู่ในธรรม”

ดังนั้นแล้ว ได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ว่า

“

บุคคลไม่เชื่อว่าตั้งอยู่ในธรรม
เพราะเหตุที่นำคดีไป โดยความผลุนผลัน
ส่วนผู้ใดเป็นบัณฑิต วินิจฉัยคดีและไม่ใช้คดีทั้งสอง
ยอมนำบุคคลเหล่านี้ไป โดยความละเอียดลออ
โดยธรรมสม่ำเสมอ ผู้นั้นอันธรรมคุ้มครองแล้ว
เป็นผู้มีปัญญา เรากล่าวว่า ตั้งอยู่ในธรรม

”

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอรุณผลทั้งหลาย มี โสดาปัตติผล
เป็นต้น ดังนี้แล



ความชั่วไม่ทำเลยดีกว่า

กรรมชั่วไม่ทำเสียเลยดีกว่า
เพราะกรรมชั่วย่อมนพาพลาญในภายหลัง
ส่วนบุคคลทำกรรมใดแล้ว ไม่ตามเดือดร้อน
กรรมนั้นเป็นกรรมดี อันบุคคลทำแล้วดีกว่า

นิตยวรรค



หญิงขี้หึง

สามีของหญิงขี้หึงคนหนึ่ง ได้อภิรมย์กับหญิงรับใช้ในบ้านคนหนึ่ง หญิงขี้หึงนั้นรู้เข้า จึงจับหญิงรับใช้มัดมือมัดเท้า แล้วตัดหู ตัดจมูกของนาง ชั่งไว้ในห้อง ๆ หนึ่ง นางต้องการปกปิดกรรมของตน จึงชวนสามีว่า

“มาเถิดนาย เราจักไปวัดฟังธรรม”

นางพาสามีไปวัดนั่งฟังธรรมอยู่ ขณะนั้น พวกญาติของนางมาเยี่ยมที่บ้าน ไม่พบนางและสามี แต่ได้พบหญิงรับใช้ซึ่งถูกตัดหูและจมูก ถูกขังไว้ในห้อง จึงช่วยกันแก้มัดนาง แล้วนำนางไปพระเชตะวันวิหาร กราบทูลเนื้อความนั้น แต่พระทศพล ในท่ามกลางบริษัท ๔

พระศาสดาตรัสว่า

Audio 17

“ขี้หึงชื่อว่าทุจจริต แม้เพียงเล็กน้อยบุคคลไม่ควรทำ ด้วย

สำคัญว่า ชนพวกอื่นยอมไม่รู้กรรมนี้ของเรา ส่วนสุจริตนั้นแหละ เมื่อคนอื่นแม้ไม่รู้ ก็ควรทำ เพราะว่ามันชื่อว่าสุจริต แม้บุคคลปกปิดทำ ย่อมทำการเผาผลาญในภายหลัง ส่วนสุจริต ย่อมยังความปราโมทย์อย่างเดียวกันให้เกิดขึ้น”

ดังนั้นแล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“

กรรมชั่วไม่ทำเสียเลยดีกว่า
เพราะกรรมชั่วยอมเผาผลาญในภายหลัง
ส่วนบุคคลทำกรรมใดแล้ว ไม่ตามเดือดร้อน
กรรมนั้น เป็นกรรมดีอันบุคคลทำแล้วดีกว่า

”

ในกาลจบเทศนา สามีและหญิงชู้หึงนั้น ตั้งอยู่ใน โสดาปัตติผล ส่วนหญิงรับใช้นั้น ได้รับการปลดปล่อยให้เป็นไท ดังนี้แล



โทษะฆ่าคนทราฃปญญา

โทษะทังหลายย้อมฆ่าคนทราฃปญญา
แต่ไม่ฆ่าคนผู้แสวงหาฟังโดยปกติ
คนทราฃปญญา ย้อมฆ่าตน เหมือนฆ่าผู้อื่น
เพราะความทะยานอยากในโทษะ

ปถินถนทวรรค



เศรษฐีผู้มีบุญ

พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงสดับการเสียชีวิตของอบุตรตกเศรษฐี จึงตรัสถามว่าทรัพย์สมบัติที่ไร้บุตรจะถึงแก่ใคร ทรงสดับว่า "ถึงแก่พระราชา" จึงให้นำทรัพย์จากเรือนของเศรษฐีนั้น มาสู่ราชตระกูล กินเวลาถึง ๗ วัน แล้วจึงเสด็จไปเข้าเฝ้าพระศาสดา พระศาสดาตรัสว่า

“ขอเชิญมหาบพิตร พระองค์เสด็จมาจากไหนหนอ แต่ย้งวัน”

พระเจ้าปเสนทิโกศลทรงกราบทูลว่า

“พระพุทธเจ้าข้า คฤหบดีผู้เป็นเศรษฐีในกรุงสาวัตถีนี้ สิ้นชีวิตแล้ว เขาไม่มีบุตร ข้าพระองค์นำทรัพย์สมบัติของเขาไปสู่ราชสำนัก แล้วจึงมา”

ทราบว่ เศรษฐีนั้น เมื่อบุคคลนำอาหารอันมีรสเลิศเข้าไป ก็ให้ทุบตีคนเหล่านั้น พลังกล่าวว่

Audio 18

“มนุษย์ต้องกินอาหารเลิศอย่างนี้เที่ยวหรือ พวกเจ้าเยาะเย้ยเราหรือ
อย่างไร”

ดังนั้นแล้ว ไส่คนเหล่านั้นหนีไป แล้วบริโภคข้าวปลายเกวียนกับน้ำผักดอง
พลาบกล่าวว่า “นี่จึงเป็น โภชนะสำหรับมนุษย์”

แม้เมื่อบุคคลนำเสื้อผ้า ยานพาหนะอย่างดีมา เขาจะทุบตีขับไล่คนเหล่านี้นั้นพร้อมกล่าวว่า

“มนุษย์จะต้องใช้ของดีอย่างนี้เที่ยวหรือ” แล้วก็ใช้แต่ร่มที่ขาดหรือเก่า
รองเท้าที่คร่ำคร่า เกวียนหัก

พระศาสดาจึงตรัสเล่าบุรพกรรมของอปุตตกเศรษฐีนั้นว่า

เรื่องเคยมีมาแล้ว คฤหบดีผู้เศรษฐีนั้นต้อนรับพระปัจเจกพุทธเจ้านามว่า
ตครสิขีด้วยบิณฑบาต กล่าวว่า

“ท่านทั้งหลายจงให้บิณฑบาตแก่สมณะ”

ดังนั้นแล้ว ก็ลุกจากอาสนะหลีกไป เมื่อเศรษฐีผู้ไม่มีศรัทธา ผู้โง่เขลา กล่าว
อย่างนั้น แล้วหลีกไป ภรรยาของเขาผู้มีศรัทธาเลื่อมใส คิดว่า

“นานเที่ยวหนอ เราจึงได้ยินคำว่า “จงให้” จากปากของเศรษฐีนี้ มโนรถ
ของเราจะเต็มในวันนี้ เราจักถวายบิณฑบาต”

นางรับบาตรของพระปัจเจกพุทธเจ้า ได้ใส่ โภชนะอันประณีตเต็มบาตร
แล้วถวาย

ฝ่ายเศรษฐีนั้นกลับมา เห็นพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น จึงถามว่า

“สมณะท่านได้อะไร ๆ แล้วหรือ”

แล้วจับบาตร เห็นบิณฑบาตอันประณีต ก็มีความเร่าร้อน คิดว่า

“พวกทาสหรือพวกกรรมกรพึงกินบิณฑบาตนี้ ยังดีกว่า เพราะว่า พวกเขา
เมื่อกินบิณฑบาตนี้แล้ว จักทำการงานให้เรา ส่วนสมณะนี้ เมื่อกินแล้ว ก็จัก
นอนหลับ บิณฑบาตของเราฉิบหายเสียแล้ว”

อนึ่ง เศรษฐินั้นได้ฆ่าบุตรน้อยของพี่ชาย เพราะเหตุแห่งทรัพย์สมบัติ
ได้ยืมว่า เด็กนั้นจับนิ้วมือของเศรษฐินั้นเที่ยวไป แล้วกล่าวว่า

“ยานนี้เป็นของบิดาฉัน โคนี้ก็ของท่าน”

เศรษฐีคิดว่า

“ในบัดนี้ เด็กนี้ยังกล่าวอย่างนี้ ก็ในกาลที่เด็กนี้ โตขึ้น จักแย่ง โภคทรัพย์
ในเรือนนี้ได้”

เขาจึงนำเด็กนั้นไปสู่ป่า จับที่คอแล้วบีบ เหมือนบีบหัวมัน จนตาย แล้วทิ้ง
ศพเด็กนั้นไว้ในที่นั้น

นี่เป็นบุรพกรรมของเศรษฐินั้น

เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสคำนี้ว่า

“มหาบพิตร ด้วยผลแห่งกรรมที่คฤหบดีผู้เศรษฐี ต้อนรับพระปัจเจก-
พุทธเจ้านามว่าตครสิขี ด้วยบิณฑบาตนั้นแล เศรษฐินั้นจึงเข้าถึงสุคติ โลก
สวรรค์ถึง ๗ ครั้ง ด้วยผลที่เหลืออยู่แห่งกรรมนั้นนั้นแล เศรษฐีจึงครองความ
เป็นเศรษฐีอยู่ในกรุงสาวัตถีนี้แล ถึง ๗ ครั้ง

มหาบพิตร ด้วยผลแห่งกรรมที่คฤหบดีผู้เศรษฐีนั้นให้ทานแล้ว มีความ
เดือดร้อนในภายหลังว่า พวกทาสหรือกรรมกรพึงบริโภคนิเวศบาตนี้ยิ่งดีกว่า
จิตของเศรษฐีนั้นจึงไม่น้อมไปเพื่อการบริโภคนิเวศที่ประณีต ไม่น้อมไปเพื่อการ
ใช้สอยผ้าที่ประณีต ไม่น้อมไปเพื่อการใช้สอยยานที่ประณีต ไม่น้อมไปเพื่อ
บริโภคนิเวศคุณ ๕ อันดียิ่ง

มหาบพิตร ด้วยผลแห่งกรรมที่คฤหบดีผู้เศรษฐีนั้น ปลงบุตรน้อยคนหนึ่ง
ของพี่ชายจากชีวิต เพราะเหตุแห่งทรัพย์สมบัติ เศรษฐีนั้นจึงใหม่ในนรกสิ้นปี
เป็นอันมาก สิ้นร้อยปีเป็นอันมาก สิ้นพันปีเป็นอันมาก สิ้นแสนปีเป็นอันมาก
จนทั้งหลายนำทรัพย์สมบัติที่ไว้บุตรครั้งที่ ๗ นี้ให้เข้าสู่พระคลังหลวง ด้วยผล
อันเหลืออยู่แห่งกรรมนั้นแล

มหาบพิตร อนึ่งเล่า บุญเก่าของคฤหบดีผู้เศรษฐีนั้นแล หหมดสิ้นแล้ว และ
บุญใหม่อันคฤหบดีผู้เศรษฐีนั้นไม่สั่งสม

มหาบพิตร ก็ในวันนี้ คฤหบดีผู้เศรษฐีใหม่อยู่ในมหาโรรูนรก”

พระราชาทรงสดับพระดำรัสของพระศาสดาแล้ว จึงกราบทูลว่า

“พระพุทธเจ้าข้า น่าอัศจรรย์ นี้เป็นกรรมอันหนัก เศรษฐีนั้นเมื่อ โภคะมี
ประมาณเท่านี้ มีอยู่ ไม่ใช่สอยด้วยตนเองเลย เมื่อพระพุทธเจ้าเช่นกับ
พระองค์ ประทับอยู่ในวิหารไกล ๆ ก็ได้ทำบุญกรรม”

พระศาสดาตรัสว่า

“จริงเช่นนั้น มหาบพิตร ชื่อว่าบุคคลผู้มีปัญญาทราม ได้โภคะทั้งหลาย
แล้วย่อมไม่แสวงหานิพพาน อนึ่ง ตัณหาซึ่งเกิดขึ้นเพราะอาศัย โภคะทั้งหลาย
ย่อมฆ่าคนเหล่านั้นสิ้นกาลนาน”

ดังนั้นแล้ว ได้ตรัสพระคาถานี้ว่า

“

โภคะทั้งหลายย่อมฆ่าคนทรมานปัญญา
แต่ไม่ฆ่าคนผู้แสวงหาฝั่ง โดยปกติ
คนทรมานปัญญาย่อมฆ่าตน เหมือนฆ่าผู้อื่น
เพราะความทะยานอยากใน โภคะ

”

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอรุณผลทั้งหลาย มี โสดาปัตติผล
เป็นต้น ดังนี้แล



สัตบุรุษย่อมปรากฏในที่ไกล

สัตบุรุษทั้งหลายย่อมปรากฏในที่ไกล
เหมือนภูเขาศิมพานต์
ส่วนอสัตบุรุษย่อมไม่ปรากฏในที่นี้
เหมือนลูกศรอันเขายังไปในราตรี ฉะนั้น

ปภินนทวารค



นางจุฬาสุกัททา

เศรษฐีบุตรชื้ออুদ্ধะ ชาวอুদ্ধคนคร เป็นสหายของอนาถบิณฑิกเศรษฐี ตั้งแต่เวลาที่ยังเป็นหนุ่ม สหายทั้งสองนั้นเรียนศิลปะอยู่ในสำนักอาจารย์เดียวกัน ทำกติกากันว่า ในอนาคต ถ้าผู้ใดขอธิดาเพื่อบุตรของตน ผู้นั้นต้องให้ธิดาแก่ผู้ขอ

เมื่อเขาทั้งสองเจริญวัยแล้ว ดำรงอยู่ในตำแหน่งเศรษฐีในนครของตน ๆ

สมัยหนึ่ง อুদ্ধเศรษฐีประกอบการค้าขาย ได้ไปยังกรุงสาวัตถีด้วยเกวียน ๕๐๐ เล่ม อนาถบิณฑิกเศรษฐีเรียกนางจุฬาสุกัททาธิดาของตนมา สั่งว่า

“แม่ บิดาของเจ้าชื้ออুদ্ধเศรษฐีมา กิจที่ควรทำแก่เขา จงเป็นภาระของเจ้า”

Audio 19

นางรับคำแล้ว จึงจัด โภชนะมีแกงและกับดัวด้วยมือของตนเอง

เตรียมวัตถุดิบต่าง ๆ มีระเบียบดอกไม้ ของหอม และเครื่องลูบไล้ไว้ ในเวลา
บริโภคน้ำ ก็จัดน้ำสำหรับอาบไว้ คอยท่านเศรษฐีนั้น

ในเวลาที่ท่านเศรษฐีอาบน้ำ ก็ทำกิจทุกอย่างสำเร็จเรียบร้อย

อุคคเศรษฐีเห็นอาจารย์สมบัติของนางจุกส์สุภัทธานั้นแล้ว มีจิตเลื่อมใส
ในวันหนึ่ง ขณะนั่งคุยกับอนาถบิณฑิกเศรษฐีอยู่ นึกได้ว่าในเวลายังเป็นหนุ่ม
ทั้งสองทำกตีกาอย่างหนึ่งไว้ จึงได้ขออนางจุกส์สุภัทธาเพื่อบุตรของตน

แต่อุคคเศรษฐีนั้น โดยปกติเป็นมิจฉาทิฎฐิ เพราะฉะนั้น อนาถบิณฑิก
เศรษฐีจึงกราบทูลความนั้นแด่พระศพล พระศาสดาทรงเห็นอุปนิสัยของ
อุคคเศรษฐีแล้วทรงอนุญาต ท่านเศรษฐีจึงปรึกษากับภรรยา แล้วรับคำของ
อุคคเศรษฐีนั้น กำหนดวันแต่งงาน ทำสักการะเป็นอันมาก เรียกนางจุกส์สุภัท-
ธามา แล้วให้โอวาท ๑๐ ข้อ ว่า

ธรรมดาหญิงที่อยู่ในสกุลพ่อสามี แม่สามี

ไม่ควรนำไฟภายในออกไปภายนอก

ไม่ควรนำไฟภายนอกเข้าไปภายใน

พึงให้แก่คนที่ให้เท่านั้น

ไม่พึงให้แก่คนที่ไม่ให้

พึงให้แก่คนทั้งที่ให้ทั้งที่ไม่ให้

พึงนั่งให้เป็นสุข

พึงบริโภคให้เป็นสุข

พึงนอนให้เป็นสุข

ฟังบำเรอไฟ

ฟังนอบน้อมเทวดาภายใน

ก็ในวันมงคลต่าง ๆ พ่อตัวของนางได้ทำสักการะแก่พวกซีเปลือย แล้วให้คนไปตามนางว่า

“เจ้าจงไปตามนางจุฬาสุภัททาให้มาไหว้พระสมณะทั้งหลายของพวกเรา”

นางไม่อยากจะเห็นซีเปลือยทั้งหลาย เพราะละอาย ไม่ปรารถนาจะไป แม้พ่อผู้ส่งข่าวไปหลายครั้ง นางก็ไม่มา เขาจึง โกรธ แล้วพูดว่า

“พวกเธอจงขับไล่นางไปเสีย”

นางคิดว่า “พ่อผู้ไม่อาจยกโทษแก่เรา เพราะเหตุไม่สมควรได้”

นางให้คนเรียกกุกุมพีมา แล้วบอกความนั้น กุกุมพีเหล่านั้นทราบความที่นางไม่มีโทษ จึงให้เศรษฐียินยอม เศรษฐีบอกกับภรรยาว่า

“ลูกสะใภ้ไม่ไหว้พระสมณะทั้งหลายของเรา ด้วยเข้าใจว่าเป็นผู้ไม่มี ความละอาย”

ภรรยาของเศรษฐีคิดว่า

“พวกสมณะของลูกสะใภ้คนนี้เป็นเช่นไรหนอแล นางจึงสรรเสริญพระสมณะเหล่านั้นเหลือเกิน”

เมื่อให้คนเรียกนางมาแล้ว ได้พูดกับนางว่า

“พวกพระสมณะของเจ้าเป็นเช่นไร เจ้าจึงสรรเสริญพระสมณะเหล่านั้น
นักหนา

พระสมณะเหล่านั้นมีปกติอย่างไร มีสมาจารอย่างไร เจ้าจงบอกเรื่องนั้น
แก่เรา”

นางจุกส์ฤททาประกาศคุณทั้งหลายของพระพุทธเจ้า และพระสาวกของ
พระพุทธเจ้าแก่แม่ผัวนั้นว่า

“ท่านผู้มีอินทรีย์สงบ มีใจสงบ ท่านเดินยืนเรียบร้อย มีจักขุทอดลง พุดพอ
ประมาณ พวกสมณะของฉันทันเป็นเช่นนั้น กายกรรมของท่านสะอาด วชิกรรมไม่
มัวหมอง มโนกรรมหมดจดดี พวกสมณะของฉันทันเป็นเช่นนั้น

ท่านไม่มีมลทิน มีรัศมีดุจสังข์และมุกดา บริสุทธิทั้งภายในภายนอก เต็ม
แล้วด้วยธรรมอันหมดจดทั้งหลาย พวกสมณะของฉันทันเป็นเช่นนั้น

โลกพวขึ้นเพราะลาภ และพุดลงเพราะเสื่อมลาภ ท่านผู้ตั้งอยู่อย่างเดียว
เพราะลาภและเสื่อมลาภ พวกสมณะของฉันทันเป็นเช่นนั้น

โลกพวขึ้นเพราะยศ และพุดลงเพราะเสื่อมยศ ท่านผู้ตั้งอยู่อย่างเดียว
เพราะยศและเสื่อมยศ พวกสมณะของฉันทันเป็นเช่นนั้น

โลกพวขึ้นเพราะสรรเสริญ และพุดลงแม้เพราะนินทา ท่านผู้สม่ำเสมอใน
เพราะนินทาและสรรเสริญ พวกสมณะของฉันทันเป็นเช่นนั้น

โลกพวขึ้นเพราะสุข และพุดลงแม้เพราะทุกข์ ท่านไม่หวั่นไหวในเพราะสุข
และทุกข์ พวกสมณะของฉันทันเป็นเช่นนั้น”

แม่ผัวยินดีกับคำเหล่านั้น แล้วกล่าวกะนางว่า

“เจ้าสามารถแสดงสมณะทั้งหลายของเจ้าแก่พวกฉันได้หรือ ถ้ากระนั้น
เจ้าจงทำให้พวกฉันได้เห็นสมณะเหล่านั้น”

นางรับคำ แล้วตระเตรียมมหาทานเพื่อภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ยืนอยู่บนพื้นปราสาทชั้นบน ผินหน้าไปเฉพาพระเชตะวัน ไหว้โดยเคารพด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ระลึกถึงพระพุทธคุณทั้งหลาย ทำการบูชาด้วยของหอม เครื่องอบ ดอกไม้และธูป กล่าวอัญเชิญว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพเจ้านิมนต์ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นประมุข เพื่อฉันเช้าในวันรุ่งขึ้น ด้วยสัญญาของข้าพเจ้านี้ ขอพระศาสดาจงทราบว่าเป็นผู้อันข้าพเจ้านิมนต์แล้ว”

ดังนั้นแล้ว จึงชั้ดดอกมะลิ ๘ กำไปในอากาศ ดอกไม้ทั้งหลายลอยไปเป็นพदानอันสำเร็จด้วยระเบียบดอกไม้ ไปอยู่เบื้องบนพระศาสดาผู้ทรงแสดงธรรมอยู่ในท่ามกลางบริษัท ๔

ในขณะนั้น อนาถบิณฑิกเศรษฐีระดับธรรมกถาแล้ว นิมนต์พระศาสดาเพื่อเสวยในวันพรุ่งนี้ พระศาสดาตรัสว่า

“คฤหบดี ตถาคตรับภัตเพื่อฉันในวันพรุ่งนี้แล้ว

อนาถบิณฑิกเศรษฐีกราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ คนอื่นมาก่อนกว่าข้าพระองค์ไม่มี พระองค์ทรงรับภัตของใครหนอแล”

“คฤหบดี นางจุกส์สุภัทธานิมนต์ไว้แล้ว”

“นางสุภัททาอยู่ในที่ไกลตั้ง ๑๒๐ โยชน์มิใช่หรือ พระพุทธเจ้าข้า”

“ใช่ คฤหบดี ก็สัตบุรุษทั้งหลาย แม้อยู่ในที่ไกล ย่อมปรากฏเหมือนยืนอยู่เฉพาหน้า”

ดังนั้นแล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“

สัตบุรุษทั้งหลาย ย่อมปรากฏในที่ไกล เหมือนภูเขาคิมพานต์
ส่วนอสัตบุรุษย่อมไม่ปรากฏในที่นี้
เหมือนลูกศรอันเขายิงไปในราตรี ฉะนั้น

”

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอรุณผลทั้งหลาย มี โสดาปัตติผล
เป็นต้น

ท้าวสักกเทวราชทรงทราบว่พระศาสดาทรงรับนิมนต์ของนางจุกุฬสูภักทา
แล้ว ทรงสั่งวิสสุกรรมเทพบุตรว่า

“ท่านจงนิรมิตเรือนยอด ๕๐๐ หลัง แล้วนำภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็น
ประมุข ไปสู่อุคคนครในวันพรุ่งนี้”

ในวันรุ่งขึ้น วิสสุกรรมเทพบุตรนั้นนิรมิตเรือนยอด ๕๐๐ หลัง แล้วได้ยืนอยู่
ที่ประตูแห่งพระเชตวัน พระศาสดาทรงพาภิกษุชชีณาสพผู้บริสุทธ์ทั้งนั้น ๕๐๐
รูป พร้อมด้วยบริวารประทับนั่งในเรือนยอด แล้วได้เสด็จไปยังอุคคนคร”

อุคคเศรษฐีพร้อมด้วยบริวาร แลดูทางเสด็จมาแห่งพระตถาคต เห็นพระ
ศาสดาเสด็จมาด้วยสิริสมบัติใหญ่ ได้เป็นผู้มีใจเลื่อมใส ทำสักการะด้วยวัตถุ
ทั้งหลาย มีระเบียบดอกไม้เป็นต้น ถวายบังคม ถวายมหาทาน แล้วนิมนต์ซ้ำ
อีก ได้ถวายมหาทานสิ้น ๗ วัน

พระศาสดาทรงกำหนดธรรมเป็นที่สบายของเศรษฐีนั้น แล้วทรงแสดง
ธรรม สัตว์ ๘๔,๐๐๐ รวมเศรษฐีนั้น ได้ตรัสรู้ธรรม

พระศาสดาเพื่อทรงอนุเคราะห์นางฉุฬิสกุทัตทา จึงรับสั่งกับพระอนุรุทธเถระ
ว่า

“ เธอจงพักอยู่ในที่นี่แหละ”

แล้วได้เสด็จไปยังกรุงสาวัตถี ตั้งแต่นั้นมา ชาวอุคคนครนั้นได้มีศรัทธา
เลื่อมใส ดังนี้แล



สุขยิ่งกว่าความสงบไม่มี

ไฟเสมอด้วยราคะ ย่อมไม่มี
โทษเสมอด้วยโทสะ ย่อมไม่มี
ทุกข์ทั้งหลายเสมอด้วยฉันทะ ย่อมไม่มี
สุขอื่นจากความสงบ ย่อมไม่มี

สุขวรรค



เด็กหญิงแห่งตระกูลคนใดคนหนึ่ง

มารดาของกุมาริกาคนหนึ่งนิมนต์พระศาสดามาในงานอวาทมงคล พระศาสดาร่วมหมู่ภิกษุเสด็จมาในงาน เมื่อประทับนั่งแล้ว นางกุมาริกาผู้ เป็นเจ้าสาวได้ทำการกรองน้ำ เพื่อหมู่ภิกษุทั้งหลาย เดินไป ๆ มา ๆ อยู่

ฝ่ายกุมารผู้เป็นเจ้าบ่าวได้ยืนดูนางอยู่ ด้วยอำนาจแห่งราคะ เกิดความ ฟุ้งซ่านขึ้นภายใน จึงไม่ได้บำรุงพระศาสดาไม่บำรุงหมู่ภิกษุ ในใจคิดอยู่ว่า

“เราจักเหยียดมือออกจับนางนั้น”

พระศาสดาทรงเล็งเห็นอัชฌาสัยของเขาแล้ว ได้ทรงกระทำให้เขาไม่เห็น หญิงนั้น เมื่อเขาไม่เห็นนาง จึงได้ยืนมองดูพระศาสดา พระศาสดาตรัสว่า

“แน่ะกุมาร ก็ชื่อว่าไฟ เช่นกับไฟคือ ราคะ ไม่มี ชื่อว่าโทษ เช่นกับโทษคือ โทสะ ไม่มี ชื่อว่าทุกข์ เช่นกับทุกข์เพราะการ

Audio 20

บริหารชั้นดี ไม่มี แม้สุขเช่นกับนิพพานสุข ไม่มีเหมือนกัน” ดังนี้แล้ว ตรัส
พระคาถานี้ว่า

“

ไฟเสมอด้วยราคะ ย่อมไม่มี
โทษเสมอด้วย โทสะ ย่อมไม่มี
ทุกข์ทั้งหลายเสมอด้วยชั้นดี ย่อมไม่มี
สุขอื่นจากความสงบ ย่อมไม่มี

”

ในกาลจบเทศนา กุมาริกาและกุมารตั้งอยู่ใน โสดาปัตติผล ในขณะนั้น
พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงทำให้ทั้งสองเห็นซึ่งกันและกัน ดังนี้แล



ความโศกเกิดจากกาม

ความโศกย่อมเกิดแต่กาม
ภัยย่อมเกิดแต่กาม
ความโศกย่อมไม่มีแก่บุคคลผู้พ้นวิเศษแล้ว
จากกาม ภัยจักมีแต่ไหน

ปิยวรรค



อนิตถิคันธกุมาร

อนิตถิคันธกุมารเป็นมนุษย์ที่ตายจากพรหมโลก เกิดในตระกูลมัทรีพย์มากในกรุงสาวัตถี ตั้งแต่เกิดมาไม่ปรารถนาจะเข้าไปใกล้หญิง เมื่อถูกผู้หญิงจับก็จะร้องไห้ มารดาต้อง ใช้ผ้าห่อร่างกุมารก่อนแล้วอุ้มให้ตีมนม เมื่อกุมารนั้นเจริญวัยแล้ว มารดาบิดาขอร้อง ให้เขาแต่งงานครั้งแล้วครั้งเล่า เขาก็ไม่ปรารถนาหญิง เมื่อถูกอ้อนวอนบ่อยเข้า จึงให้ช่างทอง ๕๐๐ คน มาหาแล้วมอบทองคำจำนวนหนึ่ง แล้วให้ปั้นทองนั้นเป็นรูปสตรี ช่างทำเสร็จแล้วเป็นรูปสตรีงดงามมาก นำมาแสดงแก่เขา เขาเรียกให้มารดาบิดาดูรูปทองนั้นแล้วกล่าวว่า

“ถ้าพ่อแม่สามารถหาผู้หญิงที่รูปร่างหน้าตาเหมือนอย่างรูปปั้นนี้ได้ ฉันจะแต่งงาน”

Audio 21

มารดาบิดาได้เชิญพราหมณ์ผู้มีชื่อเสียงมา แล้วแจ้งว่า

“ลูกของพวกเรามีบุญมาก น่าจะมีหญิงสาวที่ทำบุญร่วมกับลูกของเราเป็น
แน่ ขอพวกท่านจงนำรูปทองคำนี้ไป และตามหาหญิงที่รูปร่างหน้าตาเหมือน
อย่างรูปทองคำมา”

พราหมณ์เหล่านั้นรับคำ และนำรูปทองคำตระเวนไปตามเมืองต่าง ๆ ก็ไม่
พบหญิงที่มีลักษณะเหมือนรูปทองคำ จนถึงสาครนคร แคว้นช็อมัทตะ นำรูป
ทองคำปักไว้ที่ทางไปสู่ท่าน้ำ

ในนครนั้น มีสาวน้อยรูปงามคนหนึ่ง มีอายุราว ๑๖ ปี มารดา บิดาเลี้ยงดู
ให้อยู่แต่บนปราสาท ๗ ชั้น วันนั้น แม่นมจัดให้นายสาวอาบน้ำแล้ว ตนเองก็
ต้องการอาบน้ำบ้าง จึงเดินไปสู่ท่าน้ำ ทำให้ได้เห็นรูปทองนั้น นางเห็นแล้ว
ตำหนิว่า

“โอ แม่หัวดี เราเพิ่งให้เจ้าอาบน้ำแล้วออกมาเมื่อกี้เอง ไหนแอบ ออก
มาทำน้ำก่อนเรา”

พวกพราหมณ์เห็นเหตุการณ์ จึงถามว่า

“แม่ เจ้าคิดว่าเป็นลูกของเจ้าหรือ”

“รูปนี้ไม่มีค่าเท่าธิดาของเรา”

“ถ้าอย่างนั้น เราอยากเห็นธิดาของเจ้า”

นางนมจึงพาพวกพราหมณ์ไปสู่เรือนนาย ถึงแล้ว สนทนาปราศรัยแจ้งเหตุ
ที่มาแก่มารดาบิดาของหญิงนั้น และได้เรียกลูกสาวลงมาพบพวกพราหมณ์ พวก
พราหมณ์พูดกันว่า “ใช่แล้ว” แล้วมอบรูปทองคำให้แก่มารดาบิดานั้น

แล้วกลับไปบอกแก่มารดาบิดาของอนิตติคันธกุมาร มารดาบิดานั้นมีใจยินดี
แล้วกล่าวว่า

“ท่านทั้งหลาย จงไปนำหญิงนั้นมา โดยเร็ว” แล้วส่งพวกพราหมณ์พร้อมกับ
ทรัพย์สิ่งของเพื่อไปรับนางมา

ฝ่ายอนิตติคันธกุมารได้รู้ข่าวการพบหญิงสาวที่สวยกว่ารูปทองคำอีก
เขาเกิดความรัก เร่งรีบให้นำนางมา โดยเร็ว แต่ธิดาของสกุลนี้เป็นคน
บอบบาง ถูกเลี้ยงมาอย่างทะนุถนอม ถูกนำมาด้วยยาน นางเหนื่อยอ่อนจน
เกิดเป็นลมตายในระหว่างทาง

อนิตติคันธกุมารรอคอยอยู่ด้วยความกระวนกระวาย ถ้ามองอยู่ตลอดว่า
“มาแล้วหรือ”

คนในเรือนรู้ความที่นางตายแล้ว แต่ไม่มีใครกล้าบอกแก่เขา เนื่องจาก
เห็นความรักความสืเนหาของเขามีนานมาก ล่วงไป ๒-๓ วัน จึงได้บอก
เขาฟังแล้วเกิดความ โศกเศร้าเสียใจใหญ่หลวง พร่ำรำพันว่า

“เราไม่อาจอยู่ร่วมกับนางแล้ว”

วันหนึ่งพระศาสดาทรงเห็นอุปนิสัยที่จะบรรลุธรรมของเขา จึงเสด็จไป
บิณฑบาตที่เรือนนั้น มารดาบิดาทูลเชิญพระศาสดาเสด็จเข้าไปภายในเรือน
ถวายภัตตาหารด้วยความเคารพ เมื่อเสวยเสร็จแล้ว ตรัสถามว่า

“ลูกชายของท่านไปที่ใดหรือ”

มารดานั้นกราบทูลว่า “เขานอนอดอาหารอยู่ในห้อง พระพุทธเจ้าข้า”

“จงเรียกเธอมา”

อนิตถิคันธกุมารออกมาถวายบังคมพระศาสดาแล้ว นั่ง ณ ส่วนข้างหนึ่ง
พระศาสดาตรัสถามว่า

“กุมาร ความ โศกมีกำลังเกิดขึ้นแล้วแก่เธอหรือ”

อนิตถิคันธกุมากราบทูลว่า

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ความ โศกมีกำลังมากเกิดขึ้นแก่ข้าพระองค์
เพราะหญิงที่จะวิวาห์ด้วย ตายในระหว่างทางที่นำมา ข้าพระองค์จึงไม่หิว”

“เธอรู้ไหมว่าความ โศกเกิดแก่เธอ เกิดเพราะอาศัยอะไร”

“ไม่ทราบ พระพุทธเจ้าข้า”

“ความ โศกมีกำลังเกิดขึ้นแก่เธอ เพราะอาศัยกาม ความ โศกก็ดี ภัยก็ดี
ย่อมเกิดขึ้นเพราะอาศัยกาม”

ดังนั้นแล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

“

ความ โศกย่อมเกิดแต่กาม

ภัยย่อมเกิดแต่กาม

ความ โศกย่อมไม่มีแก่บุคคลผู้พ้นวิเศษแล้วจากกาม

ภัย จักมีแต่ไหน

”

ในกาลจบเทศนา อนิตถิคันธกุมารบรรลุ โสดาปัตติผล ดังนี้แล



ควรทำความเพียรในวันนี้

คนพาลย่อมคิดว่า เราจักอยู่ในที่นี้ตลอดฤดูฝน
จักอยู่ในที่นี้ในฤดูหนาว และฤดูร้อน
หารู้อันตรายไม่

มรรค๑๑๑



พ่อค้ามีทรัพย์มาก

พ่อค้าคนหนึ่งบรรทุกผ้าซึ่งย้อมด้วยดอกคำจนเต็มเกวียน ๕๐๐ เล่ม เดินทางจากกรุงพาราณสี มาสู่กรุงสาวัตถีเพื่อค้าขาย เขาถึงฝั่งแม่น้ำแล้ว คิดว่าพรุ่งนี้เราจึงจักข้ามแม่น้ำ จึงปลดเกวียน แล้วพักอยู่ที่ฝั่งนั้นนั้นแล

ตอนกลางคืน ฝนตกหนัก แม่น้ำเต็มด้วยน้ำอยู่ตลอด ๗ วัน เขามาถึงในพระนคร พวกชนได้เล่นน้ำชั้ตรกันตลอด ๗ วันไปแล้ว จึงไม่มีใครต้องการผ้าซึ่งย้อมด้วยดอกคำ

พ่อค้าจึงคิดว่า

“เรามาจากที่ไกล ถ้าเราจักเดินทางต่อ ความเนิ่นช้าก็จักมี เราจักอยู่ที่นี้แหละ ตลอดฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูร้อน แล้วขายผ้าเหล่านี้”

Audio 22

พระศาสดาเสด็จเที่ยวไปบิณฑบาตในพระนคร ทรงทราบ

ความคิดของเขาแล้ว ทรงทำความยิ้มแย้มให้ปรากฏ พระอานนทเถระทูลถาม
เหตุแห่งการทรงยิ้มแย้ม พระองค์จึงตรัสว่า

“อานนท์ เธอเห็นพ่อค้ามีทรัพย์มากนั้นหรือไม่”

ท่านพระอานนท์ทูลว่า

“เห็น พระพุทธเจ้าข้า”

“เขาไม่รู้อันตรายแห่งชีวิตของตน จึงได้ตั้งจิตเพื่ออยู่ขายสิ่งของ ในที่นี้
แหละตลอดปีนี้”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ก็อันตรายจักมีแก่เขาหรือ”

“เขาจะอยู่ได้เพียง ๗ วัน เท่านั้น แล้วจักเสียชีวิต”

ดังนี้แล้ว ได้ทรงภาษิตพระคาถาเหล่านี้ว่า

“ความเพียรเครื่องเผากิเลส ควรทำในวันนี้ทีเดียว ใครพึงรู้ว่า ความ
ตายจะมีในวันพรุ่งนี้ เพราะว่า ความผิดเพี้ยนด้วยความตาย ซึ่งมีเสนาใหญ่
นั้น ไม่มีเลย

มุนีผู้สงบ ย่อมเรียกบุคคลผู้มีปกติอยู่อย่างนั้น มีความเพียร ไม่เกียจคร้าน
ตลอดกลางวันและกลางคืนนั้นแล้วว่า ผู้มีราตรีเดียวเจริญ”

“ข้าพระองค์จักไปบอกแก่เขา พระพุทธเจ้าข้า”

“อานนท์ เธอคุ้นเคยกัน ก็ไปเถิด”

พระเถระไปบิณฑบาตที่กองเกวียนของพ่อค้า พ่อค้าต้อนรับพระเถระด้วย
อาหาร พระเถระจึงกล่าวกะพ่อค้านั้นว่า

“ท่านจกอยู่ที่นี้ นานเท่าไร”

พ่อค้าตอบว่า

“ท่านผู้เจริญ ผมมาแต่ที่ไกล ถ้าจกไปอีก ความเนิ่นช้าจกมี ผมจกอยู่ในที่นี้ตลอดปีนี้ ขายสิ่งของหมด แล้วจกไป”

“อุบาสก อันตรายแห่งชีวิตรู้ได้ยาก การทำความไม่ประมาท จึงจะควร”

“ท่านผู้เจริญ ก็อันตรายจกมีหรือ”

“อุบาสก ชีวิตของท่านจกอยู่ได้อีก ๗ วันเท่านั้น”

เขาเกิดความสังเวช นิมนต์ภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน ถวายมหาทานตลอด ๗ วัน แล้วรับบาตรเพื่อประโยชน์แก่การอนุโมทนา

ลำดับนั้น พระศาสดา เมื่อจะทรงทำอนุโมทนาแก่เขา ตรัสว่า

“อุบาสก ธรรมดาบัณฑิตคิดว่า เราจกอยู่ในที่นี้แน่ตลอดฤดูฝน เป็นต้น จกประกอบกิจการงานชนิดนี้ ๆ ย่อมไม่ควร ควรคิดถึงอันตรายแห่งชีวิตของตนเท่านั้น”

ดังนั้นแล้ว จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“

คนพาลย่อมคิดว่า เราจกอยู่ในที่นี้ตลอดฤดูฝน
จกอยู่ในที่นี้ในฤดูหนาวและฤดูร้อน หารู้อันตรายไม่

”

ในกาลจบเทศนา พ่อค้ำนั้นดำรงอยู่ใน โสดาปัตติผล เทศนาได้มี
ประโยชน์ แม้แก่บุคคลที่ประชุมกัน

เมื่อพ่อค้าตามส่งเสด็จพระศาสดาแล้ว กลับมานอนบนที่นอนคิดว่า
“ดูเหมือน โรค ในศิระจะเกิดขึ้นแก่เรา”

เขานอนอย่างนั้นเสียชีวิต แล้วไปบังเกิดในดุสิตวิมาน



ผู้สมนามว่าภิกษุ

ความยึดถือในนามรูปว่าเป็นของ ๆ เรา
ไม่มีแก่ผู้ใดโดยประการทั้งปวง
อนึ่ง ผู้ใดไม่เสรั้าสอก เพราะนามรูปนั้นไม่มีอยู่
ผู้นั้นแล เราเรียกว่าภิกษุ

ภิกษุวรรค



ปัญจักคทายกพราหมณ์

พราหมณ์คนหนึ่งยอมถวายทานอันเลิศในนา ในเวลาเก็บเกี่ยวเสร็จ
ในเวลาขนข้าวเข้าลาน ก็ถวายทานอันเลิศในลาน ในเวลานวด ก็ถวายทาน
อันเลิศในครานวด ในเวลาเอาข้าวสารลงในหม้อ ก็ถวายทานอันเลิศใน
ครานเทข้าวสารลงหม้อข้าว ในเวลาที่ตนคตข้าวใส่ภาชนะ ก็ถวายทานอันเลิศ
ในครานคตข้าวสุกใส่ภาชนะ พราหมณ์ยอมถวายทานอันเลิศทั้ง ๕ อย่างนี้

พราหมณ์นั้น เมื่อยังไม่ให้ทานแก่ปฏิคาหกผู้มาถึงแล้ว ย่อมไม่บริโภค
เพราะเหตุนั้น เขาจึงได้มีชื่อว่า "ปัญจักคทายก" นั้นแล

พระศาสดาทรงเห็นอุปนิสัยแห่งผลทั้ง ๓ ของพราหมณ์และนางพราหมณี
จึงได้เสด็จไปในเวลาบริโภคของพราหมณ์ ประทับยืนอยู่ที่ประตู

Audio 23

พราหมณ์นั้นนั่งบริโภคอยู่ที่หน้าประตู หันหน้าไปในเรือน

จึงไม่เห็นพระศาสดาผู้ประทับยืนอยู่ข้างหลังของเขา

ฝ่ายนางพราหมณีกำลังปรนนิบัติเขาอยู่ เห็นพระศาสดาแล้ว คิดว่า

“พราหมณีนี้ถวายทานอันเลิศในฐานะทั้ง ๕ ก่อน แล้วจึงบริโภค ก็บัดนี้ พระสมณ โคดมเสด็จมาประทับยืนอยู่ที่ประตู ถ้าพราหมณีเห็นพระสมณ โคดม แล้ว จักนำภัตของตนไปถวาย เราจักไม่อาจหุงต้มเพื่อเขาได้อีก เราจักไม่ให้ พราหมณีนี้เห็นพระสมณ โคดม”

นางจึงหันหลังให้พระศาสดา ยืนก้มลงบังพระศาสดาไว้ ประดุจบัง พระจันทร์เต็มดวงด้วยฝ่ามือ นางพราหมณียืนอยู่อย่างนั้น แล้วชำเลืองดู พระศาสดาด้วยหางตา คิดว่า

“พระศาสดาเสด็จไปแล้วหรือยัง”

พระศาสดาได้ประทับยืนอยู่ในที่เดิมนั่นเอง นางค่อย ๆ ถอยไป แล้วพูด เบา ๆ เพราะกลัวพราหมณีจะได้ยิน ว่า

“นิมนต์โปรดสัตว์ข้างหน้าเถิด”

เมื่อพระพุทธเจ้าผู้เป็นที่เคารพของชาว โลกทรงสั่งพระเศียรด้วยอาการอัน แสดงว่า เราจักไม่ไป นางไม่อาจอดกลั้นไว้ได้ จึงหัวเราะดังลั่นขึ้น

ขณะนั้น พระศาสดาทรงเปล่งพระรัศมีไปตรงเรือน แม้พราหมณีนั่งหันหลัง ให้แล้วนั้นแล ได้ยินเสียงหัวเราะของนางพราหมณี และมองเห็นแสงสว่างแห่ง พระรัศมีอันมีวรรณะ ๖ ประการ จึงได้เห็นพระศาสดา

แม้พราหมณีเมื่อเห็นพระศาสดาแล้ว จึงพูดว่า

“นางผู้เจริญ หล่อนไม่บอกพระราชบุตรผู้เสด็จมาประทับยืนอยู่ที่ประตูแก่เรา ให้เราฉิบหายเสียแล้ว หล่อนทำกรรมหนัก”

ดังนั้นแล้ว ก็ถือเอาภาชนะอาหารที่ตนบริโภคนั้นแล้วครึ่งหนึ่ง ไปเฝ้าพระศาสดา แล้วกราบทูลว่า

ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ข้าพระองค์ถวายทานอันเลิศในฐานะทั้ง ๕ แล้วจึงบริโภคนั้น เหลือส่วนแห่งภัตส่วนหนึ่งเท่านั้น เป็นภัตอันข้าพระองค์แบ่งครึ่งจากส่วนนี้บริโภคนั้น ภัตส่วนหนึ่งยังเหลืออยู่ ขอพระองค์ได้โปรดรับภัตส่วนนี้ของข้าพระองค์เถิด

พระศาสดาไม่ตรัสว่า “เราไม่ต้องการภัตอันเป็นเดนของท่าน” ตรัสว่า

“พราหมณ์ ส่วนอันเลิศก็ดี ภัตที่ท่านแบ่งครึ่งบริโภคนั้นแล้วก็ดี เป็นของสมควรแก่เราทั้งนั้น แม้อันภัตที่เป็นเดน เป็นของสมควรแก่เราเหมือนกัน

พราหมณ์ เพราะพวกเราเป็นผู้อาศัยอาหารที่ผู้อื่นให้เลี้ยงชีพ เป็นเช่นกับพวกเปรต

ภิกษุผู้อาศัยอาหารที่บุคคลอื่นให้เลี้ยงชีพ ได้ก่อนภัตอันใดจากส่วนที่เลิศก็ตาม จากส่วนปานกลางก็ตาม จากส่วนที่เหลือก็ตาม ภิกษุนั้นเป็นผู้ไม่ควรชม และไม่เห็นภัตก่อนนั้น แล้วขบฉัน ธีรชนทั้งหลายย่อมสรรเสริญแม้ซึ่งภิกษุนั้นว่า เป็นมุนี”

พราหมณ์พอได้ฟังพระคานานั้น ก็เป็นผู้มีจิตเลื่อมใส คิดว่า

“โอ น้าอัศจรรย์จริง พระราชบุตรผู้ชื่อว่าเจ้าแห่งดวงประทีป มิได้ตรัสว่าเราไม่ต้องการภัตอันเป็นเดนของท่าน ยังตรัสอย่างนั้น”

เขายืนอยู่ที่ประตูนั่นเอง ทูลถามปัญหากะพระศาสดาว่า

“ข้าแต่พระ โคดมผู้เจริญ พระองค์ตรัสเรียกพวกสาวกของพระองค์ว่า
ภิกษุ ด้วยเหตุเพียงเท่าไร บุคคลถือว่าเป็นภิกษุ”

“คนผู้ไม่กำหนดไม่ติด ในนามรูปชื่อว่าภิกษุ”

พระศาสดาทรง ใคร่ครวญว่า

“ธรรมเทศนาเช่นไรหนอ จึงจะเป็นเครื่องสบายแก่พราหมณ์นี้
ชนทั้งสองนี้ ในกาลของพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่ากัสสปะ ได้ฟังคำของ
ภิกษุทั้งหลายผู้กล่าวอยู่ว่า ‘นามรูป’ การที่เราไม่ละนามรูปแหละ แล้วแสดง
ธรรมแก่ชนทั้งสองนั้น ย่อมควร”

“พราหมณ์ บุคคลผู้ไม่กำหนด ไม่ข้องอยู่ในนามรูป ชื่อว่าเป็นภิกษุ”

ดังนั้นแล้ว ตรัสพระคาถานี้ว่า

“

ความยึดถือในนามรูปว่าเป็นของ ๆ เรา
ไม่มีแก่ผู้ใด โดยประการทั้งปวง
อนึ่ง ผู้ใดไม่เศร้า โศก เพราะนามรูปนั้นไม่มีอยู่
ผู้นั้นแล เราเรียกว่าภิกษุ

”

ในกาลจบเทศนา พราหมณ์และพราหมณ์ทั้งสอง ตั้งอยู่ในพระอนาคา-
มิผล เทศนาได้มีประโยชน์แม้แก่ชนผู้ประชุมกันแล้ว ดังนี้แล



ฟังตัดกระแสตัณหา

ท่านจงพยายามตัดกระแสตัณหา
จงบรรเทาทุกสิ่งทุกอย่างเสีย
ท่านรู้ความสิ้นไปแห่งสังขารทั้งหลายแล้ว
เป็นผู้รู้พระนิพพาน อันอะไร ๆ กระจ่างไม่ได้

พรหมมณวรรค



พราหมณ์ผู้มีความเลื่อมใสมาก

พราหมณ์คนหนึ่งฟังธรรมเทศนาของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว มีจิตเลื่อมใส เริ่มตั้งนิตยภัตเพื่อภิกษุประมาณ ๑๖ รูป ไว้ในเรือนของตน ในเวลาที่ภิกษุทั้งหลายมาแล้ว รับบาตร แล้วกล่าวว่า

“ขอพระอรหันต์ทั้งหลายผู้เจริญ จงมา ขอพระอรหันต์ทั้งหลายผู้เจริญ จงนั่ง”

เมื่อจะกล่าวคำอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็กล่าวคำประกอบเฉพาะด้วยวาตะว่า พระอรหันต์เท่านั้น

บรรดาภิกษุเหล่านั้น พวกที่เป็นปุถุชนคิดกันว่า

“พราหมณ์นี้มีความสำคัญในพวกเราว่าเป็นพระอรหันต์”

Audio 24

พวกที่เป็นพระชีณาสพก็คิดว่า

“พราหมณ์นี้คงรู้ว่าพวกเราเป็นพระชีณาสพ”

ภิกษุทั้งหมดไม่ยินดี จึงไม่ไปสู่เรือนของพราหมณ์นั้น พราหมณ์นั้นจึงเป็น
ทุกข์ เสียใจ คิดว่า

“ทำไมหนอแล พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าจึงไม่มา”

เขาจึงไปยังวิหาร ถวายบังคมพระศาสดา กราบทูลเนื้อความนั้น
พระศาสดาตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมา แล้วตรัสถามว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ชื่อนั้นอย่างไร”

เมื่อภิกษุเหล่านั้นกราบทูลเนื้อความนั้นแล้ว จึงตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ก็พวกเธอยังยินดีว่าทะว่า เป็นพระอรหันต์ อยู่หรือ”

พวกภิกษุกราบทูลว่า

“พวกข้าพระองค์ไม่ยินดี พระพุทธเจ้าข้า”

“เมื่อเป็นเช่นนั้น คำนั้นเป็นคำกล่าวด้วยความเลื่อมใสของชนทั้งหลาย
ภิกษุทั้งหลายไม่เป็นอาบัติในเพราะการกล่าวด้วยความเลื่อมใส ก็แลอีก
อย่างหนึ่ง ความรักใคร่ในพระอรหันต์ทั้งหลายของพราหมณ์ มีประมาณยิ่ง
เพราะเหตุนั้น พวกเธอพึงตัดกระแสตัณหา แล้วบรรลุพระอรหันต์นั้นแล
จึงควร”

ดังนั้นแล้ว เมื่อจะทรงแสดงธรรม จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

“

ท่านจงพยายามตัดกระแสตัณหา
จงบรรเทาทุกสิ่งทั้งหลายเสีย
ท่านรู้ความสิ้นไปแห่งสังขารทั้งหลายแล้ว
เป็นผู้รู้พระนิพพานอันอะไร ๆ กระทำไม่ได้

”

ในกาลจบเทศนา ชนเป็นอันมากบรรลุอรุณผลทั้งหลาย มี โสดาปัตติผล
เป็นต้น ดังนี้แล



ປຣະມົງຄຣສສມູນ

ทางแห่งการบรรลุสุขอันไพบูรณ์

พวกชนพาลผู้มีปัญญาทราม
ย่อมนประกอบเนื่อง ๆ ซึ่งความประมาท
ส่วนผู้มีปัญญา ย่อมรักษาความไม่ประมาทไว้
เหมือนทรัพย์อันประเสริฐ

ท่านทั้งหลายอย่าตามประกอบความประมาท
อย่าตามประกอบความเซยชิดด้วยความยึดในกาม
เพราะว่าผู้ไม่ประมาทแล้ว เฟื่องพินิจอยู่
ย่อมบรรลุสุขอันไพบูรณ์

อันปมาทวรรค

จิตที่ตั้งไว้ปิด

จิตซึ่งตั้งไว้ปิดแล้ว
ฟังทำเขานั้นให้เลวทราม
ยิ่งกว่าความพิณาศจับหายที่โจรเห็นโจร
หรือคนจ้องเวรเห็นคนจ้องเวรทำนั้น

จิตตวรรค



คนโง่สำคัญจนว่าฉลาด

บุคคลโง่

ย่อมสำคัญความที่ตนเป็นคนโง่
บุคคลนั้นจะเป็นบัณฑิตเพราะเหตุนี้ได้บ้าง

ส่วนบุคคลใดเป็นคนโง่

มีความสำคัญว่าตนเป็นบัณฑิต
บุคคลนั้นแล เราเรียกว่า คนโง่

พาวรรค

กรรมอันทำให้เดือดร้อนภายหลัง

บุคคลกระทำความผิดแล้ว
ย่อมนเดือดร้อนในภายหลัง
เป็นผู้มีหน้าซุ้มด้วยน้ำตา ร้องไห้
เสวยผลของกรรมใดอยู่
กรรมนั้นอันบุคคลกระทำแล้ว ไม่ดีเลย

พาลอรรถ

เสมีอนแมลงภู๋เซบเกสรดอกไม้

มุณีฟังเที่ยวไปในบ้านเหมือนแมลงภู๋
ไม้ทำดอก สี และกลิ่นให้ชอกช้า
ถือเอาแต่รสแล้วบินไป

บุปพวรรค



ผู้ถึงฝั่งมีน้อย

บรรดามนุษย์ ชนผู้ถึงฝั่งมีจำนวนน้อย
ฝ่ายชนนอกนี้ เลาะไปตามตลิ่งอย่างเดียว
ก็ชนเหล่าใดแล ประพฤติสมควรแก่ธรรม
ในธรรมที่เรากล่าวชอบแล้ว
ชนเหล่านั้นล่วงบ่วงมารที่ข้ามได้ยาก
อย่างเอกแล้ว จึงถึงฝั่ง

ปณทิตวรรค

ผู้ปราศณาวิวัฏฐะ

นายโคบาลยอมต้อนโคทั้งหลาย
ไปสู่ที่หากินด้วยท่อนไม้ ฉนใด
ชราและมัจจุยอมต้อนอายุ
ของสัตว์ทั้งหลายไป ฉนนั้น

กัณทอรรค

ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ

ยศย่อมเจริญโดยยิ่งแก่คนผู้มีความขยัน
มีสติ มีการทำงานสะอาด
มีปกติใคร่ครวญแล้วจึงทำ
สำรวมแล้ว เลี้ยงชีพโดยธรรม และไม่ประมาท

อัปปมาทวรรค

ธรรมเป็นเหตุให้อายุยืน

ธรรม ๔ ประการ คือ
อายุ วรรณะ สุขะ พละ
ย่อมเจริญแก่บุคคลผู้กราบไหว้เป็นปกติ
ผู้อ่อนน้อมต่อท่านผู้เจริญเป็นนิตย์

สหัสวรรษ

ผู้ต้องเคราะห์โลกทั้งสอง

ผู้ทำบาปเป็นปกติ ย่อมเคราะห์โลกนี้
ละไปแล้วย่อมเคราะห์โลกหน้า
ย่อมเคราะห์โลกทั้งสอง
เขาเห็นกรรมเศร้าหมองของตนแล้ว
ย่อมเคราะห์โลก เขาย่อมเดือดร้อน

ยมกวรรค

ผู้บันเท็งในโลกทั้งสอง

ผู้ทำบุญไว้แล้วย่อมบันเท็งในโลกนี้
ละไปแล้ว ก็ย่อมบันเท็ง
ย่อมบันเท็งในโลกทั้งสอง
เขาเห็นความหมจดแห่งกรรมของตน
ย่อมบันเท็ง เขาย่อมรู้เริง

ยมกวรรค

เพลิงแห่งโลก

เมื่อโลกสันนิวาสนไฟลุกโพลงอยู่เป็นนิตย์
พวกเธอยังจะร่าเริง บันเทิงอะไรกันหนอ
เธอต้งหลายอันความมืดปกคลุมแล้ว
ทำไมจึงไม่แสวงหาประทีปเล่า

ชราวรรณ

ผู้ซึ่งต้องเข้าห้องบ่อย ๆ

ในกาลใดบุคคลเป็นผู้กินมาก มักง่วง
และมักนอนหลับกระสับกระส่าย
ประหนึ่งสุกรใหญ่ที่ถูกปรนเปรอด้วยอาหาร ฉะนั้น
ในกาลนั้น เขาเป็นคนมีนซึม
ย่อมนำเข้าไปถึงห้องนอนรำไป

นาควรรค

การนินทาและสรรเสริญ

การนินทาและสรรเสริญ นั้นเป็นของเก่า
ไม่ใช่เป็นเหมือนมีในวันนี้
ชนทั้งหลายย่อมนินทาผู้หนึ่งบ้าง ย่อมนินทาผู้พูดมากบ้าง
ย่อมนินทาผู้พูดพอประมาณบ้าง ผู้ไม่ถูกนินทา ไม่มีในโลก
คนผู้ถูกนินทาโดยส่วนเดียว
หรือว่าอันเขาสรรเสริญโดยส่วนเดียว
ไม่ได้มีแล้ว จักไม่มี และไม่มียอยู่ในบัดนี้
หากว่าวิญญูชนใคร่ครวญแล้วทุก ๆ วัน
สรรเสริญผู้ใดซึ่งมีความประพฤติไม่ขาดสาย
มีปัญญา ผู้ตั้งมั่นด้วยปัญญาและศีล
ใครเล่าย่อมควรเพื่อติเตียนผู้นั้น ผู้เป็นดังแท่งทองชมพูนุก
แม้เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายก็สรรเสริญเขา
ถึงพรหมก็สรรเสริญแล้ว

โกธรรค

บุตรากบองตน

นระไดย่อมยงสัตว์มีชีวิตให้ตกลงไป ๑

กล่าวมุสาวาก ๑

ถือเอาทรัพย์ที่บุคคลอื่นไม่ให้ในโลก ๑

ถึงภริยาของผู้อื่น ๑

อนึ่ง นระไดย่อมประกอบเนือง ๆ ซึ่งการดื่มสุราและเมรัย

นระนี้เชื่อว่ายอมขุดซึ่งรากเหง้าของตนในโลกนี้ทีเดียว

บุรุษผู้เจริญ ท่านจงทราบอย่างนี้ว่า

บุคคลผู้มีบาปธรรมทั้งหลาย ย่อมเป็นผู้ไม่สำรวมแล้ว

ความโลกและสภาพมิใช่ธรรม

จงอย่ารบกวนท่านเพื่อความทุกข์ตลอดกาลนานเลย

ผู้มีปัญญาคุ้มครองธรรม

บุคคลไม่เชื่อว่าตั้งอยู่ในธรรม
เพราะเหตุที่นำคดีไปโดยความพลุนพลัน
ส่วนผู้ใดเป็นบัณฑิต
วินิจฉัยคดีและไม่ใช้คดีทั้งสอง
ย่อมนำบุคคลเหล่านี้ไปโดยความละเอียดลออ
โดยธรรมสม่ำเสมอ
ผู้นั้นอันธรรมคุ้มครองแล้ว เป็นผู้มีปัญญา
เรากล่าวว่า ตั้งอยู่ในธรรม

ธัมมัตถกวรรค

ความชั่วไม่ทำเลยดีกว่า

กรรมชั่วไม่ทำเสียเลยดีกว่า
เพราะกรรมช้วย่อมเผาผลาญในภายหลัง
ส่วนบุคคลทำกรรมใดแล้ว ไม่ตามเดือดร้อน
กรรมนั้นเป็นกรรมดี อันบุคคลทำแล้วดีกว่า

นัรยวรรค

โทษฆ่าคนทราบบัญญา

โทษทั้หลายยอมฆ่าคนทราบบัญญา
แต่ไม่ว่าคนผู้แสวงหาฟังโดยปกติ
คนทราบบัญญายอมฆ่าตน เหมือนฆ่าผู้อื่น
เพราะความทะยานอยากในโทษ

ปภินทกวรรค

สัตบุรุษย่อมปรากฏในที่ไกล

สัตบุรุษทั้งหลายย่อมปรากฏในที่ไกล
เหมือนภูเขาศิมพานต์
ส่วนอสัตบุรุษย่อมไม่ปรากฏในที่นี้
เหมือนลูกศรอันเขายังไปในราตรี ฉะนั้น

ปทีณกวรรค

สุขยิ่งกว่าความสงบไม่มี

ไฟเสมอด้วยราคะ ย่อมไม่มี
โทษเสมอด้วยโทสะ ย่อมไม่มี
ทุกข์ทั้งหลายเสมอด้วยฉันทะ ย่อมไม่มี
สุขอื่นจากความสงบ ย่อมไม่มี

สุขวรรค

ความโศกเกิดจากกาม

ความโศกย่อมนเกิดแต่กาม

ภัยย่อมนเกิดแต่กาม

ความโศกย่อมนไม่มีแก่บุคคลผู้พ้นวิเศษแล้ว

จากกาม ภัยจักมีแต่ไหน

ปิยวรรณ



ควรทำความเพียรในวันนี้

คนพาลย่อมคิดว่า เราจักอยู่ในที่นี้ตลอดฤดูฝน
จักอยู่ในที่นี้ในฤดูหนาว และฤดูร้อน
หารู้วันตรายไม่

มรรคควรรค



ผู้สมนามว่าภิกษุ

ความยึดถือในนามรูปว่าเป็นของ ๆ เรา
ไม่มีแก่ผู้ใดโดยประการทั้งปวง
อนึ่ง ผู้ใดไม่เสรั้าศก เพราะนามรูปนั้นไม่มีอยู่
ผู้นั้นแล เราเรียกว่าภิกษุ

ภิกษุวรรค

ฝังตัดกระแสตึกษา

ท่านจงพยายามตัดกระแสตึกษา
จงบรรเทาทุกสิ่งหลายเสี่ย
ท่านรู้ความสิ้นไปแห่งสังขารทั้งหลายแล้ว
เป็นผู้รู้พระนิพพาน อันอะไร ๆ กระจ่างไม่ได้

พรากมณวรรค



ท้ายเล่ม

คำขอบคุณและอนุโมทนา

ขอนอบน้อมเหนือเศียรเกล้า แต่พระผู้มีพระภาคสัมมาสัมพุทธองค์
ศาสดาผู้มีเจ้า ผู้ทรงพระกรุณาธิคุณอนันต์ที่ทรงเผยพระสัทธรรมอันยอด
เยี่ยมที่ทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง มาโปรดปวงสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวง

ขอนอบน้อมด้วยเศียรเกล้า แต่พระอัครสาวกผู้ทรงรวบรวมและเผยแผ่แสง
พระธรรมคำสั่งสอนขององค์พระศาสดาอย่างครบถ้วนและสืบทอดมาจนถึง
ปัจจุบัน

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณ และขออนุโมทนาบุญกับทุกท่านที่ให้การสนับสนุน
ทุกรูปแบบ ในกิจกรรมกุศล ร่วมเผยแผ่พระธรรมของพระผู้มีพระภาคสัมมา-
สัมพุทธ โธ ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นี้

ขออนุโมทนาบุญกับผู้อ่านและผู้ฟังทุกท่านที่ได้มณสิการพระธรรมอันยอด
ยิ่งนี้เข้าสู่ดวงใจ

อ้างอิง

Audio	อ้างอิง
Audio 1	พาลนักชัตรี พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๐ หน้า ๓๔๕-๓๔๘
Audio 2	นันทโคपालกะ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๐ หน้า ๔๔๑-๔๔๔
Audio 3	โจรสผู้ทำลายปม พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๑ หน้า ๑๘๗-๑๘๙
Audio 4	ชาวนา พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๑ หน้า ๑๙๙-๒๐๓
Audio 5	โกสิยเศรษฐีผู้มีความตระหนี่ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๑ หน้า ๔๙-๕๙
Audio 6	การฟังธรรม พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๑ หน้า ๓๕๗-๓๕๙
Audio 7	อุโบสถกรรม พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๒ หน้า ๘๖-๘๘
Audio 8	กุมภไสสก พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๐ หน้า ๓๑๐-๓๒๒
Audio 9	อายุวัฒนกุมาร พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๑ หน้า ๔๕๙-๔๖๔
Audio 10	นายจุนทสุกริก พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๐ หน้า ๑๗๐-๑๗๔
Audio 11	ธัมมิกอุบาสก พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๐ หน้า ๑๗๕-๑๘๐
Audio 12	หญิงสหายของนางวิสาขา พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๒ หน้า ๑๔๓-๑๔๗
Audio 13	พระเจ้าปเสนทิโกศล พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๒๔๒-๒๔๔

อ้างอิง (ต่อ)

Audio	อ้างอิง
Audio 14	อดุลอุบาสก พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๒ หน้า ๔๖๒-๔๖๗
Audio 15	อุบาสก ๕ คน พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๓๕-๓๗
Audio 16	มหาอำมาตย์ผู้วินิจฉัย พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๖๘-๗๐
Audio 17	หญิงซีหิง พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๒๑๒-๒๑๓
Audio 18	เศรษฐีผู้ไม่มีบุตร พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๓๒๙-๓๓๓
Audio 19	นางจุกส์ฤททา พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๑๘๒-๑๘๙
Audio 20	เด็กหญิงแห่งตระกูลคนใดคนหนึ่ง พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๒ หน้า ๓๗๑-๓๗๒
Audio 21	อนิตถิคันธกุมาร พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๒ หน้า ๔๐๔-๔๐๘
Audio 22	พ่อค้ามีทรัพย์มาก พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๑๓๒-๑๓๕
Audio 23	ปัญจัคคทายกพราหมณ์ พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๓๖๔-๓๖๘
Audio 24	พราหมณ์ผู้มีความเลื่อมใสมาก พระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย เล่มที่ ๔๓ หน้า ๔๒๓-๔๒๕

ซีดีพระไตรปิฎกเสียง อารยธรรมบท ชุดที่ ๑

จัดทำโดย โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก มูลนิธิอุทยานธรรม
เมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๙ (วันครอบครัว ๒๕๕๙)



รับฟังและดาวน์โหลดได้ที่

WWW.UTTAYARNDHAM.ORG

WWW.SOUNDCLOUD.COM/UTTAYARNDHAM

WWW.YOUTUBE.COM/C/UTTAYARNDHAMORGPAGE

คณะผู้จัดทำ ชีวประวัติพระปิฎกเสียว อารยธรรมบท ชุดที่ ๑

ที่ปรึกษา	ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์	เผยแพร่	ปัทมา เอื้ออรรถการ วารุณี วรารักษ์พงศ์ และคณะ
อำนวยการ	ณัฐกร ทับทอง	เผยแพร่สื่อ- อิเล็กทรอนิกส์	กฤติน กาญจนภา ชัยชาญ รักษาการงาน นิตินาถชาติศิริวัฒนา วิสุทธิ ปรมาภรณ์พิลาส โสภา ลีวุฒินันท์
บทพากย์	ณัฐฐา เจียรวงศ์ ณัฏยาภรณ์ เจียรวงศ์ มสารัตน์ ธนรัตน์ปิ่นณ โขติ	ประสานงาน	ขวัญชนก บัวทอง ชัตติยะ รัตนมณี วารุณี วรารักษ์พงศ์
บันทึกเสียง	ณัฐกร ทับทอง		
ตัดแต่งเสียง- มิกซ์เสียง	ณัฐกร ทับทอง นิธิยา วิทวัสกุล อภิสิทธิ์ เจียมจันทร์		
ควบคุมคุณภาพ	กฤติน กาญจนภา ธัญญ์นรี ศรีบุญยาฐิติกุล พินีกาญจน์ ลาภานันท์ รัชณี ลินทรัตนศิริกุล วิวรรณ สุวรรณประเสริฐ		
ออกแบบปก	มลฤดี ตั้งสกุลพิทักษ์		
ประชาสัมพันธ์บุญ & ผลิต & การเงิน	กรรณิกา ตะล่อมสิน สุดาทิพย์ เจียรวงศ์ สุอารี สุทธิโสภณ ศรีสันต์ ตะล่อมสิน		

กัมพาคย์ ชีตฺพระไตรปิฎกเสียว อารยธรรมบท ชุดที่ ๑

ผู้พาคย์	ชื่อตอน	ตัวละคร
กิตติมา พูลวงษ์	ตอนที่ 1-12 สัตบุรุษยอมปรากฏในที่ไกล	เล่าเรื่อง นางสุภัททา
ชัตติยะ รัตนมณี	ผู้บันทึกใน โลกทั้งสอง	เทวดา
จันทร์เพ็ญ ส่งกิตติพงศ์	ความชั่วไม่ทำเลยดีกว่า	หญิงชู้หึง
ชนิทรันันท์ ปุณณะนิติ	ตอนที่ 13-24 ผู้ปรารถนาวิวิฎฐะ ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ ผู้สมนามว่าภิกษุ	เล่าเรื่อง หญิงสาว ๆ หญิงเจ้าของเรือน พราหมณี
ณทิพรดา เอื้อพิบูลย์วัฒนา	ความโศกเกิดจากกาม	มารดา
ณัฐรัชพีชา อารีย์วัฒนา	คนโง่สำคัญตนว่าฉลาด ธรรมเป็นเหตุให้อายุยืน เพลิงแห่ง โลก การนินทาและสรรเสริญ สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบไม่มี ควรทำความเพียรในวันนี้ ฟังตัดกระแสตัณหา	โจร ๒ พราหมณ์ ๒ พรานป่า อดุลอุบาสก เจ้าบ่าว พ่อค้า พราหมณ์
ตรีมิตร เกษมวิริติพงศ์	ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ เพลิงแห่ง โลก	กุมภ ไชยสก พระเจ้าสัพพมิตต์
ทวีพร เต็งประทีป	ผู้บันทึกใน โลกทั้งสอง	ธัมมิกอุบาสก
เทวฤทธิ์ สวารชร	ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ เพลิงแห่ง โลก เพลิงแห่ง โลก	คน ๒ มาร พระราชา
ธนกฤต เพชรโลหะกุล	กรรมอันทำให้เดือดร้อนภายหลัง การนินทาและสรรเสริญ ควรทำความเพียรในวันนี้	พระอานนทเถระ พระอานนทเถระ พระอานนทเถระ

กัมพาคย์ ชีตติพรไตรปิฎกเสียว อารยธรรมบท ชุดที่ ๑ (ต่อ)

ผู้พากย์	ชื่อตอน	ตัวละคร
ธานินทร์ แสนทวีสุข	ทางแห่งการบรรลุสุขอันไพบูรณ์ กรรมอันทำให้เดือดร้อนภายหลัง ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ ผู้บันเทิงในโลกรทั้งสอง ความ โศกเกิดจากกาม พึงตัดกระแสตัณหา	อริยสาวก ชวานา พระเจ้าพิมพิสาร บุตร อนิตถิคันธกุมาร ภิกษุชีณาสพ
นิตินาถ ชาตศิริวัฒนา	ผู้ปรารถนาวิวิฏฐะ	หญิงกลางคน
นิลุบล จาติเทศะ	ผู้ปรารถนาวิวิฏฐะ ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ สัตบุรุษย่อมปรากฏในที่ไกล	หญิงแก่ นางสนม ภรรยาอายุคคะ
พราดร ณ นคร	กรรมอันทำให้เดือดร้อนภายหลัง ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ เพลิงแห่ง โลก	ราชบุรุษ คน ๑ คนสอดแนม
พัฒนา บุญเป็ง	การนิินทาและสรรเสริญ	พระสารีบุตรเถระ
พินีกาญจน์ ลาภานันท์	ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ โภคะฆ่าคนทราวมปัญญา	ธิดาของนางสนม เด็ก
ภคพล พิงพิทยากุล	จิตที่ตั้งไว้ผิด เสมือนแมลงภู่เขยเกสรดอกไม้ ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ ธรรมเป็นเหตุให้อายุยืน ผู้ต้องเศร้าโศกในโลกรทั้งสอง ผู้บันเทิงในโลกรทั้งสอง ผู้มีปัญญาคุ้มครองธรรม ความ โศกเกิดจากกาม พึงตัดกระแสตัณหา	ภิกษุ ภิกษุ คน ๓ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ ภิกษุ พราหมณ์ ภิกษุปุณฺณ
รวี บัวดวง	เสมือนแมลงภู่เขยเกสรดอกไม้	พระโมคคัลลานเถระ

กัมพาคย์ ชีตติพระไตรปิฎกเสียว อารยธรรมบท ชุดที่ ๑ (ต่อ)

ผู้พากย์	ชื่อตอน	ตัวละคร
วิเชียร มามีเกต	กรรมอันทำให้เดือดร้อนภายหลัง ธรรมเป็นเหตุให้ยศเจริญ ผู้ซึ่งต้องเข้าห้องบ่อยๆ โกะคะฆ่าคนทราบบัญญา สัตบุรุษยอมปรากฏในที่ไกล ผู้สมนามว่าภิกษุ	พระราชา ราชคหเศรษฐี พระราชา พระเจ้าปเสนทิโกศล อนาถบิณฑิกเศรษฐี พราหมณ์
สายใจ ดันตระบันฑิตย์	เพลงแห่งโลก	หญิง
ลิตธา วรรณสวาท	คน โง่สำคัญตนว่าฉลาด เสมือนแมลงภู่เขยเกสรดอกไม้ ธรรมเป็นเหตุให้อายุยืน โกะคะฆ่าคนทราบบัญญา สัตบุรุษยอมปรากฏในที่ไกล	โจร ๑ โกสิยเศรษฐี พราหมณ์ ๑ เศรษฐี อุคคะ
สุนทร มีศรี	เพลงแห่งโลก สัตบุรุษยอมปรากฏในที่ไกล	ท้าวสักกเทวราช ท้าวสักกเทวราช
อภิรักษ์ เจียมจันทร์	ความ โศกเกิดจากกาม	แม่นม
อริสรา ทิพย์บุญตา	เสมือนแมลงภู่เขยเกสรดอกไม้	ภรรยาเศรษฐี
อัญชลี ชัยชนะวิจิตร	ผู้ปรารถนาวิวิฎฐะ เพลงแห่งโลก	นางวิสาขา นางวิสาขา
อิทธิพล มามีเกต	ทุกตอน	พระพุทธเจ้า
อินธนี ธนาภิสัทธกุล	ผู้ปรารถนาวิวิฎฐะ	หญิงสาวน้อย

สถานที่บันทึกเสียง

1. ห้องปฏิบัติการวิจัยทางสวณศาสตร์และเสียงพูด
ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ห้องบันทึกเสียง บริษัท ปัญญาธารา จำกัด ถนนแจ้งวัฒนะ

รายนามผู้สนับสนุนด้านครุภัณฑ์ วัสดุ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโครงการฯ

อาจารย์ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์

คุณเกษร – คุณเจียม ทับทอง

คุณจรรยาศักดิ์ ลีวณินันท์

คุณจุฑารัตน์ ตั้งพานิช

คุณจำลอง จงผดุงเกียรติ - คุณวีระ และคุณวลัย ลีลามะลิ

คุณชุ่น วิทวัสกุล

คุณณัฐกร ทับทอง

คุณณัฐพงศ์ สังขะโห

คุณตติยา - คุณนิรันดร์ - คุณนิตินาถชาติศิริวัฒนา

คุณถิร คงช่วยชาติ

คุณทิพวรรณ ทิวาวรรณวงศ์

คุณธนกฤต เพชรโลหะกุล

คุณธัญญ์นรี ศรีบุญยาสฐิติกุล – คุณตุลิต เลิศสิน

คุณนฤมล เลิศสิน – คุณวิสุทธิ์ ปรมมาภรณ์พิลาส

คุณนันทวัน เพชรภักดิ์

คุณปัทมา เอื้ออรรถการ

คุณพรพรรณ วงศ์มาศา

คุณพยนต์ – คุณศิริวรรณ รักการงาน

รายนามผู้สนับสนุนด้านครุภัณฑ์ วัสดุ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโครงการฯ (ต่อ)

คุณพัฒนา บุญเป็ง

คุณพินิจกาญจน์ ลาภานันท์ – คุณวรวิช เลิศสิน

คุณมสารีศม์ ธนรัตน์ปัญญาโชติ

คุณมิ่งเต็มมิ่ง แซ่ลิ้ม – คุณพูลทรัพย์ หาญอุทัยรัมย์

คุณวิวรรณ สุวรรณประเสริฐ

คุณวีรวัฒน์ ทะล่อมสิน

คุณวีระ เต็มสิทธิโชค – คุณกนกกานต์ โอสธานุเคราะห์

คุณณัฐนลิน เต็มสิทธิโชค

คุณศรีสันต์ ทะล่อมสิน

คุณศิริภรณ์ เลิศอุไรวงศ์

คุณสุดาทิพย์ เจียรวงศ์

คุณสุน วิทวัสกุล

คุณอภัยลักษณ์ ตันตระบัณฑิตย์

คุณอภิรักษ์น์ เจียมจันทร์

คุณอรพรรณ บุญทอง

คุณอิสริย์ จิตต์สมนึก

ประธานการจัดทำซีดี อารยธรรมบท ชุดที่ ๑

คุณจำลอง จงพุดงเกียรติ
คุณวีระ และ คุณวลัย สีสามะลี

รายนามผู้ร่วมสร้างซีดีอารยธรรมบท ชุดที่ ๑

อาจารย์ไชย ณ พล อัครศุภเศรษฐ์
โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก และผู้ร่วมบริจาค
ครอบครัวเจียรวงศ์
คุณเจียม – คุณเกษร ทับทอง
คุณเนาวรัตน์ ศุภปัทมา
คุณกนกกานต์ โอสธานุเคราะห์ - คุณวีระ เต็มสิทธิโชค –
คุณกรรณิกา ตะล่อมสิน - วิศรุต วิภาวิสันต์
คุณกรรช และน้องธัน วรสถิต
คุณกวิณ วิภาวิสันต์
คุณกวี – คุณกฤติยา ตะล่อมสิน และครอบครัว
คุณกานต์ภาพรรณ จิวริยเวชช์
คุณคุณนิตยา วิทวัสกุล
คุณจรรยาศักดิ์ สีวฒินันท์
คุณชนาธิป คุณากร
คุณชวณ นิมกิตติกุล
คุณชำนาญ - ศรีสันต์ วิฑูรปกรณ์ และครอบครัว
คุณณดา วิภาวิสันต์
คุณณัฐนันท์ อังคุสิงห์
คุณณัฐกร ทับทอง

คุณดุสิต เลิศสิน และคุณธัญญ์นรี ศรีบุญยาลัทธิกุล
คุณตติยา – คุณนิรันดร์ – คุณนิตินาถชาติศิริวัฒนา
คุณทองดี – คุณนพรัตน์ ประธานชัยมงคล และครอบครัว
คุณทินกร ธนาภิสิตกุล
คุณธนภุต เพชรโลหะกุล
คุณธนินทร์ – คุณณุภา ธนาภิสิตกุล
คุณธิดิกายุจน์ ภักดีตันติพันธ์
คุณนันท์ทีนี้ นพพิศาลวงศ์
คุณนิตยา ฉันทวานิช
คุณนิภา เทียมจรัส
คุณบุญมา เขียวพัฒนานนท์
คุณประภัสสร พรประสิทธิ์กุล
คุณปิ่นณวัฒน์ วิฑูรปกรณ์
คุณปัทมา เอื้ออรรถการ
คุณปิยนุช ระวีแสงสุรย์
คุณปยุตยา วิฑูรปกรณ์
คุณพริชญ์ ธนาภิสิตกุล
คุณพิชญาพิมพ์ วิทวัสกุล
คุณพินิจกาญจน์ ลาภานันท์ และครอบครัว

รายนามผู้ร่วมสร้างชาติ อารยธรรมยุค ชุตที่ ๑ (ต่อ)

คุณพิมพ์िता องค์กรว่าสิญญ์
คุณภีรวัชร องค์กรว่าสิญญ์
คุณภูติท ตะล่อมสิน
คุณมณฑา ศรีสถิตอนันต์ และครอบครัว
คุณมนตรี ประทุมสุวรรณ
คุณมลฤดี ตั้งสกุลพิทักษ์
คุณรวีวรรณ ธนาภิสัทธินกุล
คุณรัชฎาภา คุณะเกษม
คุณรัชนี ลินทรัตนศิริกุล
คุณวรวิจิตร จิรดา เลิศสิน
คุณวิภา เลิศฤทธิภูวดล
คุณวิวัฒน์ – คุณสุตารัตน์ ตะล่อมสิน และครอบครัว
คุณวิสุทธิ คุณแอนนา
คุณวิวัฒน์ ตะล่อมสิน และครอบครัว
คุณวิวัฒน์ – คุณชนิษฐา องค์กรว่าสิญญ์ และครอบครัว
คุณศิริพรรณ สุทธาโรจน์
คุณศิริภรณ์ เลิศอุไรวงศ์
คุณศิริวรรณ – คุณพยนต์ รักการงาน และครอบครัว

คุณศุภางค์พรรณ พิธิษฐเกษม
คุณศุภานัน ธนานิษฐ์
คุณสายใจ หวังพัฒนศิริกุล
คุณสุกานดา ลีลามา
คุณสุชีรา สิมมา
คุณสุทธิมน นาคจำรัสศรี
คุณสุภาภัก คล้ายเนตร
คุณอนุรักษ กฤษณาพงษ์
คุณอภัยลักษณ์ ตันตระกูลทิพย์
คุณอภิรักษ์ เขียมจันทร์
คุณอรุณรุ่ง ยัญญลักษณ์
คุณอรุณวรรณ วนาพันธ์พรกุล
คุณอรรณา ตะล่อมสิน
คุณอินฉวี ธนาภิสัทธินกุล
บริษัท ไมโครเทค โปรดักส์ จำกัด
บริษัท ไมโครเทคทูลแอนด์ตาย จำกัด
ร้าน โอชาเยะ สาขาซีคอนบางแค และผู้ร่วมบริจาค
สถาบันเพื่อการพัฒนาจิตและกาย และผู้ร่วมบริจาค

หมายเหตุ ปัจจัยที่เหลือจากการผลิตซีดีชุดนี้ จะนำไปร่วมสนับสนุนธรรมกิจของ โครงการแสงธรรมแห่งพระไตรปิฎก

ขอเชิญทุกท่านที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์บุญใหญ่นี้
ทำจิตให้ผ่องใสในมหาบุญที่ได้ทำแล้วนี้ จนเป็นจาคานุสติ
ปรากฏภูมิจิตดี ภูมิปัญญาดี ภูมิธรรมดี ภูมิสังคมดี
ภูมิสมบัติดียิ่ง ๆ ขึ้นไป